

KARMØY KONTROLL- OG KVALITETSUTVALG**MØTEINNKALLING**

Dato: Onsdag 16. juni 2021
Tid: Kl. 18.30 (NB)
Sted: Karmøy rådhus, formannskapssalen

Forfall meldes til: Haugaland kontrollutvalgssekretariat IKS tlf 52 75 73 50, som sms til mobiltlf. 959 86 979 eller på e-post: post@kontrollutvalgene.no

Medlem som må melde forfall eller anser seg inhabil, må gi melding om dette så tidlig som råd er. Varamedlemmer vil bli innkalt særskilt. Saker merket *Unntatt offentlighet i medhold av off.l.*, sendes bare internt. Sakskartet vil bli lagt ut på kommunens nettside og på www.kontrollutvalgene.no

Saksliste:

- 20/21 Godkjenning av protokoll fra møtet 19.05.21**
- 21/21 Orientering om Husøy havn og næringsområde**
- 22/21 Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport «Tidlig innsats»**
- 23/21 Forvaltningsrevisjonsrapport «Arbeidsmiljø og ytringsklima»**
- 24/21 Kommunale havner og kaianlegg – Rådmannens svar basert på juridisk betenkning**
- 25/21 Referat- og orienteringssaker 16.06.21**

Eventuelt

Karmøy/Aksdal, 09.06.21

Tor Inge Melhus (sign.)
Utvalgsleder

Toril Hallsjø
daglig leder/utvalgssekretær

Kopi: Ordfører (møte- og talerett)
Revisor (møte- og talerett)
Rådmann (invitert/kalla inn)
Varamedlemmer (til orientering)
Presse/publikum

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnr
Kontroll- og kvalitetsutvalget	16.06.21	20/21
Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Toril Hallsjø	033	

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTET 19.05.21

Sekretariatets forslag til vedtak:

Protokollen fra møtet i Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg den 19.05.21 godkjennes.

Vedlegg: Protokoll fra møtet 19.05.21

Saksorientering:

Vedlagt følger utkast til protokoll fra kontroll- og kvalitetsutvalgets møte den 19.05.21.

Protokollen er gjennomlest og godkjent av leder i etterkant av møtet og oversendt administrasjonen og kommunestyret til orientering. Det er ikke framkommet merknader til vedlagt protokoll.

Protokollen fra forrige møte godkjennes formelt i dette møtet, og utvalgsleder eller evt. møteleder vil så signere protokollen.

Aksdal, 09.06.21

Toril Hallsjø (sign.)

Daglig leder/utvalgssekretær

KARMØY KONTROLL- OG KVALITETSUTVALG**PROTOKOLL**

Onsdag **19. mai 2021** ble det avholdt møte i Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg under ledelse av utvalgets leder Tor Inge Melhus.

MØTESTED:	Karmøy Rådhus, kommunestyresalen
MØTESTART/MØTESLUTT:	kl. 17.30 – kl. 19.30
MØTENDE MEDLEMMER:	Tor Inge Melhus (KL), Linn Utseth (H), Thor Otto Lohne (A) og Torunn Tvedt (KrF) , Bjørn Hundhammer (FrP) og Elisabeth Kalstø (MGD)
MØTENDE VARAMEDELEM:	Solrun Gjerdevik (V)
FORFALL:	Ørjan Fjellkårstad (Sp)
FRA SEKRETARIATET MØTTE:	Daglig leder/utvalgssekretær Toril Hallsjø, Haugaland kontrollutvalgssekretariat IKS
FRA REVISJONEN MØTTE:	Oppdragsansvarlig revisor Harald Sylta, KPMG AS, Bergen via Teams og Revisor Kristoffer Nyhage, KPMG AS i sak 16 og 17/21
FRA ADMINISTRASJONEN:	Rådmann Vibeke Vikse Johnsen Stabssjef Øystein Daviknes Hagerup Kommunalsjef helse- og omsorg Nora Olsen-Sund og Barnevernleder Jakob Bråtå i sak 15/21 Økonomisjef Morten Sørensen og Regnskapssjef Cathrine Ellingsen i sak 16 og 17/21
ANDRE SOM MØTTE:	Karmøynytt
MERKNADER TIL INNKALLING:	Ingen
MERKNADER TIL SAKSLISTE:	Ingen

FØLGENDE SAKER BLE BEHANDLET:**SAK 14/21 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTET 17.03.21****Sekretariatets innstilling:**

Protokollen fra møtet i Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg den 17.03.21 godkjennes.

Behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Thor Otto Lohne viste til e-post i etterkant av utsendt protokoll, hvor han savnet sine kommentarer i sak 10/21. De omhandlet etter hans syn mangler i innkjøpsreglementet og strategiplanen knyttet til konkurranseutforming for større kontrakter, slik at også lokale aktører kan klare å levere anbud.

Hans ulike forslag til tiltak skulle sikre bedre konkurranse og evaluering for kommunen. Han ønsket dette tatt inn.

Sekretær opplyste at utvalgsleder forhåndsgodkjenner protokoll, og ikke alle kommentarer i løpet av møtet kommer med. Utvalget ble enig om at Lohnes kommentar tas inn. Utvalget hadde ellers ingen merknader til protokollen.

Enstemmig vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Protokollen fra møtet i Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg den 17.03.21 godkjennes med tillegg av Thor Otto Lohnes kommentarer i sak 10/21

SAK 15/21 ORIENTERING FRA ADMINISTRASJONEN - BARNEVERNLEDER

Sekretariatets innstilling:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar barnevernleders gjennomgang om sitt arbeids- og ansvarsområde til orientering.

Behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Barnevernleder Jakob Bråtå takket for invitasjonen. Hans presentasjon var nylig vist for hovedutvalg og kommunestyret (KST). Det er nå lovkrav om årlig rapportering til KST om barneverntjenesten. Arbeidet med forbedring fikk fart på seg etter at kontrollutvalget bestilte forvaltningsrevisjon i 2014. Tjenesten består av ca. 130 ansatte/44 årsverk. Det fattes ca. 800 vedtak i året. Han framhevet deres tydelig profil, som omfatter bl.a. åpenhet, respekt og medvirkning. Tallet på klager er redusert og er nå under 1 %.

De siste årene er det blitt tatt i bruk dialogprosesser hvor foreldre får tilbud om bistand av advokat før evt. sak i fylkesnemnda. Resultatene til Karmøy er blitt lagt merke til, og trukket fram av regjeringens ekspertutvalg. Han viste KOSTRA-tall som underbygget resultatene knyttet til stram økonomi og bevissthet rundt hjelpetiltak. Ny barnevernsreform vil bli vedtatt av Stortinget i juni. Den vil kreve mer av kommunene innen forebygging og tidlig innsats. Det vil bli satset på å utvikle lokale tiltak og samordning.

Utvalget hadde spørsmål om arbeidet under pandemien, om flytting av barn og bruk av forenklet overtakelse. Utvalgsleder takket for en solid gjennomgang.

Enstemmig vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar barnevernleders gjennomgang om sitt arbeids- og ansvarsområde til orientering.

SAK 16/21 UTTALELSE TIL ÅRSREGNSKAP OG ÅRSMELDING FOR 2020 – KARMØY KOMMUNE

Sekretariatets innstilling:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg vedtar vedlagte uttalelse til Karmøy kommunes årsregnskap og årsberetning for 2020 slik den foreligger (med disse endringene/tilleggene....

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg anbefaler at Karmøy kommunestyre godkjenner Karmøy kommunes årsregnskap og årsberetning for 2020.

Behandling i kontroll- og kvalitetsvalget 19.05.21:

Oppdragsansvarlig revisor Harald Sylta, KPMG AS ble koblet opp via Teams. Han gav så en oppsummering av revisjonen i sin presentasjon på skjerm. Revisjonen hadde ikke funnet noe vesentlig og det var avgitt ren revisjonsberetning.

Han gikk så igjennom revisjonen sitt arbeid og hovedpunktene i regnskapet. Kommunens driftsomsetning ligger på 3,3 milliarder og sluttresultatet viser et netto driftsresultat på 133 mill. kr, som utgjør 4 %. Det ble i fjor investert for 458 mill. kr. Kommunens lånegjeld er på nesten 2,4 milliarder (63 % med VA), som er under landssnittet.

De hadde testet ut rutiner og internkontrollen innen innkjøp, budsjett, lønn og pensjon osv., og mente administrasjonen hadde gode rutiner og praksis for arbeidsdeling. I følge han gav regnskapsoppsettet og årsmeldingen en dekkende framstilling. Revisor mente tallet på bundne fond gjerne kunne bli samlet til færre fond. Dette ville de ta opp med ledelsen i en tilbakemelding, men ikke som nummert brev. Han takket for godt samarbeid det siste året og på vegne av selskapet KPMG de siste fem årene.

Thor Otto Lohne hadde spørsmål til kommunens garantiforpliktelser over Karmsund Havn IKS og datterselskap, som ble besvart av revisor og rådmann. Han berømmet også regnskapsresultatet og revisors presentasjon. Utvalgsleder takket også for god gjennomgang.

Utvalget hadde ellers ingen merknader eller tillegg.

Enstemmig vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21 og uttalelse til kommunestyret:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg vedtar vedlagte uttalelse til Karmøy kommunes årsregnskap og årsberetning for 2020 slik den foreligger

*Karmøy kommune har i 2020 et **positivt netto driftsresultat med 133 mill. kr**, som utgjør **4 %** av driftsinntektene. Det er omtrent som resultatet enn i fjor, som var på 4,3 %. Resultatet er over teknisk beregningsutvalgs anbefalte resultatmargin på 1,75%.*

Under henvisning til utvalgets egen gjennomgang av dokumentene og revisjonsberetningen for 2020, mener kontrollutvalget at årsregnskapet og årsberetningen for 2020 totalt sett gir et forsvarlig uttrykk for resultatet av kommunens virksomhet for 2020 og for kommunens økonomiske situasjon pr. 31.12.20.

Kontroll- og kvalitetsutvalget er ikke kjent med andre forhold, som er komme fram i dialog med revisor, som kunne hatt noe å si for utvalgets uttalelse, jf. kommuneloven § 11-2. 5

Ut over ovennevnte og det som går fram av saksframlegget til kontrollutvalget, samt revisors orientering om revisjonsarbeidet og revisjonsberetningen, har ikke kontrollutvalget merknader til årsregnskapet eller årsberetningen til Karmøy kommune for 2020.

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg anbefaler at Karmøy kommunestyre godkjenner Karmøy kommunes årsregnskap og årsberetning for 2020.

SAK 17/21 UTTALELSE TIL REGNSKAP FOR 2020 - KARMØY VANNVERK**Sekretariatets forslag til uttalelse:**

Kontroll- og kvalitetsutvalget har ingen merknader til Karmøy vannverks årsregnskap for 2020 med henvisning til revisors beretning, datert 03.05.21.

Regnskapet for 2020 anbefales godkjent, slik det er framlagt av regnskapssjefen.

Behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Revisor viste til ren beretning. Regnskapet er fordelt iht. avtale mellom kommunen og Hydro. For kommunens andel bygger den på selvkostprinsippet. Utvalget hadde ingen merknader.

Enstemmig vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21 og uttalelse til kommunestyret:

Kontroll- og kvalitetsutvalget har ingen merknader til Karmøy vannverks årsregnskap for 2020 med henvisning til revisors beretning, datert 03.05.21.

Regnskapet for 2020 anbefales godkjent, slik det er framlagt av regnskapssjefen.

SAK 18/21 KOMMUNALE HAVNER OG KAIANLEGG – 2. GANG**Sekretariatets innstilling:**

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg ber om ny tilbakemelding fra rådmannen om eiendomsforholdene knyttet til havner og kaianlegg til neste møte 16. juni 2021.

Det skriftlige svaret leveres til sekretariatet innen 08.6.21. Utvalget ber også om at rådmannen orienterer om saken i møtet 16.06.21.

Behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Utvalgsleder innledet og overlot ordet til Thor Otto Lohne. Han viste til at han i forrige møte og i e-post i etterkant av møtet hadde ment at rådmannens redegjørelse ikke var fullstendig, og på bakgrunn av innspill og dokumentasjon fra kommunestyrerepresentant Robin Hult rundt eierforhold til Kopervik Havn og andre kaianlegg og senere eieroverdragelse utført av Kartverket etter brev fra KH, hadde han bedt utvalget om at saken ble tatt opp igjen.

Utvalgsleder hadde støttet hans syn.

Gjennom media var det nå kjent at rådmannen og Karmsund Havn (KH) IKS hadde bedt om ekstern juridisk betenkning, og Lohne var interessert å få opplyst mandatet, og å kunne komme med tilleggsproblemstillinger før betenkningen ble avsluttet og oversendt.

Rådmannen leste opp de avtalte problemstillingene som KH IKS og Karmøy kommune har bedt Advokatfirmaet Hjort DA v/advokat Kristin Bjella om å utrede. Disse var/er:

1. *Var Karmsund Havns overføring av hjemmel for eiendommer tilhørende Karmøy Havnevesen og Kopervik Havnevesen i 2017 i strid med selskapets vedtekter/selskapsavtale?*
2. *Hadde Karmsund Havn IKS rett til å overføre hjemmelen fra Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen i tråd med regelverk, herunder havne – og farvannslovens regler om havnekassen (jfr. lov om havner av farvann av 08. juni 1984 nr. 51 §23)?*

3. *Kunne havnens eier, Karmøy kommune, krevd eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen, og således disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havneformål?*

Utvalget mente at i denne saken gjelder flere overdragelser for flere eiendommer, ikke bare Kopervik Havn. Det ble vist til blant annet henvendelsen fra Skudeneshavn Båtforening om eiendom/allmenningen i Kanalveien. Utvalget trakk fram forhold rundt tingsinnskudd ved etablering av selskapet, som var uklart.

Rådmannen åpnet for at utvalget kunne komme med innspill, men at dette måtte komme raskt da det var satt frist 8. juni for oversendelse til sekretariatet. Hun skulle sende ut problemstillingene skriftlig etter møtet, og utvalgsleder ble den som skulle videresende innspillene til utvalgsmedlemmene.

Utvalget var enig i å avvente rådmannens tilbakemelding. Utvalget hadde ingen tillegg eller endringer og sluttet seg til innstillingen, slik det var lagt fram.

Enstemmig vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg ber om ny tilbakemelding fra rådmannen om eiendomsforholdene knyttet til havner og kaianlegg til neste møte 16. juni 2021.

Det skriftlige svaret leveres til sekretariatet innen 08.6.21. Utvalget ber også om at rådmannen orienterer om saken i møtet 16.06.21.

SAK 19/21 REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER 19.05.21

14. Statusoversikt pr. mai 2021
15. KST-vedtak 22.03.21, sak 18/21 Årsmelding 2020
16. KST-vedtak 22.03.21, sak 20/ Oppfølging av forvaltningsrapport «Personvern»
17. Henvendelse fra Guri Kvinnesland – epost 15.04.21 om oppmåling og strømkabel
18. Foreløpig svar til Guri Kvinnesland av 16.04.21
19. Møteprotokoll - Eierskapsutvalget 27.01.21
20. Representantskapsmøte 23.04.21 – Haugaland brann og redning IKS
21. Representantskapsmøte 23.04.21 – Haugaland Vekst IKS
22. Representantskapsmøte 26.04.21 – Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS
23. Representantskapsmøte 27.04.21 – IKA Rogaland IKS
24. Generalforsamling 30.04.21 – Haugaland Kraft AS
25. NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 21.- 22.04.21 – Kalstø, Tvedt og Fjelkårstad deltok
26. Invitasjon til digital FKT-konferanse 1. – 2. juni 2021
27. Saksfremlegg om opptak av kommunene på Haugalandet i Rogaland Revisjon IKS
28. KMD mars 2021 -Veileder til kontrollutvalgs- og revisjonsforskrifta

Sekretariatets innstilling:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar referat- og orienteringssakene 14-29 til orientering.

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar henvendelsen fra Guri Kvinnesland til orientering. Saken hører ikke under utvalgets mandat og blir med dette avvist.

Behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Sekretær gikk igjennom sakene. HIM IKS fjernes da kommunen ikke er eier. For HKS IKS var fjorårets protokoll lagt ved. Årets ligger på nettsidene.

Utvalget var enig i at henvendelsen i sak 17 ikke hører inn under utvalgets mandat.

Elisabeth Kalstø og Torunn Tvedt omtalte konferansen som svært interessant og lærerik, da den hadde dagsaktuelle temaer, som håndtering av pandemien og datasikkerhet. Sekretær oppfordret utvalget til delta på FKT-konferansen i juni.

Utvalget hadde ellers ingen spesielle merknader.

Enstemmig vedtak i kontroll- og kvalitetsutvalget 19.05.21:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar referatsakene 14- 28/21 til orientering.

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar henvendelsen fra Guri Kvinnesland til orientering. Saken hører ikke under utvalgets mandat og blir med dette avvist.

Eventuelt

Ingen saker var eller ble meldt.

Neste møte

Etter vedtatt møteplan er neste møte **onsdag 16. juni kl.17.30**.

Saker på sakslisten: orientering om Husøy-området, forvaltningsrevisjonsrapport om «Arbeidsmiljø og ytringsklima»

Karmøy, 19. mai 2021

Tor Inge Melhus (sign.)
leder

Toril Hallsjø (sign.)
utvalgssekretær

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnr
Kontroll- og kvalitetsutvalget	16.06.21	21/21

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Toril Hallsjø	216/217	

ORIENTERING OM HUSØY HAVN OG NÆRINGSOMRÅDE

Sekretariatets forslag til vedtak:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar havnedirektørens gjennomgang om Husøy havn og næringsområde til orientering.

Saksorientering

Kontroll- og kvalitetsutvalget vedtok i møtet 18.11.20, sak 45/20 å invitere administrasjonen eller selskaper til å komme å orientere etter en plan. Vedtaket var følgende:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg vedtar følgende plan for orienteringer fra administrasjonen eller selskaper i 2021:

1. prior.	Barnehagesjefen (med vekt på tilskudd til private barnehager)	januar (27.01.21)
2. prior.	Miljørådgiver (miljø, klima og energi)	mars (17.03.21)
3. prior.	Husøy-området v/ Karmsund Havn IKS	mai (16.06.21)
4. prior	Barnevernsleder	juni (19.05.21)
5. prior.	Destinasjon Haugesund og Haugaland AS	september
6. prior	Rusteamet	september
7. prior.	Det historiske Avaldsnes-prosjektet	oktober
8. prior.	Landbruket i Karmøy	november
9. prior.	Haugaland Brann og redning IKS	2022

Tidsrammen settes til 30-40 min. inklusiv spørsmål.

Sekretariatet gis fullmakt til å invitere i en annen rekkefølge enn listen dersom den/de som inviteres ikke har anledning til å stille i det aktuelle møtet.

Orienteringene er tenkt å gjøre utvalget bedre kjent med driften og de utfordringer kommunen eller selskapet har. Planen/invitasjonen ble oversendt rådmannen 26.11.20. Det gikk fram i brevet at tidspunktene kunne endres/byttes for de inviterte.

Til maimøtet var temaet havne- og næringsområdene på Husøy. Husøy har status som nasjonal fiskerihavn og huser bl.a. Haugesund Cargo Terminals. Imidlertid ble det en ombygging til junimøtet, slik at barnevernleder på kort varsel orienterte om sitt fagfelt i maimøtet. Havnedirektør Tore Gautesen v/Karmsund Havn IKS eller fung. havnedirektør/HR og kommunikasjonsdirektør Tine Osmundsen vil stille.

Det er fastsatt tidsramme med 30-40 minutt inklusiv spørsmål, men det er mulig for utvalget å utvide denne, dersom det er ønskelig, men tidsrammen bør også respekteres, da det er mange saker på sakskartet.

Utvalget kan komme med innspill på emne og spørsmål i forkant av møtet, men helst så tidlig som mulig, slik at den inviterte kan forberede seg på dette.

Aksdal, 07.06.21

Toril Hallsjø (sign.)
Daglig leder/utvalgssekretær

SAKSGANG		
Utval	Møtedato	Saksar
Kontroll- og kvalitetsutvalget	16.06.21	22/21
Kommunestyret	28.06.21	

Saksansvarleg:	Arkivkode:	Arkivsak:
Toril Hallsjø	216	

OPPFØLGING AV FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORTEN «TIDLIG INNSATS»

Sekretariatet sitt forslag til vedtak og innstilling til kommunestyret:

Karmøy kommunestyre tar rådmannens tilbakemelding om oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport «Tidlig innsats» til orientering.

Vedlegg:

Rådmannens tilbakemelding, datert 01.06.21 (følgebrev)

Om oppfølging av rapport v/folkehelsekoordinator

Vedlegg - Rutiner for samarbeid mellom barnehage, helsestasjon og barnevern.

Vedlegg - Samarbeid mellom barnehage - PPT og Tett på

Vedlegg - Samarbeidsrutiner for PPT, barneverntjeneste og helsestasjon

Vedlegg - Mandat for tverretattlig utval «Psykisk helse og tidlig innsats»

Saksorientering

Karmøy kommunestyre behandlet i møtet 21.09.20, sak 115/20 forvaltningsrevisjonsrapport fra KPMG AS, der det ble fattet følgende enstemmige vedtak:

- 1. Karmøy kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Tidlig innsats» fra KPMG AS til orientering.***
- 2. Rapporten oversendes rådmannen for videre oppfølging av rapportens anbefalinger. Rådmann setter sammen et tverrfaglig utvalg sammensatt av fagkompetanse fra barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon/skolehelsestasjon for å sikre riktig tiltak gjennom en strategisk plan.***
- 3. Rådmannen gir tilbakemelding til Karmøy Ungdområd og kommunestyret via kontroll- og kvalitetsutvalget om oppfølging av rapporten samt framlegger en strategisk plan innen seks måneder etter kommunestyrets vedtak.***
- 4. Det tverrfaglige utvalget nedsatt av rådmannen skal i strategisk plan utarbeide tiltak knyttet til hvordan en kan involvere de unge i utformingen av fremtidige tilbud til unge***

KPMGs rapport var vedlagt sak til kontroll- og kvalitetsutvalget og kommunestyret, og ligger på sekretariatets nettsider www.kontrollutvalget.no under Karmøy sine rapporter.

På bakgrunn av undersøkelsene var revisjonens anbefalinger at kommunen bør:

- ✓ ***Etablere tiltak for å arbeide mer systematisk med psykisk helse blant barn og unge, herunder:***
 - ***Vurdere å etablere et tilbud til 16-17 åringer med lettere psykiske lidelser***
 - ***Prioritere arbeidet med å etablere en tverretattlig forebyggingsplan for barn og unge innen psykisk helse,***
 - ***Sørge for at samarbeidet rundt psykisk helse i større grad settes i system,***
- ✓ ***Iverksette tiltak for å styre og følge opp skolene mer systematisk, herunder for å redusere uønsket variasjon mellom skolene,***
- ✓ ***Utarbeide retningslinjer for hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats;***
- ✓ ***Etablere rutiner for samarbeid mellom helsestasjonstjenesten, PPT og barnevernet,***
- ✓ ***Etablere rutiner for samarbeid mellom skolene og helsestasjonstjenesten/barnevern,***
- ✓ ***Etablere et system for å sikre at arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats evalueres i større grad,***
- ✓ ***Vurdere å etablere samhandlingsmodeller som et tiltak for å skape mer tverrfaglighet og integrert samhandling mellom tjenestene involvert i arbeidet med tidlig innsats***
- ✓ ***Vurdere å styrke familieveiledningstilbudet.***

Tilbakemelding

Rådmann har i oversendelse datert 01.06.21, oversendt tilbakemelding om oppfølging av rapportens anbefalinger. Vedlagt følger oversendelsesbrev, nærmereredegjørelsen om oppfølgingen og så andre vedlegg som dokumenterer nå nye rutiner for samarbeid.

Tilbakemeldingen inneholder bakgrunn for saken, om prosessen, arbeidet som er gjort, bl.a. med etablering av en styringsgruppe og en arbeidsgruppe, hvor folkehelsekoordinatoren har vært leder av arbeidsgruppa. De har hatt både fysiske og digitale møter siden oppstart.

Anbefalingene er delt inn i tre hovedpunkter, slik det står i utvalgets mandat (se vedlegg 4). Anbefalingene er presentert først, deretter kommer utvalgets forslag til oppfølging.

Det vises nærmere til vedlegg, men sekretariatet har også valgt å ta inn i saksframlegget punktene og hva som er gjort:

1a) Hvorvidt det bør etableres et tilbud til 16-17 åringer med lettere psykisk helse

Psykisk helseteam i PPT gir tilbud til barn og unge i grunnskolen som strever med psykiske utfordringer, dvs. til barna er 16 år gamle.

Skolehelsetjenesten er tilgjengelig for barn og unge på barneskole, ungdomsskole og videregående skole. Skolehelsetjenesten har fokus på å oppdage psykiske plager og lidelser og kan støtte barn og ungdommer med psykiske plager ved å:

- *Tilby oppfølgende samtaler individuelt eller i grupper*
- *Henvise til andre tjenester dersom oppfølgende samtaler og/eller tiltak i skolehelsetjenesten ikke er tilstrekkelige*
- *Samarbeide med skole og foreldre om å tilrettelegge skolehverdagen*
- *Samarbeide med andre tjenester, for eksempel psykisk helsetjeneste i kommunen og BUP for veiledning*

Skolehelsetjenesten skal også støtte barn og ungdom som er i behandling for psykiske lidelser ved å:

- *Samarbeide med skole og foreldre om å tilrettelegge skolehverdagen*
- *Motivere barn og ungdom som faller ut av behandling til å gjenoppta behandlingen*
- *Skolehelsetjenesten bør ha oversikt over relevante hjelpetilbud i lokalmiljøet og samarbeide med relevante aktører ved bekymring om psykiske plager eller lidelser hos barn og ungdom.*

Det har vært gjennomført et pilotprosjekt med gruppetilbud «DU – mestring av depresjon» før pandemien som et gruppetilbud til elever som strever med depresjon. Det var gode erfaringer knyttet til prosjektet og det er ønskelig å starte opp med tilbudet etter pandemien.

Ved helsestasjon for ungdom (HFU) på Åkra og Norheim kan ungdom i alderen 13-20 år søke hjelp for psykiske utfordringer.

Følgende føringer er gitt for helsestasjon for ungdom med tanke på å møte unge med psykiske helseplager:

- *Oppdage psykiske plager og lidelser: HFU bør bidra til å oppdage psykiske plager og lidelser hos ungdom*
- *Oppfølgingssamtaler: HFU bør tilby oppfølgende samtaler til ungdom ved behov*

HFU skal oppdage plager og lidelser, og gi tilbud om oppfølgingssamtaler ved psykiske plager. HFU har et ansvar for å forebygge, og det henvises videre derfra for behandling av psykiske lidelser. Ved HFU kartlegges og vurderes behov for oppfølgingssamtaler og henvisning videre. Dette i tråd med gjeldende Samhandlingsforløp, som peker på at HFU kan følge opp lettere plager, mens psykiske lidelser henvises videre for behandling i spesialisthelsetjenesten og videre oppfølging i kommunen.

Det er en utfordring å rekruttere psykologer til kommunen og dermed til HFU. Det arbeides nå med rekruttering via rekrutteringsbyrå. Det har ikke vært psykolog ved HFU siden oktober 2020, dette har gitt utfordringer i å møte ungdom med psykiske utfordringer.

Det er i perioder stor pågang av ungdom i 16-17 årsalderen både til ungdomsskolen, videregående skole og til HFU, noe som indikerer at kapasiteten i kommunen for å håndtere psykiske utfordringer i 16-17 årsalderen ikke er godt nok.

Slik tilbudet i dag for 16-17 åringer er utformet og dimensjonert er dette ikke tilstrekkelig, og det arbeides med å styrke tilbudet.

Tilførte ressurser til helsestasjons og skolehelsetjenesten, 1 stilling på budsjett 2021, samt mottatt tilskuddsmidler til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten vil benyttes til kompetanseheving og kapasitetsøkning for å utvide psykisk helsetilbud for ungdommer fra 16-18 år i Karmøy kommune. Det vil også vurderes i et samarbeid med rask psykisk helsehjelp for et tilbud tilpasset barn og unge. Dette vil også være naturlig å ta med i plan for psykisk helse – barn og unge.

1b) Et tydeligere system rundt arbeidet med psykisk helsehjelp. Utvalget bes om å utarbeide en klar ansvarsfordeling mellom PPT/psykisk helseteam og skolehelsetjenesten/helsestasjonene.

Utvalget skal arbeide videre for et godt system rundt psykisk helsehjelp i kommunen. Både gjennom temaplanen om psykisk helse blant barn og unge som kommer i 2022, og i det videre arbeidet med anbefalingene fra rapporten. Arbeidet settes også mer i system gjennom samarbeidsrutinene mellom PPT, skolehelsetjeneste/helsestasjon og barnevernet (vedlegg 3).

Det planlegges en bedre samordning av helsestasjons- og skolehelsetjenesten og PPT sitt psykiske helsearbeid. Det er fokus på å få en tydelig oppgavefordeling. Det vurderes også en samlokalisering av nøkkelstillinger som psykolog og helsesykepleier/psykisk helsearbeider for å få til et felles psykisk helseteam for barn og unge. Tverrfaglig utvalg vil arbeide videre med dette temaet høsten 2021.

1c) Vurdere om dagens organisering og tilbud om familieveiledning er tilstrekkelig

Foreldreveiledning blir gitt etter føringene i veilederen: foreldre bør få veiledning om samspill ved alle konsultasjoner (les mer [her](#)).

I Karmøy kommune har det vært tilbud om familieveiledning med programmet COS-P, Circle of Security. Helsestasjonens foreldreveiledningsteam (HFT) bestod av tre personer med 80-90% stilling til sammen. Dette ble avsluttet i oktober 2020. Tilbudet var for foreldre/foresatte med barn i alderen 0 – 5 år som opplevde usikkerhet og/eller noe strev i samspillet med barnet. Dette var for indikert målgruppe hvor foreldrene/foresatte gjennomgikk en kartlegging før tilbud om kurs. Kurset fikk gode tilbakemeldinger.

Karmøy kommune er gjennom helsestasjonstjenesten med i forskningsprosjektet «Trygge barn på Haugalandet». I forbindelse med dette starter helsestasjonen opp med COS-P kurs for førstegangsførelse i september. Det skal arrangeres fire kurs i løpet av høsten som kan gi tilbud til 32 foreldre. Dette er et lavterskeltilbud hvor prinsippet om «første mann til mølla» gjelder. Prosjektet vil evalueres.

Det er et ønske å kunne tilby COS-P kurset individuelt til foreldre igjen. Det kan være et godt supplement til lavterskeltilbudet fra høsten av.

Organisering av familieveiledningstilbudet

Det kan være nyttig å samle mer av kommunens ressurser under et tak, slik at vi får gjort kompetansen mer tilgjengelig for de familiene som trenger den. Dersom kompetansen hadde vært mer tilgjengelig for alle, ville det også kunne lette samarbeidet mellom de ulike instansene i kommunen. Det er flere kommuner som har organisert et ressurscenter, familiens hus o.l.

De tjenestene som ofte inngår i Familiens hus, eller lignende modeller, er:

- *Helsestasjon, inkludert svangerskapsomsorg*
- *Forebyggende barneverntjeneste*
- *Pedagogisk-psykologisk tjeneste/psykisk helseteam for barn og unge*
- *Åpen barnehage*

I slike modeller jobber fagpersonell fra ulike tjenester i tverrfaglige og fleksible team som legger til rette for helhetlige tiltakskjeder basert på brukernes behov. Det er flere kommuner som har hatt familiens hus som prøveprosjekt, og målsettingen har vært:

- *tidlig identifisering av fysiske, psykiske og sosiale utfordringer hos barnet og i familien*
- *tilby lett tilgjengelig støtte og tiltak*
- *støtte og styrke foreldre i deres omsorgs- og oppdragerrolle*
- *legge til rette for at barn, unge og deres familie får styrket sitt sosiale nettverk*
- *være tilgjengelig som møteplass der folk bor*
- *formidle relevant kunnskap*

Slik situasjonen er i dag er det familiene som strever aller mest og er meldt til barnevernet som får hjelp fra barnevernets familieenhet. Familieenheten besitter tverrfaglig kunnskap om barn og familiesystem (veiledningsprogram, familieterapi, rusteraut, sosionom, barnehagelærer, osv.). Det må vurderes om familieenheten også skal gi et tilbud om forebyggende foreldreveiledning i samarbeid med psykisk helseteam barn og unge.

Å arbeide for å forbedre familieveiledningstilbudet til foreldre i kommunen er et omfattende arbeid som krever en lengre prosess. Kommunen er påmeldt KS sitt læringsnettverk "God samhandling barn og unge". Nettverket vil bidra til at kommunen finner en god samhandlingsmodell som er tilpasset Karmøy. Nettverket skulle startet høsten 2020, men er utsatt pga. pandemi. Ny oppstart er planlagt høsten 2021. Temaet vil også belyses i plan for barn og unge, planlagt ferdig 2022.

Hovedpunkt 2: Utarbeide retningslinjer og rutiner for samhandling mellom skolene/barnehagene og kommunens hjelpeinstanser

Utvalget bes om å utarbeide retningslinjer og rutiner for:

- a. Hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats*
- b. Samarbeidet mellom helsestasjonstjenesten, PPT og barnevernet*
- c. Samarbeidet mellom skolene og helsestasjonstjenesten/barnevern*
- d. Evaluering av arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats*

2a) Hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats OG 2c) Samarbeidet mellom skolene og helsestasjonstjenesten/barnevern

Forvaltningsrevisjonsrapporten "Tidlig innsats" vurderer at det er bekymringsverdig at skolehelsetjenesten benyttes i svært liten grad på enkelte skoler. Skolehelsetjenesten er en viktig aktør i kommunens tilbud innen psykisk helse, og tjenesten har kompetanse som det er viktig at skolen nyttiggjør seg av. Revisjonen foreslår å iverksette tiltak for å styre og følge opp skolene mer systematisk, herunder for å redusere uønsket variasjon mellom skolene.

Revisjonen vurderer også at kommunen bør sette tydeligere rutiner og retningslinjer for hvordan skolehelsetjenesten skal brukes på skolene. Videre bør kommunen følge opp og sikre at skolehelsetjenesten brukes som tiltenkt. Revisjonen vurderer at kommunen bør implementere samhandlingsmodeller. Dette for å bidra til å skape mer tverrfaglighet og integrert samhandling mellom ulike tjenester.

For å få til dette foreslår revisjonen å utarbeide retningslinjer for hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT, for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats.

(Nærmere om lovgrunnlag, se vedlegg)

Oppfølging av foreslåtte tiltak i revisjonsrapporten:

Som opplæringsloven §15-8 ovenfor viser forpliktes skolene til å samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker.

Oppvekst- og kulturretaten starter høsten 2021 et arbeid med å utarbeide en helhetlig kvalitetsplan for utdanningsløpet i Karmøy kommune. I den forbindelse vil det være naturlig å avklare roller og ansvar for tverrfaglig samarbeid om elever på tvers av sektorer.

Rapporten peker på ulik praksis mellom skoler. For å oppnå likere praksis mellom skolene i Karmøy vil det høsten 2021 bli opprettet en arbeidsgruppe bestående av et representativt utvalg fra adm. skoleeier, PPT, skolehelsetjenesten, fagorganisasjonene og skolene. Elevenes stemme må også sikres i dette arbeidet. Gruppas mandat skal være å utarbeide felles retningslinjer, for å sikre en likere praksis innad i kommunen, som er faglig forankret og i tråd med gjeldende lovverk.

Karmøy kommune har etablert et systematisk arbeid for trygt og godt skolemiljø ved å etablere og følge opp innsatsteam på den enkelte skole. Det vises til kommunal plan for trygt og godt skolemiljø vedtatt i hovedutvalg oppvekst og kultur, oktober 2018. PPT har i tråd med føringene i Stortingsmelding 6 omorganisert kontaktfunksjonen ut mot skolene for å være mer tilgjengelig for skolene. Neste skritt i denne prosessen er å systematisere dette arbeidet ytterligere med å gjøre det tydeligere hvordan PPT i større grad bør inngå i skolens interne støttesystemer. Dette vil være en sentral del av arbeidet med tidlig innsats for elever i karmøyskolen.

Kommunen har også etablert fast arbeidstid for skolens PPT-kontakt ute på skolene. PPT-kontakt deltar i skolens systemiske arbeid, og i arbeid med enkeltsaker. Sektor skole vil også kunne etablere rutiner for samarbeid med støtte-/ fagtjenestene som f.eks skolehelsetjenesten. Arbeidsgruppa skal se nærmere på dette når den iverksetter sitt arbeid til høsten.

Skolehelsetjenesten er regulert gjennom et annet lovverk enn skole og PPT. Dette legger føringer for hvordan samarbeidet kan organiseres, samtidig som man ivaretar barns beste og tidlig innsats. "Når det er nødvendig og forholdsmessig for å vareta ansvaret etter første ledd, kan dei samarbeidande tenestene behandle personopplysningar, inkludert særlege kategoriar av personopplysningar og opplysningar om straffbare forhold" (oppl.1 15-8, annet ledd).

Ved å etablere gode rutiner, basert på kompetanse og faglig forankring er målet å skape et bedre handlingsrom for samarbeid om tidlig innsats i Karmøyskolen.

Samarbeid mellom barnehagene og hjelpeinstansene

Den nye rammeplanen ble fastsatt av Kunnskapsdepartementet 24. april 2017 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) § 2 syvende ledd, og fastsetter overordnede bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver. Denne tydeliggjør styrers ansvar for tverrfaglig samarbeid: Styreren skal sikre at barnehagen har innarbeidet rutiner for samarbeid med relevante institusjoner, slik som skolen, helsestasjonen, den pedagogisk-psykologiske tjenesten og barnevernet.

Kommunen, som eier og barnehagemyndighet, har det overordnede ansvaret for at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, og at disse blir implementert i praksis. Sektor barnehage har allerede etablerte rutiner for samarbeid med skole, helsestasjon og barnevern (vedlegg 1). I denne saken vil det dermed kun være behov for å tilføye samarbeidsrutiner mellom barnehage og PPT (vedlegg 2).

Samarbeid med PPT, innebærer forøvrig også samarbeid med pedagogisk støtteenhet kalt «Tett på», og denne enheten er dermed tatt inn i samme rutine.

Stortingsmelding 6 (2019 - 2020) «Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» gir tydelige føringer for arbeidet med inkluderende fellesskap og tidlig innsats, der målet er å få en barnehage som gir muligheter for alle, uavhengig av sosial, kulturell og språklig bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Dette har krevd endringer i kommunens eksisterende praksis for samarbeidet mellom PPT og barnehage, der målet er at kompetansen kommer tett på barna.

Det har vært gjort endring i hvordan samarbeidet mellom barnehage og PPT/Tett på skal foregå den siste tiden, og det er behov for en nedskrevet rutine som tydeliggjør innhold og ansvar. PPT har blant annet gjennomgått sine rutiner, opprettet månedlige møter ute i barnehagene og deltar i det tverrfaglige konsultasjonsteamet TID TIL for barnehagene. Sektor barnehage har gjort en større omorganisering av utførelsen av spesialpedagogisk hjelp i barnehagene ved å etablere ny pedagogisk støtteenhet Tett på, for å få til et felles kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet. Det er satt ned et implementeringsteam bestående av ledelsen i PPT, Tett på og barnehagesjef for å sikre at ressursene og mulighetene blir utnyttet best mulig for barnehagene og barna i denne omorganiseringen.

Formålet med rutinene som ligger vedlagt (vedlegg 2), er å gi et felles utgangspunkt for samarbeid mellom PPT/Tett på, barnehagene og sektor barnehage, med rom for lokale tilpasninger og pedagogisk skjønn i den enkelte sak.

Forslag til rutiner er utarbeidet i samarbeid med avdelingsledere i PPT, Tett på og fagansvarlig i sektor barnehage. Rutinene har vært til høring hos alle Karmøybarnehagene (kommunale og private), samt Utdanningsforbundet, der det kom inn to innspill om forslag til endringer/presiseringer. Disse er tatt til etterretning i vedlegget.

For at samarbeidsrutinene skal bli godt implementert og fungere optimalt, har det vært viktig å synliggjøre ansvarsområder på ulike nivåer. Samarbeidsrutinene er dermed inndelt i tre ulike ansvarsområder:

- 1. Kommunens ansvar ved barnehagesjefens stab*
- 2. Styrers ansvar i samarbeid med PPT/Tett på - (systemnivå)*
- 3. Barnehagens og PPTs ansvar og samarbeid i enkeltsaker - (individnivå)*

Det vil forøvrig være viktig å evaluere og tilpasse rutinene i tråd med behov fra praksisfeltet og stadig nye sentrale og lokale føringer på området også i fortsettelsen.

2b) Samarbeidet mellom helsestasjonstjenesten, PPT og barnevernet

Overordnet mål for samarbeid mellom PPT, helsestasjon og barnevern er å utveksle kunnskap for å styrke innhold og kvalitet i forebygging og tilrettelegging for barnas beste. Helsestasjon møter de aller fleste barn til kontroller i det første leveåret, og er en god arena for å fange opp barn og familier i risiko, eller som har behov for tilpasning av barnehagetilbudet. Barneverntjenesten møter familier som strever og setter inn gode hjelpetiltak som det i blant er viktig at PPT kjenner til. Helsestasjon, PPT og barnevern kan også i samarbeid bidra til tidlig identifisering av ugunstige forhold for barn, og iverksette tiltak.

Se vedlagt forslag til samarbeidsrutiner for PPT, barneverntjeneste og helsestasjon/skolehelsetjeneste (vedlegg 3).

2d) Evaluering av arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats

Punkt 2d svares ut under hovedpunkt 3 nedenfor.

Hovedpunkt 3**Etablere et system for å sikre at arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats evalueres i større grad**

Evaluering er en viktig del av et systematisk arbeid knyttet til tidlig innsats. Evaluering av tiltakene vil hjelpe med å vurdere status og veien videre. Evaluering av tiltak vil derfor bli et tema i «Plan for psykisk helse - barn og unge». Samhandlingsrutinene i denne saken vil også evalueres.

Videre arbeid

Arbeidsgruppen, samt et medlem av styringsgruppen, skal delta på KS sitt læringsnettverket «God samhandling for barn og unge». Læringsnettverk som verktøy er en metode og en møteplass for å dele og spre kunnskap, som etter hvert har blitt mye brukt både innenfor oppvekst, folkehelse og helse og omsorgstjenester.

Innholdet i samlingene vil være faglige sekvenser om kunnskapsbasert praksis, strategisk kompetanseutvikling, hva kjennetegner helhetlige og koordinerte tjenester, tjenesteutvikling med brukeren i sentrum. Det vil også bli konkret jobbing med «eget» forbedringsarbeid. Samlingene skal bidra til læring gjennom deling mellom kommunene, og til å synliggjøre kvalitet i tjenestene for egen kommune.

Sekretariatets kommentarer

I følge kommunelova § 23-2 bokstav e og forskrift for kontroll og revisjon § 5 tilligger det kontrollutvalget å se til at forvaltningsrveisjoner blir fulgt opp. Dette skal sikre at kontrollen får effekt og bidra til forbedringer. Utvalget skal også rapportere til kommunestyret hvordan merknadene er fulgt opp.

Det ligger ikke til kontroll- og kvalitetsutvalget å fastsette hvordan administrasjonen skal følge opp påviste avvik/svakheter i det konkrete tilfellet, da dette er rådmannens ansvar. Kontrollutvalget kan rapportere om tidligere saker til kommunestyret, dersom kontrollutvalget mener saker ikke er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

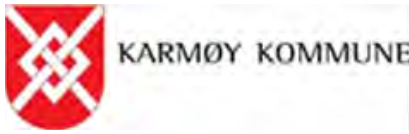
Sekretariatet mener rådmannen i denne saken har gitt en utfyllende tilbakemelding og at de anbefalte tiltakene er det tatt tak i gjennom nye rutiner og prosedyrer. Noe av arbeidet er som en ser blitt hemmet som følge av koronapandemien i 2020/21 og det arbeid/tiltak som er blitt utsatt, vil trolig komme i gang til høsten.

Det har vært praksis for at administrasjonen møter i utvalget og orienterer om oppfølgingen eller svarer på spørsmål, i tillegg til den skriftlige oversendelsen.

Aksdal, 08.06.21

Toril Hallsjø (sign.)

Daglig leder/utvalgssekretær

Kontroll- og kvalitetsutvalget

Dato: 01.06.2021

Dokumentnummer: 21/5551-1

Deres referanse:

Saksbehandler: Reidun Kathrin Dahl

Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten «Tidlig innsats»

Viser til behandling av sak 115/20 Forvaltningsrevisjonsrapport «Tidlig innsats» i kommunestyret 21.09.2020.
Kommunestyret vedtok følgende:

1. *Karmøy kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Tidlig innsats» fra KPMG AS til orientering.*
2. *Rapporten oversendes rådmann for videre oppfølging av rapportens anbefalinger. Rådmann setter sammen et tverrfaglig utvalg sammensatt av fagkompetanse fra barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon/skolehelsestasjon for å sikre riktig tiltak gjennom en strategisk plan.*
3. *Rådmann gir tilbakemelding til Karmøy Ungdomsråd og kommunestyret via Kontroll- og kvalitetsutvalget om oppfølging av rapporten samt framlegger en strategisk plan innen seks måneder etter kommunestyrets vedtak.*
4. *Det tverrfaglige utvalget nedsatt av rådmannen skal i strategisk plan utarbeide tiltak knyttet til hvordan en kan involvere de unge i utformingen av fremtidige tilbud til unge.*

Vedlagt følger oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten «Tidlig innsats».

Med hilsen

Vibeke Vikse Johnsen
rådmann

Reidun Kathrin Dahl
folkehelsekoordinator

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg:

Følgebrev - Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten Tidlig innsats

Vedlegg 2 - samarbeid mellom barnehage - PPT og Tett på

Vedlegg 3 - samarbeidsrutiner for PPT, barneverntjeneste og helsestasjon

Vedlegg 4 - Mandat tverretattlig utvalg

Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten Tidlig innsats

Saksbehandler: Reidun Kathrin Dahl

Rådmann:

--	--	--

Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten «Tidlig innsats»

Viser til behandling av sak 115/20 Forvaltningsrevisjonsrapport «Tidlig innsats» i kommunestyret 21.09.2020. Kommunestyret vedtok følgende:

1. *Karmøy kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Tidlig innsats» fra KPMG AS til orientering.*
2. *Rapporten oversendes rådmann for videre oppfølging av rapportens anbefalinger. Rådmann setter sammen et tverrfaglig utvalg sammensatt av fagkompetanse fra barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon/skolehelsestasjon for å sikre riktig tiltak gjennom en strategisk plan.*
3. *Rådmann gir tilbakemelding til Karmøy Ungdomsråd og kommunestyret via Kontroll- og kvalitetsutvalget om oppfølging av rapporten samt framlegger en strategisk plan innen seks måneder etter kommunestyrets vedtak.*
4. *Det tverrfaglige utvalget nedsatt av rådmannen skal i strategisk plan utarbeide tiltak knyttet til hvordan en kan involvere de unge i utformingen av fremtidige tilbud til unge.*

Bakgrunn for saken

I september 2020 ble sak 20/41014 – Forvaltningsrevisjonsrapport «tidlig innsats» behandlet i kommunestyret. Formålet med forvaltningsrevisjonen var å se i hvilken grad Karmøy kommune ivaretok sitt ansvar for å sikre en målrettet og helhetlig innsats rettet mot barn og unge. Den inneholder konkrete anbefalinger til arbeidet knyttet til tidlig innsats i Karmøy kommune.

I behandlingen av saken ba kommunestyret rådmannen om å etablere et tverretattlig utvalg sammensatt av fagkompetanse fra barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon/skolehelsetjeneste. Hovedmandatet til utvalget er å følge opp anbefalingene i revisjonsrapporten og utarbeide en strategisk plan for dette. Dette arbeidet må ses i sammenheng med kommunens vedtatte planstrategi for 2020-2023, hvor det er vedtatt en temaplan «Plan for psykisk helse – barn og unge» som skal ferdigstilles i 2021. Planen er utsatt til 2022.

Anbefaling fra revisjonsrapporten

I revisjonsrapporten fikk kommunen følgende anbefalinger:

Kommunen bør;

- Etablere tiltak for å arbeide mer systematisk med psykisk helse blant barn og unge, herunder:
 - o Vurdere å etablere et tilbud til 16-17 åringer med lettere psykiske lidelser
 - o Prioritere arbeidet med å etablere en tverretattlig forebyggingsplan for barn og unge innen psykisk helse
 - o Sørge for at samarbeidet rundt psykisk helse i større grad settes i system
- Iverksette tiltak for å styre og følge opp skolene mer systematisk, herunder for å redusere uønsket variasjon mellom skolene
- Utarbeide retningslinjer for hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats
- Etablere rutiner for samarbeid mellom helsestasjonstjenesten, PPT og barnevernet
- Etablere rutiner for samarbeid mellom skolene og helsestasjonstjenesten/barnevern
- Etablere et system for å sikre at arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats evalueres i større grad
- Vurdere å etablere samhandlingsmodeller som et tiltak for å skape mer tverrfaglighet og integrert samhandling mellom tjenestene involvert i arbeidet med tidlig innsats
- Vurdere å styrke familieveiledningstilbudet

Prosess – arbeidet som er gjort

Kommunestyret ba rådmannen om å etablere et tverretattlig utvalg sammensatt av fagkompetanse fra barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon/skolehelsetjeneste. Dette utgjorde styringsgruppen for arbeidet. Styringsgruppen etablerte videre en arbeidsgruppe med representanter fra tjenestene. Folkehelsekoordinator ble satt til å lede arbeidsgruppa.

Arbeidsgruppen fikk følgende todelt mandat (se vedlegg 4):

Del en er å utarbeide forslag til tiltak og ny/forbedret praksis knyttet til følgende hovedpunkter i anbefalingene fra revisjonsrapporten:

- Etablere tiltak for å arbeide mer systematisk med psykisk helse blant barn og unge
- Utarbeide retningslinjer og rutiner for samhandling mellom skolene/barnehagene og kommunens hjelpeinstanser
- Etablere et system for å sikre at arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats evalueres i større grad

Del to av arbeidsgruppens mandat er å utarbeide en temaplan for psykisk helse blant barn og unge. Dette må ses i sammenheng med revisjonsrapportens anbefalinger om å prioritere å etablere en tverretattlig forebyggingsplan og vurdering av organisering av psykisk helsehjelp til barn og unge.

Denne politiske saken er utvalgets svar på del en av mandatet, altså forslag knyttet til anbefalingene fra revisjonsrapporten.

I arbeidsgruppen ble det gjennomført tre møter, med innspill underveis. Det har vært både fysiske og digitale møter. Alle medlemmer i arbeidsgruppa og styringsgruppa har hatt muligheter for å komme med innspill i saken.

Videre skal arbeidsgruppa arbeide med plan for barn og unge og psykisk helse, og fortsette med arbeidet rundt tiltakene som foreslås i denne saken.

Kommunens oppfølging av anbefalingene

I revisjonsrapporten pekes det på at det er behov for et mer systematisk arbeid med psykisk helse blant barn og unge i Karmøy kommune. Anbefalingene deles her inn i tre hovedpunkter, slik det står i utvalgets mandat (se vedlegg 4). Anbefalingene presenteres først, deretter kommer utvalgets forslag til oppfølging.

Hovedpunkt 1: Etablere tiltak for å arbeide mer systematisk med psykisk helse blant barn og unge

Utvalget bes å vurdere og komme med anbefalinger på tiltak knyttet til

- a) Hvorvidt det bør etableres et tilbud til 16-17 åringer med lettere psykisk helse
- b) Et tydeligere system rundt arbeidet med psykisk helsehjelp. Utvalget bes om å utarbeide en klar ansvarsfordeling mellom PPT/psykisk helseteam og skolehelsetjenesten/helsestasjonene.
- c) Vurdere om dagens organisering og tilbud om familieveiledning er tilstrekkelig.

1a) Hvorvidt det bør etableres et tilbud til 16-17 åringer med lettere psykisk helse

Psykisk helseteam i PPT gir tilbud til barn og unge i grunnskolen som strever med psykiske utfordringer, dvs. til barna er 16 år gamle.

Skolehelsetjenesten er tilgjengelig for barn og unge på barneskole, ungdomsskole og videregående skole. Skolehelsetjenesten har fokus på å oppdage psykiske plager og lidelser og kan støtte barn og ungdommer med psykiske plager ved å:

- Tilby oppfølgende samtaler individuelt eller i grupper
- Henvise til andre tjenester dersom oppfølgende samtaler og/eller tiltak i skolehelsetjenesten ikke er tilstrekkelige
- Samarbeide med skole og foreldre om å tilrettelegge skolehverdagen
- Samarbeide med andre tjenester, for eksempel psykisk helsetjeneste i kommunen og BUP for veiledning

Skolehelsetjenesten skal også støtte barn og ungdom som er i behandling for psykiske lidelser ved å:

- Samarbeide med skole og foreldre om å tilrettelegge skolehverdagen
- Motivere barn og ungdom som faller ut av behandling til å gjenoppta behandlingen
- Skolehelsetjenesten bør ha oversikt over relevante hjelpetilbud i lokalmiljøet og samarbeide med relevante aktører ved bekymring om psykiske plager eller lidelser hos barn og ungdom.

Det har vært gjennomført et pilotprosjekt med gruppetilbud «DU – mestring av depresjon» før pandemien som et gruppetilbud til elever som strever med depresjon. Det var gode erfaringer knyttet til prosjektet og det er ønskelig å starte opp med tilbudet etter pandemien.

Ved helsestasjon for ungdom (HFU) på Åkra og Norheim kan ungdom i alderen 13-20 år søke hjelp for psykiske utfordringer.

Følgende føringer er gitt for helsestasjon for ungdom med tanke på å møte unge med psykiske helseplager:

- Oppdage psykiske plager og lidelser: HFU bør bidra til å oppdage psykiske plager og lidelser hos ungdom
- Oppfølgingssamtaler: HFU bør tilby oppfølgende samtaler til ungdom ved behov

HFU skal oppdage plager og lidelser, og gi tilbud om oppfølgingssamtaler ved psykiske plager. HFU har et ansvar for å forebygge, og det henvises videre derfra for behandling av psykiske lidelser. Ved HFU kartlegges og vurderes behov for oppfølgingssamtaler og henvisning videre. Dette i tråd med gjeldende Samhandlingsforløp, som peker på at HFU kan følge opp lettere plager, mens psykiske lidelser henvises videre for behandling i spesialisthelsetjenesten og videre oppfølging i kommunen.

Det er en utfordring å rekruttere psykologer til kommunen og dermed til HFU. Det arbeides nå med rekruttering via rekrutteringsbyrå. Det har ikke vært psykolog ved HFU siden oktober 2020, dette har gitt utfordringer i å møte ungdom med psykiske utfordringer.

Det er i perioder stor pågang av ungdom i 16-17 årsalderen både til ungdomsskolen, videregående skole og til HFU, noe som indikerer at kapasiteten i kommunen for å håndtere psykiske utfordringer i 16-17 årsalderen ikke er godt nok.

Slik tilbudet i dag for 16-17 åringer er utformet og dimensjonert er dette ikke tilstrekkelig, og det arbeides med å styrke tilbudet.

Tilførte ressurser til helsestasjons og skolehelsetjenesten, 1 stilling på budsjett 2021, samt mottatt tilskuddsmidler til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten vil benyttes til kompetanseheving og kapasitetsøkning for å utvide psykisk helsetilbud for ungdommer fra 16-18 år i Karmøy kommune. Det vil også vurderes i et samarbeid med rask psykisk helsehjelp for et tilbud tilpasset barn og unge. Dette vil også være naturlig å ta med i plan for psykisk helse – barn og unge.

1b) Et tydeligere system rundt arbeidet med psykisk helsehjelp. Utvalget bes om å utarbeide en klar ansvarsfordeling mellom PPT/psykisk helseteam og skolehelsetjenesten/helsestasjonene.

Utvalget skal arbeide videre for et godt system rundt psykisk helsehjelp i kommunen. Både gjennom temaplanen om psykisk helse blant barn og unge som kommer i 2022, og i det videre arbeidet med anbefalingene fra rapporten. Arbeidet settes også mer i system gjennom samarbeidsrutinene mellom PPT, skolehelsetjeneste/helsestasjon og barnevernet (vedlegg 3).

Det planlegges en bedre samordning av helsestasjons- og skolehelsetjenesten og PPT sitt psykiske helsearbeid. Det er fokus på å få en tydelig oppgavefordeling. Det vurderes også en samlokalisering av nøkkelstillinger som psykolog og helsesykepleier/psykisk helsearbeider for å få til et felles psykisk helseteam for barn og unge. Tverrfaglig utvalg vil arbeide videre med dette temaet høsten 2021.

1c) Vurdere om dagens organisering og tilbud om familieveiledning er tilstrekkelig

Foreldreveiledning blir gitt etter føringene i veilederen: *foreldre bør få veiledning om samspill ved alle konsultasjoner (les mer [her](#)).*

I Karmøy kommune har det vært tilbud om familieveiledning med programmet COS-P, Circle of Security. Helsestasjonens foreldreveiledningsteam (HFT) bestod av tre personer med 80-90% stilling til sammen. Dette ble avsluttet i oktober 2020. Tilbudet var for foreldre/foresatte med barn i alderen 0 – 5 år som opplevde usikkerhet og/eller noe strev i samspillet med barnet. Dette var for indikert målgruppe hvor foreldrene/foresatte gjennomgikk en kartlegging før tilbud om kurs. Kurset fikk gode tilbakemeldinger.

Karmøy kommune er gjennom helsestasjonstjenesten med i forskningsprosjektet «Trygge barn på Haugalandet». I forbindelse med dette starter helsestasjonen opp med COS-P kurs for førstegangsførelse i september. Det skal arrangeres fire kurs i løpet av høsten som kan gi tilbud til 32 foreldre. Dette er et lavterskeltilbud hvor prinsippet om «første mann til mølla» gjelder. Prosjektet vil evalueres.

Det er et ønske å kunne tilby COS-P kurset individuelt til foreldre igjen. Det kan være et godt supplement til lavterskeltilbudet fra høsten av.

Organisering av familieveiledningstilbudet

Det kan være nyttig å samle mer av kommunens ressurser under et tak, slik at vi får gjort kompetansen mer tilgjengelig for de familiene som trenger den. Dersom kompetansen hadde vært mer tilgjengelig for alle, ville det også kunne lette samarbeidet mellom de ulike instansene i kommunen. Det er flere kommuner som har organisert et ressursenter, familiens hus o.l.

De tjenestene som ofte inngår i Familiens hus, eller lignende modeller, er:

- Helsestasjon, inkludert svangerskapsomsorg
- Forebyggende barneverntjeneste
- Pedagogisk-psykologisk tjeneste/psykisk helseteam for barn og unge
- Åpen barnehage

I slike modeller jobber fagpersonell fra ulike tjenester i tverrfaglige og fleksible team som legger til rette for helhetlige tiltakskjeder basert på brukernes behov. Det er flere kommuner som har hatt familiens hus som prøveprosjekt, og målsettingen har vært:

- tidlig identifisering av fysiske, psykiske og sosiale utfordringer hos barnet og i familien
- tilby lett tilgjengelig støtte og tiltak
- støtte og styrke foreldre i deres omsorgs- og oppdragerrolle
- legge til rette for at barn, unge og deres familie får styrket sitt sosiale nettverk
- være tilgjengelig som møteplass der folk bor
- formidle relevant kunnskap

Slik situasjonen er i dag er det familiene som strever aller mest og er meldt til barnevernet som får hjelp fra barnevernets familieenhet. Familieenheten besitter tverrfaglig kunnskap om barn og familiesystem (veiledningsprogram, familierapi, rusterapeut, sosionom, barnehagelærere, osv.). Det må vurderes om familieenheten også skal gi et tilbud om forebyggende foreldreveiledning i samarbeid med psykisk helseteam barn og unge.

Å arbeide for å forbedre familieveiledningstilbudet til foreldre i kommunen er et omfattende arbeid som krever en lengre prosess. Kommunen er påmeldt KS sitt læringsnettverk "God samhandling barn og unge". Nettverket vil bidra til at kommunen finner en

god samhandlingsmodell som er tilpasset Karmøy. Nettverket skulle startet høsten 2020, men er utsatt pga. pandemi. Ny oppstart er planlagt høsten 2021. Temaet vil også belyses i plan for barn og unge, planlagt ferdig 2022.

Hovedpunkt 2: Utarbeide retningslinjer og rutiner for samhandling mellom skolene/barnehagene og kommunens hjelpeinstanser

Utvalget bes om å utarbeide retningslinjer og rutiner for:

- a. Hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats
- b. Samarbeidet mellom helsestasjonstjenesten, PPT og barnevernet
- c. Samarbeidet mellom skolene og helsestasjonstjenesten/barnevern
- d. Evaluering av arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats

2a) Hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats OG

2c) Samarbeidet mellom skolene og helsestasjonstjenesten/barnevern

Forvaltningsrevisjonsrapporten "Tidlig innsats" vurderer at det er bekymringsverdig at skolehelsetjenesten benyttes i svært liten grad på enkelte skoler. Skolehelsetjenesten er en viktig aktør i kommunens tilbud innen psykisk helse, og tjenesten har kompetanse som det er viktig at skolen nyttiggjør seg av. Revisjonen foreslår å iverksette tiltak for å styre og følge opp skolene mer systematisk, herunder for å redusere uønsket variasjon mellom skolene.

Revisjonen vurderer også at kommunen bør sette tydeligere rutiner og retningslinjer for hvordan skolehelsetjenesten skal brukes på skolene. Videre bør kommunen følge opp og sikre at skolehelsetjenesten brukes som tiltenkt. Revisjonen vurderer at kommunen bør implementere samhandlingsmodeller. Dette for å bidra til å skape mer tverrfaglighet og integrert samhandling mellom ulike tjenester.

For å få til dette foreslår revisjonen å utarbeide retningslinjer for hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT, for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats.

Lovgrunnlag:

Opplæringsloven § 15-8 Samarbeid med kommunale tenester.

Skolen skal samarbeide med relevante kommunale tenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlege, sosiale eller emosjonelle vanskar.

Når det er nødvendig og forholdsmessig for å vareta ansvaret etter første ledd, kan dei samarbeidande tenestene behandle personopplysningar, inkludert særlege kategoriar av personopplysningar og opplysningar om straffbare forhold.

Barnekonvensjonen artikkel 3, 1. punkt (tatt inn i grunnloven)

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrativ myndighet eller lovgiver, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barnekonvensjonen artikkel 12, 1. punkt

Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne sine egne synspunkt, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet og tillegge barets synspunkt behørig vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO - Laget rundt barna og elevene

Regjeringen vil at alle barn og unge blir sett og får den hjelpen de trenger når de trenger den. Det innebærer at kompetansen bør være så nær barna som mulig. Vi vil bygge et lag rundt barna og elevene som blant annet inkluderer lærere, spesialpedagogiske ressurser, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) og helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Regjeringen vil også styrke samarbeidet mellom foreldre, barnehage, skole, skolefritidsordning (SFO) og andre offentlige tjenester.

Oppfølging av foreslåtte tiltak i revisjonsrapporten:

Som opplæringsloven §15-8 ovenfor viser forpliktes skolene til å samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker.

Oppvekst- og kulturetaten starter høsten 2021 et arbeid med å utarbeide en helhetlig kvalitetsplan for utdanningsløpet i Karmøy kommune. I den forbindelse vil det være naturlig å avklare roller og ansvar for tverrfaglig samarbeid om elever på tvers av sektorer.

Rapporten peker på ulike praksis mellom skoler. For å oppnå likere praksis mellom skolene i Karmøy vil det høsten 2021 bli opprettet en arbeidsgruppe bestående av et representativt utvalg fra adm. skoleeier, PPT, skolehelsetjenesten, fagorganisasjonene og skolene. Elevenes stemme må også sikres i dette arbeidet. Gruppas mandat skal være å utarbeide felles retningslinjer, for å sikre en likere praksis innad i kommunen, som er faglig forankret og i tråd med gjeldende lovverk.

Karmøy kommune har etablert et systematisk arbeid for trygt og godt skolemiljø ved å etablere og følge opp innsatsteam på den enkelte skole. Det vises til kommunal plan for trygt og godt skolemiljø vedtatt i hovedutvalg oppvekst og kultur, oktober 2018. PPT har i tråd med føringene i Stortingsmelding 6 omorganisert kontaktfunksjonen ut mot skolene for å være mer tilgjengelig for skolene. Neste skritt i denne prosessen er å systematisere dette arbeidet ytterligere med å gjøre det tydeligere hvordan PPT i større grad bør inngå i skolens interne støttesystemer. Dette vil være en sentral del av arbeidet med tidlig innsats for elever i karmøyskolen.

Kommunen har også etablert fast arbeidstid for skolens PPT-kontakt ute på skolene. PPT-kontakt deltar i skolens systemiske arbeid, og i arbeid med enkeltsaker. Sektor skole vil også kunne etablere rutiner for samarbeid med støtte-/ fagtjenestene som f.eks skolehelsetjenesten. Arbeidsgruppa skal se nærmere på dette når den iverksetter sitt arbeid til høsten.

Skolehelsetjenesten er regulert gjennom et annet lovverk enn skole og PPT. Dette legger føringer for hvordan samarbeidet kan organiseres, samtidig som man ivaretar barns beste og tidlig innsats. *“Når det er nødvendig og forholdsmessig for å vareta ansvaret etter første ledd, kan dei samarbeidande tenestene behandle personopplysningar, inkludert særlege kategoriar av personopplysningar og opplysningar om straffbare forhold” (oppl. 15-8, annet ledd).*

Ved å etablere gode rutiner, basert på kompetanse og faglig forankring er målet å skape et bedre handlingsrom for samarbeid om tidlig innsats i Karmøyskolen.

Samarbeid mellom barnehagene og hjelpeinstansene

Den nye rammeplanen ble fastsatt av Kunnskapsdepartementet 24. april 2017 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) § 2 syvende ledd, og fastsetter overordnede bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver. Denne tydeliggjør styrers ansvar for tverrfaglig samarbeid: *Styreren skal sikre at barnehagen har innarbeidet rutiner for samarbeid med relevante institusjoner, slik som skolen, helsestasjonen, den pedagogisk-psykologiske tjenesten og barnevernet.*

Kommunen, som eier og barnehagemyndighet, har det overordnede ansvaret for at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, og at disse blir implementert i praksis. Sektor barnehage har allerede etablerte rutiner for samarbeid med skole, helsestasjon og barnevern (vedlegg 1). I denne saken vil det dermed kun være behov for å tilføye samarbeidsrutiner mellom barnehage og PPT (vedlegg 2).

Samarbeid med PPT, innebærer forøvrig også samarbeid med pedagogisk støtteenhet kalt «Tett på», og denne enheten er dermed tatt inn i samme rutine.

Stortingsmelding 6 (2019 - 2020) «Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» gir tydelige føringer for arbeidet med inkluderende fellesskap og tidlig innsats, der målet er å få en barnehage som gir muligheter for alle, uavhengig av sosial, kulturell og språklig bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Dette har krevd endringer i kommunens eksisterende praksis for samarbeidet mellom PPT og barnehage, der målet er at kompetansen kommer tett på barna. Det har vært gjort endring i hvordan samarbeidet mellom barnehage og PPT/Tett på skal foregå den siste tiden, og det er behov for en nedskrevet rutine som tydeliggjør innhold og ansvar. PPT har blant annet gjennomgått sine rutiner, opprettet månedlige møter ute i barnehagene og deltar i det tverrfaglige konsultasjonsteamet TID TIL for barnehagene. Sektor barnehage har gjort en større omorganisering av utførelsen av spesialpedagogisk hjelp i barnehagene ved å etablere ny pedagogisk støtteenhet Tett på, for å få til et felles kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet. Det er satt ned et implementeringsteam bestående av ledelsen i PPT, Tett på og barnehagesjef for å sikre at ressursene og mulighetene blir utnyttet best mulig for barnehagene og barna i denne omorganiseringen.

Formålet med rutinene som ligger vedlagt (vedlegg 2), er å gi et felles utgangspunkt for samarbeid mellom PPT/Tett på, barnehagene og sektor barnehage, med rom for lokale tilpasninger og pedagogisk skjønn i den enkelte sak. Forslag til rutiner er utarbeidet i samarbeid med avdelingsledere i PPT, Tett på og fagansvarlig i sektor barnehage.

Rutinene har vært til høring hos alle Karmøybarnehagene (kommunale og private), samt Utdanningsforbundet, der det kom inn to innspill om forslag til endringer/presiseringer. Disse er tatt til etterretning i vedlegget.

For at samarbeidsrutinene skal bli godt implementert og fungere optimalt, har det vært viktig å synliggjøre ansvarsområder på ulike nivåer. Samarbeidsrutinene er dermed inndelt i tre ulike ansvarsområder:

1. Kommunens ansvar ved barnehagesjefens stab

2. Styrers ansvar i samarbeid med PPT/Tett på - (systemnivå)
3. Barnehagens og PPTs ansvar og samarbeid i enkeltsaker - (individnivå)

Det vil forøvrig være viktig å evaluere og tilpasse rutinene i tråd med behov fra praksisfeltet og stadig nye sentrale og lokale føringer på området også i fortsettelsen.

2b) Samarbeidet mellom helsestasjonstjenesten, PPT og barnevernet

Overordnet mål for samarbeid mellom PPT, helsestasjon og barnevern er å utveksle kunnskap for å styrke innhold og kvalitet i forebygging og tilrettelegging for barnas beste. Helsestasjon møter de aller fleste barn til kontroller i det første leveåret, og er en god arena for å fange opp barn og familier i risiko, eller som har behov for tilpasning av barnehagetilbudet. Barneverntjenesten møter familier som strever og setter inn gode hjelpetiltak som det i blant er viktig at PPT kjenner til. Helsestasjon, PPT og barnevern kan også i samarbeid bidra til tidlig identifisering av ugunstige forhold for barn, og iverksette tiltak.

Se vedlagt forslag til samarbeidsrutiner for PPT, barneverntjeneste og helsestasjon/skolehelsetjeneste (vedlegg 3).

2d) Evaluering av arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats

Punkt 2d svares ut under hovedpunkt 3 nedenfor.

Hovedpunkt 3: Etablere et system for å sikre at arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats evalueres i større grad

Evaluerings er en viktig del av et systematisk arbeid knyttet til tidlig innsats. Evaluering av tiltakene vil hjelpe med å vurdere status og veien videre. Evaluering av tiltak vil derfor bli et tema i «Plan for psykisk helse - barn og unge». Samhandlingsrutinene i denne saken vil også evalueres.

Videre arbeid

Arbeidsgruppen, samt et medlem av styringsgruppen, skal delta på KS sitt læringsnettverket «God samhandling for barn og unge». Læringsnettverk som verktøy er en metode og en møteplass for å dele og spre kunnskap, som etter hvert har blitt mye brukt både innenfor oppvekst, folkehelse og helse og omsorgstjenester. Innholdet i samlingene vil være faglige sekvenser om kunnskapsbasert praksis, strategisk kompetanseutvikling, hva kjennetegner helhetlige og koordinerte tjenester, tjenesteutvikling med brukeren i sentrum. Det vil også bli konkret jobbing med «eget» forbedringsarbeid. Samlingene skal bidra til læring gjennom deling mellom kommunene, og til å synliggjøre kvalitet i tjenestene for egen kommune.

Vedlegg:

- Følgeliste - Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten Tidlig innsats
- Vedlegg 2 - samarbeid mellom barnehage - PPT og Tett på
- Vedlegg 3 - samarbeidsrutiner for PPT, barneverntjeneste og helsestasjon
- Vedlegg 4 - Mandat tverretattlig utvalg
- Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten Tidlig innsats

Rutiner for samarbeid mellom barnehage, helsestasjon og barnevern

Godt forebyggende arbeid, og et helhetlig hjelpe- og behandlingstilbud forutsetter at tjenestene samarbeider godt på tvers. Ansatte trenger oppdatert kunnskap, og kjennskap til hverandres roller og tilbud. Rutiner for Karmøybarnehagenes samarbeid med lokale helsestasjoner og barnevern har som mål å sikre at barn og foresatte får god og tilpasset hjelp, til rett tid. Rutinene gjenspeiles i et felles årshjul, som de ulike partene har forpliktet seg til å følge. Rutinene vil jevnlig evalueres og justeres etter behov.

Samarbeid med helsestasjon

Helsedirektoratets nasjonale retningslinjer:

Sterkt anbefalt:

Helsestasjoner og barnehager har til sammen god kunnskap om barnepopulasjonen og kjennskap til barn i kommunen. Helsestasjonen bør derfor samarbeide med barnehagene i kommunen på systemnivå.

Helsestasjonen kan samarbeide med barnehager på individnivå om barn med behov for ekstra oppfølging. Det er opp til den enkelte kommune å vurdere behov for samarbeid på individnivå.

Overordnet mål for samarbeid mellom helsestasjon og barnehage, er å utveksle kunnskap for å styrke innhold og kvalitet i forebygging og tilrettelegging for barnas beste. Helsestasjon møter de aller fleste barn til kontroller i det første leveåret, og er en god arena for å fange opp barn og familier i risiko, eller som har behov for tilpasning av barnehagetilbudet. Helsestasjon og barnehage kan også i samarbeid bidra til og tidlig identifisere ugunstige forhold for barn, og iverksette tiltak.

1. Tverrfaglig samarbeid – Ansvar: Sektor barnehage

- a. En arbeidsgruppe (AU), med fagansvarlig og leder fra sektor barnehage og helsestasjonene, møtes minst én gang pr semester. Her avtales dato og innhold for deltagelse i styrersamlinger, basert på barnehagenes behov. Utveksling av informasjon om hverandres praksis, og evaluering av samarbeidsrutiner, vil også være viktige tema.
- b. Helsestasjonen inviteres til å delta i tverrfaglig samarbeid ved behov, for å gi innspill i planlegging og utvikling av barnehagenes praksis.
- c. Helsestasjonen deltar i prøveordningen med tidlig tiltaksteam (Tid Til) fra høsten 2019. Her møter også barnevern og PPT sammen med sektor barnehage. TID Til tilbyr konsultasjon når barnehagen har en begynnende bekymring for barns oppvekstvilkår og/eller adferd.

2. Systemnivå i barnehagen – Ansvar: Styrer

- a. Helsestasjonen deltar på felles styrersamling hver høst, med ulike tema om god tilrettelegging for barn og familier. Styrer må sørge for å spre informasjonen i egen barnehage. Styrer gir tilbakemelding på hvordan samarbeidsrutinene fungerer i egen praksis til barnehagesjef.
- b. Styrer inviterer helsesykepleier til barnehagens personalmøter/ foreldremøter for undervisning og samarbeid ved behov.
- c. Styrer har det overordnede ansvaret for at kun nødvendig informasjon utveksles fra barnehage til helsesykepleier i tråd med Barnehageloven, personvernforordningen(GDPR) og lov om arkiv. Barnehagen må ha gode rutiner for at styrer involveres og vurderer informasjonsutveksling, bruk av samtykke og lagring av sensitive personopplysninger.

3. Individnivå i barnehagen – Ansvar: Styrer/pedagogisk leder og helsesykepleier

- a. Helsestasjonen informerer og trykker foresatte om barnehagestart ved 8 måneders besøk på helsestasjonen.
- b. Helsestasjonen ber om foresattes samtykke til å kontakte barnehagen, dersom de vurderer at barnet har behov for tilrettelegging ut over det ordinære tilbudet ved barnehagestart.
- c. Pedagogen vurderer ut fra oppstartsamtalet med foresatte, og tidlige observasjoner, om det er behov for å utveksle informasjon med helsestasjonen, basert på foresattes samtykke.
- d. Barnehagen og helsestasjonen utveksler informasjon og samarbeider rundt observasjon og kartlegginger av barns utvikling, der de vurderer det som nødvendig for best mulig tilrettelegging av barnehagens praksis. Dette må baseres på samtykke fra foresatte.
- e. Helsesykepleier vurderer muligheten til å foreta annengangs observasjon/kartlegging, av barnets utvikling i barnehagen, basert på foresattes samtykke. Helsesykepleier kontakter styrer/pedagogisk leder og avtaler tid.

Samarbeid med barnevernet

Mål for samarbeid mellom barnehage og barnevern er å styrke barnehagens kompetanse om barn som lever i ugunstige forhold, og/eller blir utsatt for rus, vold og overgrep. Samarbeidet skal sikre tidlig intervensjon, og gode rutiner fra bekymring til handling, og videre oppfølging, til barnets beste. Tiltakene som settes i gang, må til sammen gi utsatte barn økt livskvalitet og mestring i hverdagen. Veiledning og støtte av barnas foresatte kan være en viktig del av dette. Felles kunnskapsgrunnlag vil være viktig for målrettet tiltaksbruk.

1. Tverrfaglig samarbeid – Ansvar: Sektor barnehage

- a. En arbeidsgruppe (AU), med leder og fagansvarlig fra sektor barnehage og barnevernet, møtes minst én gang pr semester. Her avtales deltagelse og innhold i styrersamling, basert på barnehagenes behov. AU evaluerer og justerer samarbeidsrutinene, for å sikre at de følges opp etter intensjonen.
- b. Sektor barnehage inviterer barnevernet til å delta i tverrfaglige ressursgrupper ved behov, for innspill i planlegging og utvikling av barnehagenes praksis for barns beste.
- c. Barnevernet deltar i ekstern veiledning for nyutdanna nytilsatte pedagoger, og informerer om rutiner fra bekymring til handling.
- d. Det prøves ut en ordning med konsultasjonsteam (Tid Til), der barnehagene kan drøfte saker anonymt med barnevernet. Samlingene foregår i barnevernets lokaler, med helsestasjon, PPT og andre aktuelle fagpersoner.

2. Systemnivå i barnehagen – Ansvar: Styrer

- a. Barnevernet deltar på felles styrersamling hver høst, for å holde handlingskompetansen til barnehagene oppdatert. Styrer må sørge for å spre informasjonen i egen barnehage. Styrer gir tilbakemelding på hvordan samarbeidsrutinene fungerer i sin barnehage til barnehagesjef.
- b. Styrer sørger for at barnevernet jevnlig inviteres inn i personalmøter, for å informere om arbeidet fra bekymring til handling og oppfølging. Det er styrers ansvar at personalet kjenner samarbeidsrutinene, og utvikler god handlingskompetanse gjennom barnehagebaserte kompetansehevingstiltak. Handlingsrutiner finnes på kommunens nettsider.

Alle ansatte må være kjent med at de har en selvstendig og personlig plikt til å være oppmerksomme, og melde fra om forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten etter barnehagelovens § 22

Opplysningsplikt til barnevernet. Styrer må også kjenne til barnevernlovens § 6-4 som gjengis i barnehageloven.

- c. Styrer har det overordnede ansvaret for at nødvendig informasjon utveksles med barnevernet. Barnehagen må ha gode rutiner for dokumentasjon, slik at personalet tidlig starter med å loggføre barns utsagn og adferd ved bekymring. Styrer må ha gode rutiner for lagring av sensitive personopplysninger, i tråd med personvernforordningen(GDPR), barnehageloven og lov om arkiv.

3. Individnivå i barnehagen – Ansvar: Pedagogisk leder, barnevern

- a. Pedagogen må fra oppstart være bevisst barns omsorgssituasjon, og invitere foresatte til å gi viktig informasjon om barns oppvekstvilkår. Dersom det kommer frem at barnevernet har tiltak i familien, vurderer pedagogen om det skal bes om samtykke til informasjonsutveksling og samarbeid med barnevernet.
- b. Barnehagen skal informere barnevernet i enkeltsaker, der de har alvorlig bekymring for omsorgssvikt. Barnehagen må ha gode rutiner for at styrer alltid informeres ved bekymringsmelding til barnevernstjenesten, uten at det fører til forsinkelser i hastesaker. Behov for hjelpetiltak må være dokumentert med så utfyllende informasjon som mulig. Det er viktig at personalet vet hva som er viktig og nok informasjon, og øver på å ivareta og følge opp enkeltbarn som antyder/forteller.
- c. Barnevernet gir tilbakemelding til barnehagen etter en bekymringsmelding. Det opprettes trekantsamarbeid med foresatte ved behov, etter barnevernet eller barnehagens initiativ.

Årshjul for samarbeid mellom barnehage, helsestasjon og barnevern

Måned	Hva	Hvorfor	Hvem
Januar / Februar	Tidlig tiltaksteam	Tidlig innsats	Barnevern/Helsestasjon /PPT/Sektor Bhg
Mars/ April	Tidlig tiltaksteam	Tidlig innsats	Barnevern/Helsestasjon /PPT/Sektor Bhg
Mai/ Juni	Møte AU	Plan, tiltak og evaluering	Sektor bhg/ Barnevern/helsestasjon
August	Oppstartsamtaler nye foreldre i barnehagen	Tilrettelegging etter barnets behov	Barnehagene
September	Styrersamling	Økt handlingskompetanse og dialog	Barnevernet/ Helsestasjon
Oktober	Tidlig tiltaks team	Tidlig innsats	Barnevernet/Helsestasjon/PPT/Sektor Bhg
November	Møte AU	Plan, tiltak og evaluering	Sektor bhg/Barnevernet/helsestasjon
Desember	Tidlig tiltaks team	Tidlig innsats	Barnevernet/Helsestasjon/PPT/Bhg

Barnehagesjef har ansvar for at årshjulet blir opprettholdt og evaluert.

13.01.2020
Nina M. Heggland

Samarbeid mellom barnehage - PPT og Tett på

Tidlig innsats handler både om forebygging, og at barn får hjelp så tidlig som mulig når bekymring eller vansker oppstår. Det er et mål at barnehagen har høy kompetanse om forebyggende tiltak, slik at flest mulig barn blir inkludert i lek og aktiviteter i det ordinære tilbudet. Dette gjelder særlig kunnskap om målrettet tilrettelegging av omgivelsene, som det fysiske-, språklige- og psykososiale miljøet. Det må skapes rom for medvirkning og deltagelse i det mangfoldige fellesskapet som barnehagen representerer. Dette må ses i sammenheng med kjernekomponentene for å implementere rammeplanen, skissert i Utviklingsplan for Karmøybarnehagene 2017 – 2022.

Om det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innen det ordinære tilbudet, har barnet rett til sakkyndig vurdering etter barnehageloven. Det er et mål at PPT/Tett på og barnehagene jobber sammen for tidlig innsats og utveksler kunnskap i ulike møtepunkt for å styrke kvaliteten på arbeidet. PPT/Tett på og barnehage kan også i samarbeid bidra til og tidlig identifisere ugunstige forhold for barn, og iverksette tiltak.

«Tett på» er kommunens pedagogiske støtteenhet, og utøver spesialpedagogisk hjelp etter vedtak basert på PPT sin sakkyndige vurdering. Tett på er organisert i barnehagesjefens stab, og er delt i to team, Nord og Sør. Tett på bidrar også i det forebyggende arbeidet, og avdelingsleder kan kontaktes for drøfting av tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet. Tett på er lokalisert i Karmøygården, sammen med PPT. Se karmoy.kommune.no for mer informasjon.

1. Tverrfaglig samarbeid – Ansvar: Sektor barnehage

- a. En arbeidsgruppe (AU) bestående av leder og avdelingsleder v/ PPT og fagansvarlig og leder fra sektor barnehage, samt avdelingsledere i Tett på, møtes minst én gang pr semester. Her avtales dato og innhold for deltagelse i styrersamlinger, basert på barnehagenes behov. Utveksling av informasjon om hverandres praksis, og evaluering av samarbeidsrutiner, vil også være viktige tema.
- b. PPT/Tett på inviteres til å delta i tverrfaglig samarbeid ved behov, for å gi faglige innspill i planlegging og utvikling av barnehagenes praksis. De kan også bidra med veiledning og refleksjon sammen med barnehagene i det forebyggende arbeidet om godt psykososialt miljø, barns trivsel og utvikling.
- c. PPT/Tett på deltar med informasjon til ekstern veiledning for nyutdanna nytilsatte barnehagelærere hvert år.
- d. PPT deltar i det tverrfaglige konsultasjonsteamet Tidlig tiltaksteam (Tid Til) fra høsten 2019. Her møter også barnevern og helsestasjon sammen med sektor barnehage. TID Til tilbyr konsultasjon når barnehagen har en begynnende bekymring for barns oppvekstsvilkår, psykisk helse og/eller adferd.

- e. PPT/Tett på samarbeider med sektor barnehage om å opprettholde tilbud om De utrolige årenes (DUÅ) skole- og barnehageprogram og foreldreprogrammet.
- f. Sektor barnehage inviterer til tverrfaglige møter med PPT, helsestasjon og barnevernet for å avklare forventninger til hverandres arbeid, evaluere og sette mål for stadig å forbedre kvaliteten på samarbeidet.

2. Systemnivå i barnehagen – Ansvar: Styrer

- a. PPT/Tett På inviteres til å delta på alle felles styrersamlinger. De har fast innlegg hver høst. Her drøftes og evalueres også samarbeidspraksis med styrere. PPT kan bidra med ulike tema om tidlig innsats, også ellers i året ved innspill fra styrere. Styrer sørger for å spre informasjonen i egen barnehage. Styrer gir tilbakemelding på hvordan samarbeidsrutinene fungerer i egen praksis til barnehagesjef.
- b. Styrer inviterer og tilrettelegger for at saksbehandler i PPT kan gjennomføre kontakttid i barnehagen én gang pr måned. Her har barnehagene mulighet til å drøfte både pågående saker og forebyggende praksis for å sikre tidlig innsats.
- c. Styrer kan be PPT/Tett På om foredrag til barnehagens personalmøter/foreldremøter om tema som observasjon, barnesamtaler, psykisk helse, seksuell adferd og andre behov. Foredrag til møter på kveldstid blir gjerne forhåndsinnspilt digitalt.
- d. Styrer har det overordnede ansvar for at barnehagen er godt kjent og benytter samarbeidsmulighetene for tidlig innsats med PPT/Tett på. Styrer må sikre at foresatte får opplysninger om retten til sakkyndig vurdering etter barnehageloven ved behov. Styrer har også ansvar for at det tilrettelegges for et best mulig samarbeid mellom foreldre, barnehagen og PPT/Tett på.
- e. Barnehagen kan be Tett på om støtte og rådgivning til forebyggende foreldreveiledning. PPT tilbyr foreldreveiledning i henviste saker.

3. Individnivå i barnehagen – Ansvar: Styrer/pedagogisk leder og saksbehandler PPT

- a. PPT har dialog med og veileder foresatte rundt barnehagestart, dersom de er involvert i barnet og familien før barnet har startet i barnehagen. PPT ber om foresattes samtykke til å kontakte barnehagen, dersom de vurderer at barnet har behov for tilrettelegging ut over det ordinære tilbudet ved barnehagestart.

- b. Pedagogen vurderer ut fra oppstartsamtales med foresatte, og tidlige observasjoner, om det er behov for å utveksle informasjon med PPT, basert på foresattes samtykke. Styrer har det overordnede ansvaret for gode dokumentasjonsrutiner, og at kun nødvendig informasjon utveksles fra barnehage til PPT i tråd med Barnehageloven, personvernforordningen(GDPR) og lov om arkiv. Barnehagen må ha rutiner for at styrer involveres og vurderer informasjonsutveksling, bruk av samtykke og lagring av sensitive personopplysninger.
- c. Om barnehagen har bekymring for barns utvikling, tar samarbeidet med foresatte og PPT utgangspunkt i følgende punkt:
 - 1. Barnehagen observerer hva barnet mestrer og hvilke styrker det har, i tillegg til hva som er utfordringer/bekymring. La barnet medvirke, f. eks i barnesamtaler.
 - 2. Drøft med styrer/kollega, og foresatte, hvilke observasjoner og tiltak som bør prøves ut. (Bruk gjerne løpende protokoll, sosiogram, pedagogisk analyse/DUÅs utviklingsplan, se også punkter i Pedagogisk rapport v/ PPT. Bruk også aktuelle skjema som Alle med, Tras, MIO, o.l.)
 - 3. Jobb systematisk med relasjon, kommunikasjon og proaktive strategier først.
 - 4. Dokumenter formelle, konkrete observasjoner/kartlegging, og drøft hvilke tilpassa tiltak som skal prøves ut. Dokumenter hvilke tiltak som blir satt i gang, hvor lenge de prøves ut, og hvilken effekt de har for barnets trivsel og utvikling. Involver foresatte i prosessen å gi god veiledning til tiltak som kan gjøres hjemme.
 - 5. Saksbehandler fra PPT har månedlige møter i barnehagen. Det er et mål at saker drøftes med PPT på et tidlig tidspunkt. Saken drøftes anonymt i første omgang, for å få innspill til tilrettelegging av tilbudet. (Det skal alltid gjennomføres drøfting med saksbehandler i PPT i forkant av en henvisning.)
 - 6. Ved fortsatt bekymring drøftes denne i en foreldresamtale, der en fremmer ønske om henvisning til PPT. Vær tydelig til foresatte at du har en bekymring/utfordring, eventuelt ønske om veiledning til barnehagen om hvordan tilrettelegge best mulig for barnet. Vær sensitiv overfor foresattes reaksjoner. Det er viktig å gå i takt med foreldrene, det kan være sårbart og vanskelig for foresatte å få høre om bekymring for barnets utvikling. Det er viktig at du har gitt god og tydelig informasjon underveis, slik at det ikke kommer brått på at barnehagen ønsker henvisning til PPT. (Om barnehagen blir alvorlig bekymret for barnets trivsel og/eller utvikling bør styrer drøfte bekymringen med barnevernet.)
 - 7. Barnehagen må innhente foreldrenes samtykke om eventuell observasjon og henvisning til PPT. Gi god informasjon om hva som vil skje, og om foresattes rett til medvirkning i samarbeidet. Om foresatte ikke ønsker at barnet skal meldes til PPT, må barnehagen arkivere dette i barnets mappe. Barnehagen må dokumentere hvilket behov de ser for barnets utvikling, og foresatte

må skrive under på at de ikke ønsker dette. Fortsett å gi foresatte informasjon om barnets utvikling og behov, og bring inn henvisning til PPT i det videre arbeidet om behovet fortsatt er tilstede.

8. Ved henvisning til PPT, benyttes pedagogisk rapport, som finnes på www.karmoy.kommune.no. Det er viktig at alle punkter i rapporten besvares grundig. Denne legges ved henvisningen, sammen med observasjoner og annen dokumentasjon, og sendes PPT.
9. Henvisningen blir drøftet i barnehageteamet til PPT, som består av saksbehandlere, avdelingsleder, ASKveileder og barne- og ungdomspsykiater, før det foretas en sakkyndig vurdering.
10. Foreldrene må være godt orientert gjennom hele prosessen, og saksbehandler i PPT gjennomfører inntaksmøte med foreldrene før det blir gitt informasjon til barnehagen.
11. Barnehagen får deretter en tilbakemelding fra saksbehandler i PPT.
12. Om det foreligger sakkyndig vurdering fra PPT, fattes det vedtak av avdelingsleder i Tett på, med utgangspunkt i PPTs tilråding.
13. Om vedtaket utløser timer til ekstra personal, vil barnehagen bli kontaktet av avdelingsleder i Tett på. Barnehagen får tildelt en ansatt fra Tett på teamet til barnehagen, som skal utføre tiltakene fra den sakkyndige vurderingen til PPT. Tett på skal også være en ressurs for hele barnegruppen/barnehagen, og jobbe for tidlig innsats sammen med resten av personalet.

Barnehagesjef har ansvar for at rutinene blir opprettholdt, evaluert og justert for en best mulig praksis.

28.05.2021
Nina M. Heggland
Fagansvarlig

Samarbeidsrutiner for PPT, barnevernstjenesten og helsestasjon/skolehelsetjenesten

Disse forslagene til samarbeidsrutiner er laget i et samarbeid mellom avdelingsleder i barnevernet, avdelingsleder i helsestasjonsvirksomheten og avdelingsleder for barnehage/psykisk helse i PPT.

Overordnet mål for samarbeid mellom PPT, helsestasjon og barnevern er å utveksle kunnskap for å styrke innhold og kvalitet i forebygging og tilrettelegging for barnas beste. Helsestasjon møter de aller fleste barn til kontroller i det første leveåret, og er en god arena for å fange opp barn og familier i risiko, eller som har behov for tilpasning av barnehagetilbudet. Barneverntjenesten møter familier som strever og setter inn gode hjelpetiltak som det i blant er viktig at PPT kjenner til. Helsestasjon, PPT og barnevern kan også i samarbeid bidra til å tidlig identifisere ugunstige forhold for barn, og iverksette tiltak.

Samarbeidsrutiner på systemnivå

- En arbeidsgruppe, bestående av avdelingsledere i PPT, barnevern og helsestasjonsvirksomheten møtes minst en gang per semester. Utveksling av informasjon om hverandres praksis vil være viktig, samt evaluering av samarbeidsrutiner. Denne gruppen kan utvides til også å romme fagansvarlig i barnehagestab og ved skolekontoret. Ansvarlig: PPT.
- Det prøves ut en ordning med konsultasjonsteam (Tid Til), der barnehagene kan drøfte saker anonymt med fagansvarlig for barnehagestab, med avdelingsleder for barnehage og psykisk helse i PPT, med avdelingsleder for helsestasjonsvirksomheten samt avdelingsleder i barnevernet. Samlingene foregår i barnevernets lokaler. Andre aktuelle fagpersoner kan inviteres inn ved behov. I dette forumet kan instansene også drøfte samarbeidet, dersom det ikke meldes inn individualsaker til drøfting. Ansvarlig: Fagansvarlig i barnehagestab annonserer møtene for barnehagene.
- PPT deltar på felles styrersamling hver høst, med ulike tema. Her deltar også representanter fra barnevern og helsestasjonsvirksomheten med aktuell informasjon fra sine respektive instanser. Fagansvarlig i barnehagestab er ansvarlig for å kalle instansene inn til disse møtene, og for å drøfte aktuelle tema som kan være aktuelle på styrersamlingen. Det kan eventuelt stilles spørsmål om hvorvidt en slik årlig rutine for samarbeid også kunne bli en del av rektorsamlingene.
- Barnevernet inviteres årlig til en dialog med PPT, hvor tema kan være: hvilke tema eller problematikk ser barnevernet som tendens akkurat nå. Hva behøves av samarbeid med PPT, og hvordan ligger det an med bekymringsmeldinger fra barnehager og skoler, m.m. Ansvarlig: PPT.
- Barnevern inviterer PPT til jevnlig møter med sin stab for at PPT kan orientere fra sitt arbeid og synliggjøre ansvars- og fokusområder. Dette kan være viktig med tanke på at instansene får bedre innsikt i hverandres arbeid og kompetanse. Ansvar: Barnevern.

- Helsestasjon inviterer barnevern, PPT og representanter fra barnehagestab til tre fagdager i året. Dette legges inn årshjulet til helsestasjon for å sikre samarbeidet på tvers av instanser.

Samarbeidsrutiner på individnivå

- Helsestasjon og barnevern trykker og informerer foreldre om PPT når en ser behov for en henvisning til PPT. PPT trykker og informerer foreldre når en ser behovet for et samarbeid og en bekymringsmelding til barnevernstjenesten. PPT har, på lik linje med alle instanser som forholder seg til barn, et ansvar for å opprette et samarbeid med barnevernet, og for å melde bekymring når situasjonen rundt barnet tilsier dette.
- Ved inntakssamtale i PPT spør PPT foreldre om de samarbeider med andre instanser, som barnevern, BUP eller lignende. Dersom foreldre nevner en instans, ber PPT om samtykke til å samarbeide med den aktuelle instansen. PPT er tydelig på hva dette samarbeidet skal fokusere på, og foreldre kan be om at eventuelle tema ikke skal være en del av instanssamarbeidet.
- Alle foreldre har kontakt med helsestasjonen, og PPT ber i inntakssamtalen om foreldres samtykke til å drøfte aktuelle tema med helsesykepleier. Dette kan tenkes å være mest aktuelt for barnehageteamet i PPT.
- Når helsestasjonen ser behov for å henvise et barn til PPT ber helsesykepleier om samtykke til å kontakte barnehagen og samarbeide med barnehagen om henvisningen til PPT. Slik skapes det et bredere bilde av barnet og barnets behov i henvisningen.
- Saksansvarlig i barnevernet spør i nyopprettet kontakt med en familie om barnet/barna har støtte i fra PPT. Hvis dette er tilfelle, ber barnevernet om foreldres samtykke til å utveksle aktuell informasjon og samarbeide med PPT der dette antas å være til barnets beste.
- Barnehageteamet i PPT og helsesykepleier informerer gjensidig om hvilke tester som er tatt, slik at et barn ikke utsettes for mer kartlegging enn nødvendig.
- PPT, helsestasjon og barnevern tar fra hver sin instans ansvar for å opprette samarbeid i saker der dette anses å være til barns beste og til hjelp for familien.

Referat ved Liv Mette Laastad Strømme

Avd.I. for barnehage og psykisk ehelse, PPT, den 28 mai, 2021.

Mandat for tverretatlig utvalg “Psykisk helse og tidlig innsats”

Bakgrunn

I forbindelse med behandlingen av revisjonsrapporten for tidlig innsats ba kommunestyret rådmannen om å etablere et tverretatlig utvalg sammensatt av fagkompetanse fra barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon/skolehelsetjeneste. Hovedmandatet til utvalget er å følge opp anbefalingene i revisjonsrapporten og utarbeide en strategisk plan for dette. Dette arbeidet må ses i sammenheng med kommunens vedtatte planstrategi for 2020- 2023) hvor det er vedtatt en temaplan “Plan for psykisk helse - barn og unge” som skal ferdigstilles i 2021.

(<https://www.karmoy.kommune.no/content/uploads/2020/06/Planstrategi-2020-2023-Kommunestyret-02.06.2020.pdf>)

Utvalgets mandat

Utvalgets hovedmandat er todelt. Del en er å utarbeide forslag til tiltak og ny/forbedret praksis knyttet til følgende hovedpunkter i anbefalingene fra revisjonsrapporten:

- Etablere tiltak for å arbeide mer systematisk med psykisk helse blant barn og unge
- Utarbeide retningslinjer og rutiner for samhandling mellom skole/barnehage og kommunens hjelpeinstanser
- Etablere et system for å sikre at arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats evalueres i større grad

Del to av utvalgets mandat er å utarbeide en temaplan for psykisk helse blant barn og unge. Dette må for øvrig ses i sammenheng med revisjonsrapportens anbefaling om å prioritere å etablere en tverretatlig forebyggingsplan.

Etablere tiltak for å arbeide mer systematisk med psykisk helse blant barn og unge

I revisjonsrapporten pekes det på at det er behov for et mer systematisk arbeid med psykisk helse blant barn og unge i Karmøy kommune.

Utvalget bes vurdere og komme med anbefalinger på tiltak knyttet til

- Hvorvidt det bør etableres et tilbud til 16-17 åringer med lettere psykisk helse
- Et tydeligere system rundt arbeidet med psykisk helsehjelp. Utvalget bes om å utarbeide en klar ansvarsfordeling mellom PPT/psykisk helseteam og skolehelsetjenesten/helsestasjonene.
- Vurdere om dagens organisering og tilbudsstruktur av kommunens tilbud om familieveiledning er tilstrekkelig.

Utarbeide retningslinjer og rutiner for samhandling mellom skole/barnehage og kommunens hjelpeinstanser (PPT, barnevern, skolehelsetjenesten/helsestasjonene)

Revisjonsrapporten anbefaler kommunen å etablere bedre rutiner og retningslinjer for samarbeid og samhandling mellom skole/barnehage og de ulike hjelpeinstansene.

Utvalget bes derfor om å utarbeide retningslinjer og rutiner for:

- hvordan skolene skal bruke skolehelsetjenesten og PPT for å sikre at denne kompetansen brukes aktivt i arbeidet med tidlig innsats
- samarbeidet mellom helsestasjonstjenesten, PPT og barnevernet
- samarbeidet mellom skolene og helsestasjonstjenesten/barnevern

- evaluering av arbeidsmetodikk og tiltak i arbeidet med tidlig innsats

Sammensetning, organisering og arbeidsform

Styringsgruppe:

Navn	
Aslaug Irene Skjold	
Lars Inge Svalland	
Einar Solheim	
Kjetil Andreas Hansen	
Tore Skeie	

Utvalg:

Navn	
Reidun Kathrin Dahl (leder)	Folkehelsekoordinator
Signe Lill Hinderaker	Helsestasjon/skolehelsetjenesten
Anne Caroline Gudem	PP-tjenesten
Liv Mette Strømme (evt Lena Brekkå)	Psykisk helseteam (PP-tjenesten)
	Barnevernstjenesten x 2?
Kristin Benestvedt	Sektor skole
Nina Hegglund	Sektor barnehage
Vakant	Kommunepsykolog barn og unge

Fagforeningene vil bli orientert om opprettelsen av utvalget og få tilbud om å delta.

Organisering og arbeidsform

Utvalget står i utgangspunktet fritt til å organisere arbeidet sitt slik de opplever det mest hensiktsmessige. De kan ved behov hente inn andre deltakere for arbeid med avgrensede områder eller etablere egne arbeidsgrupper for deler av arbeidet der det er naturlig. Utvalget må sørge for at de unge selv får anledning til å bli involvert i arbeidet. (ref vedtak i kommunestyret: *“Det tverrfaglige utvalget nedsatt av rådmannen skal i strategisk plan utarbeide tiltak knyttet til hvordan en kan involvere de unge i utformingen av fremtidige tilbud til unge.”*)

Etter oppfordring fra rådmannens ledergruppe har styringsgruppen besluttet at utvalget deltar i KS sitt læringsnettverk “God samhandling for barn og unge i Rogaland”. Styringsgruppen vil også være representert i dette læringsnettverket. Det vil ikke være aktuelt at fagforeningene deltar her da dette er et fagnettverk.

Fremdriftsplan

Navn	
Desember 2020	Utvalget har hatt sitt første møtet og laget et utkast til møteplan for våren
Mars 2021	Status for arbeidet rapporteres til styringsgruppe og rådmannens ledergruppe
Juni 2021	Politisk sak til kommunestyret
Desember 2021	Plan «Psykisk helse – barn og unge» ferdigstilt

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnr
Kontroll- og kvalitetsutvalget	16.06.21	23/21
Kommunestyret	28.06.21	

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Toril Hallsjø	216	

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORTEN «ARBEIDSMILJØ OG YTRINGSKLIMA»

Sekretariatets forslag til vedtak og innstilling til kommunestyret:

1. *Karmøy kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Arbeidsmiljø og ytringsklima» fra KPMG AS til orientering.*
2. *Rapporten oversendes rådmannen for videre oppfølging av rapportens anbefalinger.*
3. *Rådmannen gir tilbakemelding til kommunestyret via kontroll- og kvalitetsutvalget om oppfølging av rapporten innen 12 måneder etter kommunestyrets vedtak.*

Vedlegg: Rapporten – «Arbeidsmiljø og ytringsklima», utarbeidet av KPMG AS, juni 2021

Bakgrunn

Kontroll- og kvalitetsutvalget vedtok i møtet 23.09.20, sak 33/20 at de ønsket å få lagt fram utkast til prosjektplan på et prosjekt om arbeidsmiljø og ytringsklima til møtet i oktober. Prosjektet var av utvalget satt øverst på listen av prioriterte prosjekt i plan for forvaltningsrevisjon for årene 2020-2024. Kommunestyret vedtok planen i møtet 21.09.20, sak 117/20, og det ble også gitt fullmakt til å fravike planen.

Utvalget godkjente prosjektplanen i møtet 21.10.20, sak 39/20, hvor rammer og tidsplan for KPMG AS ble fastlagt. Rammen ble satt til 250 timer. Timetallet inkluderer presentasjon av rapporten i utvalget, men ikke forberedelse og presentasjon av rapport i kommunestyret

Bestillingen ble sendt fra sekretariatet i brev datert 25.09.20 til KPMG.

Mandatet

Formålet til forvaltningsrevisjonen er å undersøke i hvilken grad Karmøy kommune ivaretar sitt ansvar som arbeidsgiver etter arbeidsmiljøloven kapittel 2 A og §§ 4-2 tredje ledd og 8-2 første ledd bokstav c, andre, tredje og fjerde ledd. (jf. § 8-1); herunder hvordan kommunen legger til rette for et godt ytringsklima i organisasjonen.

Forvaltningsrevisjonen vil være forbedringsorientert, og vil ha som formål å gi anbefalinger om tiltak dersom forvaltningsrevisjonen avdekker avvik eller mulige forbedringsområder.

Problemstillinger

På bakgrunn av formålet blir følgende problemstillinger foreslått fra revisjonen:

1. I hvilken grad oppfyller Karmøy kommune kravene til håndtering av varsling i arbeidsmiljøloven og anbefalingene fra KS?

- 1.1. Hvordan er kommunens retningslinjer for varsling utformet?*
- 1.2. Hvordan er retningslinjene kommunisert og tilgjengeliggjort?*
- 1.3. Hvordan oppfattes retningslinjene blant kommunens ansatte?*
- 1.4. Hvordan brukes avvikssystemet til å melde fra om kritikkverdige forhold?*
- 1.5. Hvordan er anbefalingene fra forvaltningsrevisjonen i 2017 fulgt opp?*

2. I hvilken grad tilrettelegger Karmøy kommune for et godt ytringsklima?

- 2.1. Hvilke rutiner har Karmøy kommune for ytringsklima?*
- 2.2. Hvilke strategier og handlingsplaner har Karmøy kommune for ytringsklima?*
- 2.3. Hvor stor bevissthet har kommunens mellomledere om å skape et godt ytringsklima?*
- 2.4. Hvordan oppleves ytringsklimaet blant de ansatte?*
- 2.5. Hvordan legger kommunen til rette for medvirkning, informasjon og drøfting (medbestemmelse)?*

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i samsvar med kravene i RSK001 - Standard for forvaltningsrevisjon. Metoder som har vært benyttet er dokumentanalyse, spørreundersøkelse, intervjuer og case – gjennomgang av utvalgte varslingssaker og avviksmeldinger. Det er gjennomført intervjuer med 11 personer, herunder personalsjef, varslingssekretariat, fire mellomledere, hovedverneombud, verneombud og tillitsvalgt. Data fra intervjuene er verifisert av respondentene, dvs. at de har fått mulighet til å lese gjennom referatene og gjøre eventuelle korrigeringer.

En Questback ble sendt ut til 1823 ansattene og 394 (22 %) har svart. Undersøkelsen, som betyr at revisor er 95 % sikre på dersom alle hadde svart, ville svarene vært innenfor +/- 4,5 % av svarene i undersøkelsen. Revisor anser det som tilstrekkelig sikkerhet for de vurderinger som er gjort.

Til grunn for rapporten ligger også en gjennomgang og analyse av sentrale dokumenter opp mot revisjonskriteriene. Liste over mottatt dokumentasjon er tatt inn i rapportens vedlegg 1. Revisjonskriteriene framgår i vedlegg 2.

KPMG sitt team har bestått av oppdragsansvarlig revisor Harald Sylta, prosjektleder Merethe Skjelbræk og prosjektmedarbeider Sindre Rødne Dueland.

Vurderinger og anbefalinger

Med dette som utgangspunkt har KPMG gjennomført prosjektet. Rapporten er oversendt rådmannen til uttalelse 25.05.21 med høringsfrist 07.06.21. Sekretariatet mottok endelig rapport den 08.06.21.

På bakgrunn av undersøkelsene har revisjonen kommet med følgende **anbefalinger**:

Revisor anbefaler Karmøy kommune å:

- ✓ **legge til prinsipper om mobbing, trakassering og diskriminering i sine etiske retningslinjer,**
- ✓ **fjerne henvisninger til lojalitetsplikt i dokumenter som omtaler ytringsfrihet eller varsling,**
- ✓ **sikre at de har et system som også gir innleide arbeidstakere tilstrekkelig informasjon om varslingssystemene.,**
- ✓ **vurdere sentralisert ansvar for behandling av varslingssaker og gi sekretariatet en tydeligere rolle i å proaktivt kvalitetssikre at mottatte varsel følges opp,**
- ✓ **sikre en sentral oversikt over alle saker som omhandler varsling og vurderer en periodisk rapportering av dette til kontrollutvalget i tråd med vanlig praksis i andre kommuner og vurdere kategorisering av varslingssaker etter kompleksitet,**
- ✓ **vurdere bruken av varslingssystemet og avvikssystemet opp mot hverandre, (Kommunen bør vurdere om det er hensiktsmessig å ha to separate systemer, eller vurdere om det er mulig å gi mer informasjon om bruk av systemene.)**
- ✓ **vurdere å etablere en egen strategi og handlingsplan for å bedre ytringsklimaet i kommunen,**
- ✓ **lage en ordning for skolering av ledere med personalansvar i ytringsfrihet, varsling og ytringsklima,**
- ✓ **etablere en buddy-ordning for ledere med personalansvar om håndtering av ytringsfrihet, varsling og ytringsklima,**
- ✓ **følge opp denne forvaltningsrevisjonen med å gjøre egne og mer detaljerte arbeidsmiljøundersøkelser for å få ytterligere forståelse av utfordringene de ansatte opplever rundt ytringsklima.**

Sekretariatet viser til rapportens **sammendrag**, som ligger fremst i rapporten og revisors vurderinger i rapportens kapitler 2 og 3. I kapittel 2 er håndtering av varsling omhandlet og i kapittel 3 om tilrettelegging for ytringsklima og medvirkning. Ut i fra sine vurderinger har revisor i kommet fram til flere anbefalinger under hver av underpunktene. Disse er gjengitt samlet ovenfor. For mer detaljer vises det til selve rapporten.

I følge forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14 skal revisor sende utkast av rapporten til uttalelse til kommunedirektøren. Uttalelsen skal i sin helhet fremgå av rapporten. Uttalelsen fra rådmannen er gjengitt ovenfor/forrige side, og i rapporten under kapittel 4.

Rådmannens kommentarer

Rapporten er verifisert og rådmannens tilbakemelding er tatt inn i rapportens kapittel 4. Rådmannen skriver blant annet følgende (utdrag):

«Rådmannen takker for forvaltningsrevisjonsrapporten som omhandler varsling, ytringsklima og medvirkning. Dette er prioriterte og viktige områder som har stort fokus i Karmøy kommune.

Resultatene indikerer at kommunen har et betydelig forbedringspotensial, og revisors observasjoner og anbefalinger vil bli fulgt nøye opp i det pågående arbeidet.....

.....Resultatene som presenteres i rapporten er overraskende og indikerer at vi fortsatt har en vei å gå for å oppnå våre mål og strategier. Dette krever fortsatt fokus på våre langsiktige og målrettede strategier og involverer hele organisasjonen.

.....

Kommunestyret i Karmøy vedtok i november 2019 etiske retningslinjer. Forvaltningsrevisjonen peker på at bruk av begrepet lojalitetsplikt ikke er forenlig sett opp mot den enkeltes ytringsfrihet, og rådmannen ser at formuleringen kan være uheldig og støtter forslaget om endring.

Forvaltningsrevisjonen gir en klar indikasjon på at ytringsklima må bedres. Karmøy kommune vil fortsette det pågående arbeidet med kartlegging av arbeidsmiljøfaktorer inkludert psykososiale arbeidsmiljøfaktorer.

Kommunens kommunikasjonsstrategi er under utarbeidelse og vil også være et viktig bidrag med tanke på retten til ytringsfrihet.»

Konklusjon

Sekretariatet har gjort en vurdering av at rapporten er av god kvalitet ihht. standardkravene til forvaltningsrevisjonsrapporter (RSK001), og at den er i samsvar med kontroll- og kvalitetsutvalgets bestilling og vedtatt prosjektplan. Valg av revisjonskriterier er relevante sett opp mot problemstillingene. Revisors vurderinger og anbefalinger er videre basert på innsamlet materiale, revisjonskriteriene og de metodiske avgrensningene.

Resultatet etter forvaltningsrevisjonen viser at kommunen har forbedringspotensialet, i og med at undersøkelsen avdekker flere forbedringsområder. Sekretariatet vil på den bakgrunn anbefale at kontroll- og kvalitetsutvalget ber kommunestyret vedta at revisjonens anbefalinger blir fulgt opp.

Sekretariatet vil anbefale at det settes en frist for rådmannen til når kommunestyret via kontrollutvalget får tilbakemelding om status for anbefalingene.

En forvaltningsrevisjonsrapport skal systematisk følges opp for å sikre at forvaltningen setter i verk tiltak for å rette opp påviste avvik/svakheter og kontrollutvalget må sørge for at kommunestyrets vedtatte merknader til rapporter følges opp av rådmannen. Det er anbefalt at slik oppfølging skjer fra 6 til 12 måneder etter at rapporten er vedtatt av kommunestyret.

I denne saken kan det være naturlig å sette 12 måneder, da flere av forholdene vil det trenge litt tid å gjennomføre. Det er bedre å få tilbakemelding for hva som er gjort enn å få tilbakemelding om hvilke planer for tiltak som er tenkt å bli satt i verk. Tilbakemelding om iverksatte og gjennomførte tiltak vil da kunne bli lagt fram som sak om oppfølging for utvalg/kommunestyret høsten 2022.

I følge rundskriv H-02/06 skal kontrollutvalget innstille direkte til kommunestyret i forbindelse med behandling av forvaltningsrevisjonsrapport.

Aksdal, 09.06.21

Toril Hallsjø (sign.)
Daglig leder/utvalgssekretær

Arbeidsmiljø og ytringsklima

Forvaltningsrevisjonsrapport
Karmøy kommune

Juni 2021

www.kpmg.no

Forord

Etter vedtak i kontrollutvalget i Karmøy kommune har KPMG gjennomført en forvaltningsrevisjon av arbeidsmiljø og ytringsklima i kommunen. Denne rapporten er svar på kontrollutvalgets bestilling.

Oppbygging av rapporten

Rapportens sammendrag inneholder en konkret gjengivelse av vurderinger og anbefalinger forvaltningsrevisor har gjort i denne forvaltningsrevisjonen. Etter gjennomgang av rammene for forvaltningsrevisjonen i innledningskapitlet blir hver av de to hovedproblemstillingene behandlet i de to påfølgende kapitlene. Underkapitlene er viet til de konkrete problemstillingene for forvaltningsrevisjonen og det er gjort vurderinger og gitt anbefalinger under disse delkapitlene.

Sammendrag

Formålet med revisjonen.

Vurderinger

Håndtering av varsling

Varslingsrutinene slik de fremgår av «Reglement for varsling av kritikkverdige forhold», «Håndtering av varsel om kritikkverdige forhold» og Varslingsskjemaet oppfyller kravene i arbeidsmiljøloven.

Etiske retningslinjer for folkevalgte og ansatte ble sist oppdatert i november 2019 og inneholder prinsipper for åpenhet, redelighet, lojalitet, habilitet og bistillinger, gaver og personlig fordeler, kritikkverdige forhold, fortrolig informasjon og bruk av sosiale medier. De etiske retningslinjene har ingen prinsipper for mobbing, trakassering og diskriminering eller andre prinsipper relaterer til helse, miljø og sikkerhet. Det fremgår ikke om de etiske retningslinjene også gjelder for innleide.

I etiske retningslinjer er det henvist til den ansattes lojalitetsplikt. Forvaltningsrevisor mener det er riktig at ytringsfriheten kan være begrenset av lojalitetsplikten, men vurderer likevel fremstillingen som misvisende. I de etiske retningslinjene er det beskrevet at «[...] alle skal forholde seg lojalt til de vedtak som er truffet gitt at disse er i samsvar med kommunens etiske retningslinjer.» Dette er ikke i samsvar med rammene for lojalitetsplikt i forbindelse med ytringsfrihet. Ytringsfriheten strekker seg meget lenger, og kan ikke begrenses av lojalitet til vedtak som er truffet alene.

I siste setning vises det til at ytringsfriheten kan begrenses av taushetsplikt og lojalitetsplikt. Det er formelt sett riktig, men taushetsplikten er en lovpålagt plikt som ved brudd kan medføre straff. Lojalitetsplikten må utledes og kan ikke sanksjoneres med straff.

I KS veileder for ytringsfrihet og varsling er det gitt en detaljert skildring av lojalitetsplikten i sammenheng med ytringsfrihetsbegrensninger. Forvaltningsrevisors samlede vurdering er at kommunens etiske retningslinjer ikke speiler vesentlige nyanser om lojalitetsplikt slik det fremkommer i veilederen.

Kravet om lett tilgjengelighet i arbeidsmiljøloven anses som oppfylt.

Kunnskapen om varslingsrutinene kunne vært bedre. Samtidig fremstår det som klart at de aller fleste av de ansatte i Karmøy kommune har evne til å finne informasjon om rutinene dersom de ønsker det. Likevel ser forvaltningsrevisor at det er et forbedringspotensial knyttet til forståelsen av Compilo og varsling samt i informasjon til innleide arbeidstakere. Vi mener derfor kommunen kan forbedre kommunikasjon om bruk av og forskjell på varslingssystemet og avvikkssystemet.

Vår vurdering er at kommunen har gjort et tilstrekkelig arbeid med utformingen av retningslinjene for varsling. Samtidig kan kommunen gjøre tiltak for å øke tillit til varslingsprosessen. Kommunen bør også tydeliggjøre skillet mellom varsling og avvik.

Forvaltningsrevisor har ikke vurdert saksbehandlingen som skjer på lavest mulig nivå, men vurderer likevel systemet uten sentral samordning av varslingssaker som uheldig. KS anbefaler i sin veileder at «Arbeidsgiver bør oppfordre ansatte til å varsle til nærmeste leder eller eventuelt overordnet ledelse i rutinen.» samt at «For de tilfeller der det ikke er ønskelig å varsle i linje, bør det være en alternativ og uavhengig varslingsordning som har nødvendig tillit blant ansatte. En slik varslingsordning kan være sammensatt av ansatte i kommunen eller en eller flere eksterne medlemmer.» Selv om varslingssaker bør håndteres på lavt nivå vil det for å sikre saksgangen være en fordel om eierskap og kontroll på sakene håndteres sentralt av personer som er kvalifisert for å håndtere varslingssaker.

Én av sakene i forbedringssystemet fremstod for forvaltningsrevisor som særlig alvorlig. Vår vurdering er at det er en svakhet i arbeidet med varsling at saker ikke rapporteres sentralt, selv om de behandles lokalt.

Kommunen har bedre dokumentasjon av oppfølging av avvik enn av varslingssaker.

Vi vurderer oppfølgingen av anbefalingene fra sist forvaltningsrevisjon som fulgt opp, men at rollen til varslingssekretariatet og måten varslingssaker følge opp i dag bør vurderes videre.

I tråd med Arbeidstilsynets anbefalinger bør Karmøy vurdere å ha ulike kategorier varslingssaker etter kompleksitet. I de sakene som defineres som komplekse (eks. påstand om økonomisk mislighold eller trakassering) bør det opprettes en sentral varslingssak der sekretariatet involveres i oppfølgingen av saken. Dette vil både sikre en kvalitetssikring av alvorlige varslingssaker og sikre at leder får nødvendig råd og veiledning i denne typen saker.

Tilrettelegging for ytringsklima og medvirkning

Vi er av den oppfatning at henvisningen til lojalitetsplikten som begrensende for ytringsfriheten er misvisende (se 2.2.3).

Vi vurderer kommunens strategier og handlingsplaner som mangelfulle.

Vi vurderer det som svært uheldig at over en fjerdedel av respondentene i spørreundersøkelsen er uenige i at nærmeste overordnede legger til rette for et godt ytringsklima.

Vi vurderer det som uheldig at noen av de vi ønsket å intervju, ikke ønsket å stille til offisielle intervjuer.

Vi vurderer det som positivt at ledelsen i kommunen har et systematisk arbeid for å forbedre ytringsklimaet i kommunen.

Vi vurderer det som svært uheldig at mer enn hver tredje ansatte i Karmøy kommune har opplevd at ytringer har fått negative konsekvenser for ansatte sitt arbeidsforhold i kommunen.

Vi vurderer det som uheldig at 45 % prosent av de ansatte som besvare spørreundersøkelsen i helse og omsorg, og 37 % av de ansatte som besvarte spørreundersøkelsen i Karmøy kommune totalt opplever at arbeidsgiver begrenser ytringsfriheten deres.

Forvaltningsrevisor oppfatter kommunens rutiner for medbestemmelse som adekvate, noe som også bekreftes i de fleste intervjuene. Der omstillingsrutinene ikke fungerer etter hensikten vurderer vi det som nødvendig å sikre at dette blir fanget opp av de ansattes mulighet for å varsle.

Anbefalinger

Vi anbefaler Karmøy kommune å:

- ✓ legge til prinsipper om mobbing, trakassering og diskriminering i sine etiske retningslinjer.
- ✓ fjerne henvisninger til lojalitetsplikt i dokumenter som omtaler ytringsfrihet eller varsling.
- ✓ sikre at de har et system som også gir innleide arbeidstakere tilstrekkelig informasjon om varslingssystemet.
- ✓ vurdere sentralisert ansvar for behandling av varslingssaker og gi sekretariatet en tydeligere rolle i å proaktivt kvalitetssikre at mottatte varsel følges opp
- ✓ sikre en sentral oversikt over alle saker som omhandler varsling og vurderer en periodisk rapportering av dette til kontrollutvalget i tråd med vanlig praksis i andre kommuner og vurdere kategorisering av varslingssaker etter kompleksitet.
- ✓

- ✓ .
- ✓ vurdere bruken av varslingssystemet og avvikssystemet opp mot hverandre. Kommunen bør vurdere om det er hensiktsmessig å ha to separate systemer, eller vurdere om det er mulig å gi mer informasjon om bruk av systemene.
- ✓ vurdere å etablere en egen strategi og handlingsplan for å bedre ytringsklimaet i kommunen.
- ✓ lage en ordning for skoling av ledere med personalansvar i ytringsfrihet, varsling og ytringsklima.
- ✓ etablere en buddy-ordning for ledere med personalansvar om håndtering av ytringsfrihet, varsling og ytringsklima.
- ✓ Vi anbefaler kommunen å følge opp denne forvaltningsrevisjonen med å gjøre egne og mer detaljerte arbeidsmiljøundersøkelser for å få ytterligere forståelse av utfordringene de ansatte opplever rundt ytringsklima.

Innhold

1. Innledning	1
1.1 Bakgrunn og formål	1
1.2 Problemstillinger	1
1.3 Revisjonskriterier	1
1.4 Metode	2
1.5 Definisjoner og veiledning	3
2. Håndtering av varsling	4
2.1 Revisjonskriterier	4
2.2 Utformingen av kommunens retningslinjer for varsling	4
2.3 Tilgjengeliggjøring og kommunikasjon av retningslinjer	6
2.4 Oppfattelse av retningslinjene	8
2.5 Kritikkverdige forhold i avvikssystemet	10
2.6 Oppfølging av anbefalinger fra 2017	11
3. Tilrettelegging for ytringsklima og medvirkning	13
3.1 Revisjonskriterier	13
3.2 Rutiner for ytringsklima	13
3.3 Strategier og handlingsplaner for ytringsklima	14
3.4 Bevissthet om å skape et godt ytringsklima	14
3.5 Opplevelse av ytringsklima blant de ansatte	16
3.6 Tilrettelegging for medbestemmelse	21
4. Uttalelse fra kommunedirektøren	23
Vedlegg 1 Dokumentliste	24
Vedlegg 2 Revisjonskriterier	26

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Kontrollutvalget vedtok i møtet 23.09.2020 sak 33/20 å bestille en prosjektplan om temaet «Arbeidsmiljø og ytringsklima». Prosjektet er et prioritert prosjekt i plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024.

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å undersøke i hvilken grad Karmøy kommune ivaretar sitt ansvar som arbeidsgiver etter arbeidsmiljøloven, herunder hvordan kommunen legger til rette for et godt ytringsklima i organisasjonen.

Undersøkelsen har vært forbedringsorientert, og vil ha som formål å gi anbefalinger om tiltak dersom det avdekkes avvik eller mulige forbedringsområder.

1.2 Problemstillinger

Forvaltningsrevisjonen gir svar på følgende problemstillinger:

1. I hvilken grad oppfyller Karmøy kommune kravene til håndtering av varsling i arbeidsmiljøloven og anbefalingene fra KS?
 - 1.1. Hvordan er kommunens retningslinjer for varsling utformet?
 - 1.2. Hvordan er retningslinjene kommunisert og tilgjengeliggjort?
 - 1.3. Hvordan oppfattes retningslinjene blant kommunens ansatte?
 - 1.4. Hvordan brukes avvikssystemet til å melde fra om kritikkverdige forhold?
 - 1.5. Hvordan er anbefalingene fra forvaltningsrevisjonen i 2017 fulgt opp?
2. I hvilken grad tilrettelegger Karmøy kommune for et godt ytringsklima og medvirkning?
 - 2.1. Hvilke rutiner har Karmøy kommune for ytringsklima?
 - 2.2. Hvilke strategier og handlingsplaner har Karmøy kommune for ytringsklima?
 - 2.3. Hvor stor bevissthet har kommunens mellomledere om å skape et godt ytringsklima?
 - 2.4. Hvordan oppleves ytringsklimaet blant de ansatte?
 - 2.5. Hvordan legger kommunen til rette for medvirkning, informasjon og drøfting (medbestemmelse)?

1.3 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er de krav og normer som tilstand og/eller praksis i kommunen måles mot. Revisjonskriterier må være aktuelle, relevante og gyldige for kommunen. Kilder for å utlede revisjonskriterier har vært:

- ✓ Grunnloven § 100
- ✓ Menneskerettsloven; Den europeiske menneskerettskonvensjonen med protokoller (EMK) Art. 10; Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller (SP-konvensjonen) Art 19.
- ✓ Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- ✓ Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
- ✓ Ytringsfrihet og varsling – veileder for kommuner og fylkeskommuner [KS]
- ✓ Arbeidstilsynets anbefalinger for varslingssystem

1.4 Metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i samsvar med kravene i RSK001 Standard for forvaltningsrevisjon¹.

For å svare på problemstillingene er følgende teknikker brukt for å samle inn data:

- ✓ Dokumentanalyse
- ✓ Spørreundersøkelse
- ✓ Intervjuer
- ✓ Case – gjennomgang av utvalgte varslingsaker og avviksmeldinger

Til grunn for rapporten ligger en gjennomgang og analyse av sentrale dokumenter opp mot revisjonskriteriene. Liste over mottatt dokumentasjon er inntatt i vedlegg 1.

En Questback ble sendt ut til 1823 ansatte, og 394 (22%) har besvart.

Undersøkelsen ble sendt ut til 50% av de ansatte med en representativ fordeling mellom enheter og stillingsgrad. Se tabell under. Undersøkelsen pågikk i to uker og ble avsluttet den 5. mars. Den ble besvart av 394 personer.

Oversikt over utvalg og besvarelser:

	Totalt i kommunen		Utvalg som mottok spørreundersøkelse		Besvarelser	
Enhet	Antall ansatte	Prosentvis fordeling	Antall	Prosentvis fordeling	Antall besvarte undersøkelser per enhet	Svarprosent ²
Helse og omsorg	1980	54 %	994	55 %	185	19 %
Oppvekst og kultur	1251	34 %	622	34 %	151	24 %
Sentral adm.	109	3 %	55	3 %	21	38 %
Teknisk	304	8 %	152	8 %	35	23 %
Total	3644	100 %	1823	100 %	392³	22 %
Stillingsgrad						
50 % stilling eller mer	2889	79 %	1461	80 %	370	25 %
Under 50 % stilling	755	21 %	362	20 %	23	6 %

Svarprosenten på 10,8 % av populasjonen gir en felimargin på 4,7 % med et konfidensintervall på 95 %. Det vil si at vi kan være 95 % sikker på at dersom alle ansatte hadde svart på undersøkelsen så ville svarene falt innenfor +/- 4,5 % av svarene i undersøkelsen. Vi anser det som tilstrekkelig sikkerhet for de vurderinger som er gjort i forbindelse med undersøkelsen.

Det ble i spørreundersøkelsen også et åpent felt for eventuelle individuelle anonyme kommentarer.

Selv om svarprosenten i undersøkelsen er noe lavere enn ønsket, gir resultatene i kombinasjon med øvrig informasjon innhentet via dokumentgjennomganger og intervjuer tilstrekkelig grunnlag for

¹ Utgitt av Norges Kommunerevisorforbund.

² Antall fra utvalg som mottok spørreundersøkelsen/antall mottatte besvarelser per kategori

³ Av totalt 394 respondenter har 392 svart på spørsmål om hvilken enhet de tilhører. Statistikk på enhetsnivå er hentet fra disse 392 besvarelsene.

konklusjonene i rapporten. Fordi antall besvarerlser var lav for noen av enhetene, har dette begrenset muligheten til å gjøre analyser per enhet og vi har i rapporten bare referert til de to enhetene der antall ligger over 10% av utvalget.

Det er gjennomført intervjuer med 11 personer:

- ✓ Personalsjef
- ✓ Varslingssekretariat
- ✓ 4 Mellomledere
- ✓ Hovedverneombud
- ✓ Verneombud
- ✓ Tillitsvalgt

Respondenter til intervjuer ble utvalgt etter innspill fra personalleder og andre kontaktpunkter forvatningsrevisor har hatt i kommunen. Noen av de vi spurte om å få intervjuet, ønsket ikke å stille til offisielle intervjuer. Det ble da funnet andre som stilte til intervju, slik at intervjuutvalg ble dekkende for de utvalgte kategoriene.

Intervju har vært en sentral informasjonskilde, og utvalget personer er basert på forventet informasjonsverdi, personens erfaring og formelt ansvar i forhold til forvaltningsrevisjonens formål og problemstillinger. Formålet med intervjuene har vært å få utfyllende og supplerende informasjon til dokumentasjonen vi har mottatt fra kommunen. Data fra intervjuene er verifisert av respondentene, dvs. at respondentene har fått anledning til å lese igjennom referatene og gjøre eventuelle korrigeringer.

Datainnsamlingen ble avsluttet 23.04.2021.

Rapport er sendt kommunedirektøren til uttalelse den 25.05.2021 med høringsfrist den 08.06.2021.

Rapporten ble oppdatert etter dialogmøte med kommunene den 1. juni 2021 og 07.06.2021.

1.5 Definisjoner og veiledning

Kommunen benytter forbedringssystemet Compilo. I deler av kommunen er forbedringssystemet også omtalt som kvalitetssystem. Forbedringssystem blir benyttet gjennomgående i rapporten. Med avvikssystem mener vi i rapporten kommunens systemer for håndtering av avvik.

I rapporten benytter vi trafikklys for å signalisere vurderingene som er gjort. Det blir benyttet tre farger. Der det er benyttet rødt har vi vurdert forholdene som mangel i forhold til regelverk eller forvaltningspraksis. Det er benyttet gult i de tilfeller vi vurderer forholdene som mangelfulle i forhold til god praksis eller ordinære forventninger til et godt arbeidsmiljø. Grønt benyttes når vurderingene ikke oppfattes som mangelfulle.

I rapporten benytter vi begrepet innleide om personer som ikke er ansatt av kommunen, men leies inn fra en annen virksomhet for å jobbe for kommunen i en tidsavgrenset periode.

2. Håndtering av varsling

I dette kapitlet svarer vi på problemstilling 1: i hvilken grad oppfyller Karmøy kommune kravene til håndtering av varsling i arbeidsmiljøloven og anbefalingene fra KS?

2.1 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene som er benyttet er sammenfattet i vedlegg 2. Kort oppsummert er de sentrale revisjonskriteriene for problemstillingene belyst i dette kapitlet:

- ✓ Kommuneleien
- ✓ Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneleien)
- ✓ Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
- ✓ Ytringsfrihet og varsling – veileder for kommuner og fylkeskommuner (KS)]
- ✓ Arbeidstilsynets anbefalinger for varslingssystem

2.2 Utformingen av kommunens retningslinjer for varsling

Problemstilling: Hvordan er kommunens retningslinjer for varsling utformet?

2.2.1 Kriterier

Arbeidsmiljøloven § 2 A-1 (1)

«Arbeidstaker har rett til å varsle om kritikkverdige forhold i arbeidsgivers virksomhet. Innleid arbeidstaker har også rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten til innleier.»

Arbeidsmiljøloven § 2 A-6 (1) – (4)

- (1) *Virksomheter som jevnlig sysselsetter minst fem arbeidstakere, plikter å ha rutiner for intern varsling. Også virksomheter med færre ansatte skal ha slike rutiner dersom forholdene i virksomheten tilsier det*
- (2) *Rutinene skal utarbeides i tilknytning til virksomhetens systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, jf. § 3-1, i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte*
- (3) *Rutinene skal ikke begrense arbeidstakers rett til å varsle*
- (4) *Rutinene skal være skriftlige og minst inneholde*
 - a. *en oppfordring til å varsle om kritikkverdige forhold*
 - b. *fremgangsmåte for varsling*
 - c. *fremgangsmåte for arbeidsgivers saksbehandling ved mottak, behandling og oppfølging av varsling.*

Veileder for ytringsfrihet og varsling (KS)

Grunnloven § 100 og menneskerettsloven.

2.2.2 Fakta

Kommunen har et **reglement for varsling av kritikkverdige forhold** som gjelder for ansatte, innleide arbeidstakere og andre grupper som utfører arbeid i virksomheten. Personer på arbeidsmarkedstiltak, studenter og elever i praksis er nevnt i reglementet som eksempler på sistnevnte. Rådmannen har det overordnede ansvaret for reglementet. Hensikten med reglementet er beskrevet slik:

«Karmøy kommune skal være en åpen organisasjon der arbeidstakerne skal ha frihet til å ytre seg om kritikkverdige forhold. Med kritikkverdige forhold menes forhold som er i strid med rettsregler, skriftlige etiske retningslinjer i virksomheten eller etiske normer som det er bred tilslutning til i samfunnet. Hensikten med en varslingsordning er å få kritikkverdige forhold til å opphøre.

Arbeidstakere i Karmøy kommune oppfordres til å varsle om kritikkverdige forhold.»

I reglementet definerer kommunen hva varsling er og hva kommunen mener med kritikkverdige forhold:

Varsel: «Å varsle er å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen til noen som direkte eller indirekte har myndighet til å gjøre noe med det.»

Kritikkverdige forhold: «Med kritikkverdige forhold menes forhold som er i strid med rettsregler, skriftlige etiske retningslinjer eller etiske normer som det er bred tilslutning til i samfunnet.

Eksempler på kritikkverdige forhold kan være: brudd på regler i arbeidsmiljøloven (mobbing, trakassering eller diskriminering og forhold som kan medføre fare for liv eller helse), brudd på taushetsplikt, uforsvarlig saksbehandling, destruktiv ledelse som er ødeleggende for arbeidsmiljøet, korrupsjon, tyveri og underslag, upassende gaver eller bonuser, maktmisbruk, rusmisbruk o.l.

Kritikk av forhold som ikke er ulovlige eller uetiske, anses ikke som varsling.»

I tillegg til reglementet har kommunen blant annet et dokument om håndtering av varsel om kritikkverdige forhold, etiske retningslinjer i kommunen og et dokument om Forebygging og håndtering av mobbing og trakassering mellom ansatte i kommunen.

I **Håndtering av varsel om kritikkverdige forhold** dokumentet er det gitt opplysninger om forsvarlig saksbehandling, konfidensialitet, saksgang, og varsling som gjelder rådmann. Det er også vist til hjemmel for varsling i arbeidsmiljøloven.

Saksgangen beskriver håndtering av varsel fra mottak av varsel til årlig rapportering. Det er beskrevet 20 handlinger i saksgangen, inkludert fremgangsmåte for varsling.

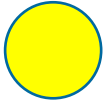
Kommunens **Etiske retningslinjer** beskriver blant annet kritikkverdige forhold, lojalitet og bruk av sosiale medier. Om førstnevnte skriver kommunen at «Ansatte i Karmøy kommune skal oppleve at det er ønskelig og trygt å si fra om bekymringer og kritikkverdige forhold.» Dette er satt i sammenheng med beskrivelsen om lojalitet ved at lojalitet er beskrevet som at «Folkevalgte og ansatte skal overholde lover og forskrifter, samt retningslinjer som gjelder for Karmøy kommunes virksomhet. Dette innebærer også at alle skal forholde seg lojalt til de vedtak som er truffet gitt at disse er i samsvar med kommunens etiske retningslinjer. Det er ikke lojalt mot Karmøy kommune å bidra til å skjule kritikkverdige forhold.» Til sist er det nevnt bruk av sosiale medier. Det står skrevet at «Ansatte og folkevalgte i Karmøy kommune har en grunnlovfestet rett til å ytre seg fritt. Ytringsfriheten kan imidlertid være begrenset av f.eks. taushetsplikt eller den ansattes lojalitetsplikt.»

I dokumentet **Forebygging og håndtering av mobbing og trakassering mellom ansatte i kommunen** står det blant annet at «Arbeidstakere som melder fra om mobbing, trakassering eller annen utilbørlig opptreden skal bli tatt på alvor.»

Kommunen har også et **Varslingsskjema**. Skjemaet er ikke obligatorisk å bruke, og det går tydelig frem av skjemaet at varsling også kan skje på andre måter.

I rutinen for oppfølging av varslingsaker legges det opp til at alle saker skal håndteres på laves mulig nivå, normalt nærmeste leder.

2.2.3 Vurdering

Varslingsrutinene slik de fremgår av «Reglement for varsling av kritikkverdige forhold», «Håndtering av varsel om kritikkverdige forhold» og Varslingsskjemaet oppfyller kravene i arbeidsmiljøloven.

Etiske retningslinjer for folkevalgte og ansatte ble sist oppdatert i november 2019 og inneholder prinsipper for åpenhet, redelighet, lojalitet, habilitet og bistillinger, gaver og personlig fordeler, kritikkverdige forhold, fortrolig informasjon og bruk av sosiale medier. De etiske retningslinjene har ingen prinsipper for mobbing, trakassering og diskriminering eller andre prinsipper relater til helse, miljø og sikkerhet. Det fremgår ikke om de etiske retningslinjene også gjelder for innleide.

I etiske retningslinjer er det henvist til den ansattes lojalitetsplikt. Forvaltningsrevisor mener det er riktig at ytringsfriheten kan være begrenset av lojalitetsplikten, men vurderer likevel fremstillingen som misvisende. I de etiske retningslinjene er det beskrevet at «[...] alle skal forholde seg lojalt til de vedtak som er truffet gitt at disse er i samsvar med kommunens etiske retningslinjer.» Dette er ikke i samsvar med rammene for lojalitetsplikt i forbindelse med ytringsfrihet. Ytringsfriheten strekker seg meget lenger, og kan ikke begrenses av lojalitet til vedtak som er truffet alene.

I siste setning vises det til at ytringsfriheten kan begrenses av taushetsplikt og lojalitetsplikt. Det er formelt sett riktig, men taushetsplikten er en lovpålagt plikt som ved brudd kan medføre straff. Lojalitetsplikten må utledes og kan ikke sanksjoneres med straff.

I KS veileder for ytringsfrihet og varsling er det gitt en detaljert skildring av lojalitetsplikten i sammenheng med ytringsfrihetsbegrensninger. Forvaltningsrevisors samlede vurdering er at kommunens etiske retningslinjer ikke speiler vesentlige nyanser om lojalitetsplikt slik det fremkommer i veilederen.

2.2.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å legge til prinsipper om mobbing, trakassering og diskriminering i sine etiske retningslinjer, i tillegg til de underliggende rutinene som finnes for Forebygging og håndtering av mobbing og trakassering mellom ansatte i kommunen.

Vi anbefaler kommunen å fjerne henvisninger til lojalitetsplikt i dokumenter som omtaler ytringsfrihet eller varsling.

2.3 Tilgjengeliggjøring og kommunikasjon av retningslinjer

Problemstilling: Hvordan er retningslinjene kommunisert og tilgjengeliggjort?

2.3.1 Kriterier

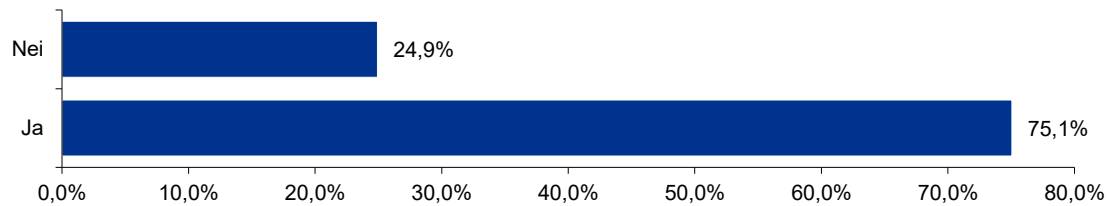
Arbeidsmiljøloven § 2 A-6 femte ledd «*Rutinene skal være lett tilgjengelig for alle arbeidstakere i virksomheten*»

2.3.2 Fakta

Informasjon av kommunens varslingssystem er tilgjengelig for arbeidstakerne på intranettsidene og i forbedringssystemet til kommunen. I intranettet har de ansatte tilgang til dokumentene nevnte over,

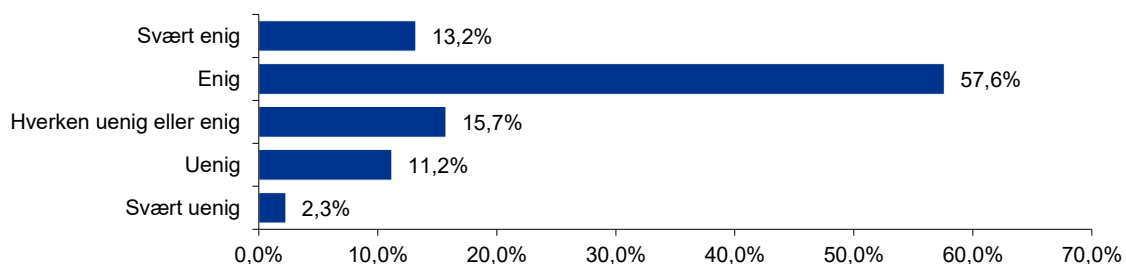
samt en kortfattet beskrivelse av varslingsprosessen. Det er også opplysninger om varslingssekretariatet på intranettsiden.

2.3.2.1 Statistikk fra spørreundersøkelsen

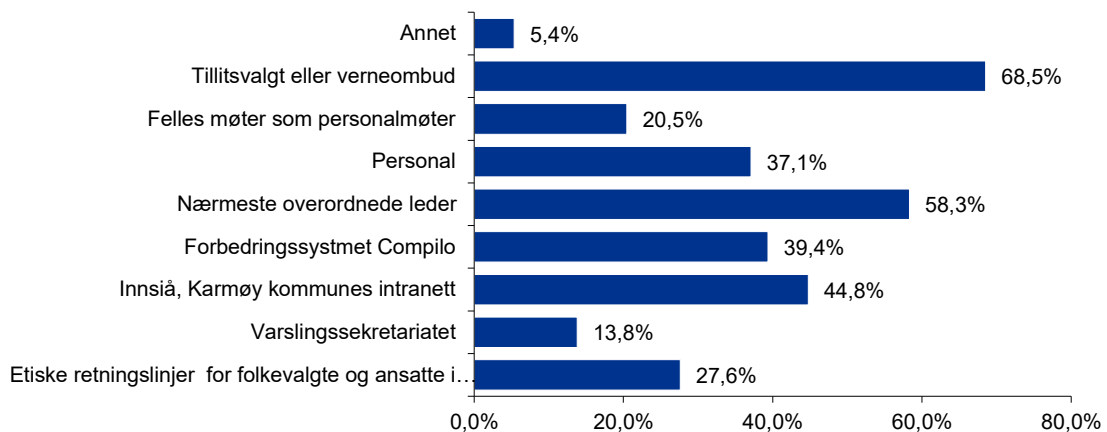
Figur 1: Kjennskap til kommunen sine etiske retningslinjer ("Kjenner du til Karmøy kommune sine etiske retningslinjer?").

Statistikken over gjelder kjennskap til etiske retningslinjer.

Figur 2: Kjennskap om varsling ("Jeg vet hvordan jeg kan varsle om kritikkverdige forhold").

Statistikken gjelder kunnskap om fremgangsmåte ved varsling. 13,5 % svarer at de ikke har kjennskap om varslingsrutinene.

Figur 3: Informasjonssøking ("Hvordan ville du søke informasjon og veiledning knyttet til varsling. Du kan krysse av så mange bokser du føler passer.").

Informasjonen er tilgjengelig på intranett og i forbedringssystemet. 39,4 % ville sett etter informasjonen i forbedringssystemet og 44,8 % på intranett.

Det er gjennomført opplæring i varslingsrutinen med alle ledere. Det er utarbeidet informasjonsmateriell slik at alle ledere kan holde presentasjoner for sine ansatte. Kommunen har holdt opplæring for alle ledere i varslingsrutinene og videre utrulling til alle ansatte er pågående med plan om å være ferdig innen slutten av 2021.

Gjennom intervjuer fremkom at det er uklart for flere hva som er forskjellen mellom forbedringssystemet og varslingssystem. Forbedringssystemet Compilo fremstod som bedre kjent, og flere henviste til dette som varslingssystemet og det system de ville ha brukt om de skulle varsle.

I hvilken grad innleide arbeidstakere blir informert om varslingsrutinene fremstod som uklart og personavhengig.

2.3.3 Vurderinger

Kravet om lett tilgjengelighet i arbeidsmiljøloven anses som oppfylt.

Kunnskapen om varslingsrutinene kunne vært bedre. Samtidig fremstår det som klart at de aller fleste av de ansatte i Karmøy kommune har evne til å finne informasjon om rutinene dersom de ønsker det. Likevel ser forvaltningsrevisor at det er et forbedringspotensial knyttet til forståelsen av Compilo og varsling samt i informasjon til innleide arbeidstakere. Vi mener derfor kommunen kan forbedre kommunikasjon om bruk av og forskjell på varslingssystemet og avvikssystemet.

2.3.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å vurdere behovet for mer informasjon til de ansatte om forskjellen mellom avvikssystemet og varslingssystemet.

Vi anbefaler kommunen å sikre at de har et system som også gir innleide arbeidstakere tilstrekkelig informasjon om varslingssystemet.

2.4 Oppfattelse av retningslinjene

Problemstilling: Hvordan oppfattes retningslinjene blant kommunens ansatte?

2.4.1 Kriterier

Veileder for ytringsfrihet og varsling (KS).

2.4.2 Fakta

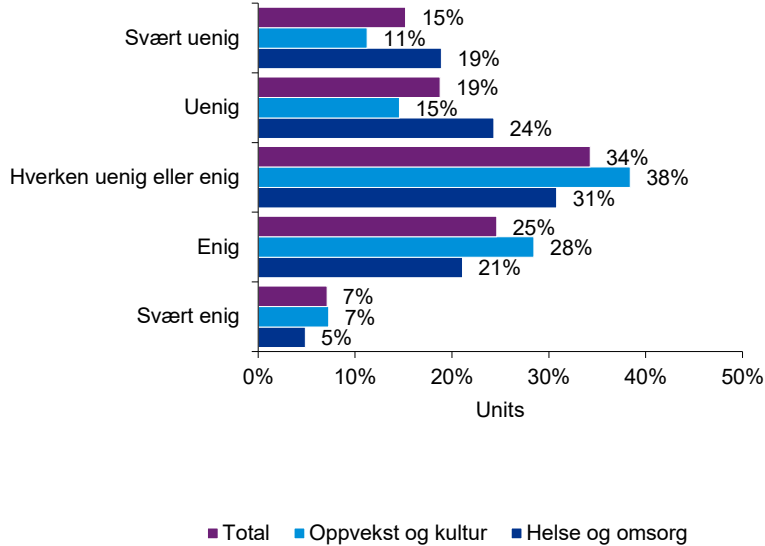
For å vurdere oppfattelsen av retningslinjene for varsling har vi gjennomført intervjuer og stilt spørsmål om kjenne skap til varslingssystemet i spørreundersøkelsen. I intervjuene oppgir flertallet å ikke ha detaljert kjennskap til retningslinjene, da varsling ikke er en problemstilling de møter ofte. Det opplyses samtidig at de vet hvor en finner retningslinjene, dette bekreftes også i spørreundersøkelsen. Det opplyses fra ledere som ble intervjuet at det er gjennomført opplæring fra varslingssekretariatet i varslingsrutinene. Lederne oppgir i hovedsak at retningslinjene er gode veiledere dersom en varslingssak oppstår.

Av intervjuene fremgikk det også at skillet mellom å varsle om et kritikkverdig forhold og det å melde inn et avvik for enkelte var uklart. Det fremgikk at det har vært stort fokus på innmelding og behandling av avvik via Compilo i kommunen, dette ble løftet som en god utvikling av mange. Samtidig fremgikk det i enkelte intervjuer at respondentene ikke vet at varsling om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen er noe annet enn et avvik, og etter retningslinjene skal meldes og behandles annerledes.

I retningslinjer for varsling står det at varslingssaker i utgangspunktet skal løses på lavest mulig nivå. Det stilles av enkelte av respondentene spørsmål ved denne strategien. Bekymringene er at dette kan redusere sannsynligheten for at en ansatt melder fra om et kritikkverdig forhold, eller at kvaliteten på behandlingen av en varsling kan bli dårligere. Bekymring over behandling av varslingssaker kom også frem i spørreundersøkelsen. På spørsmål om den ansatte føler seg trygg på at varsling om kritikkverdige forhold ikke vil føre til konsekvenser, svarer 34 % av respondentene at de er uenige eller

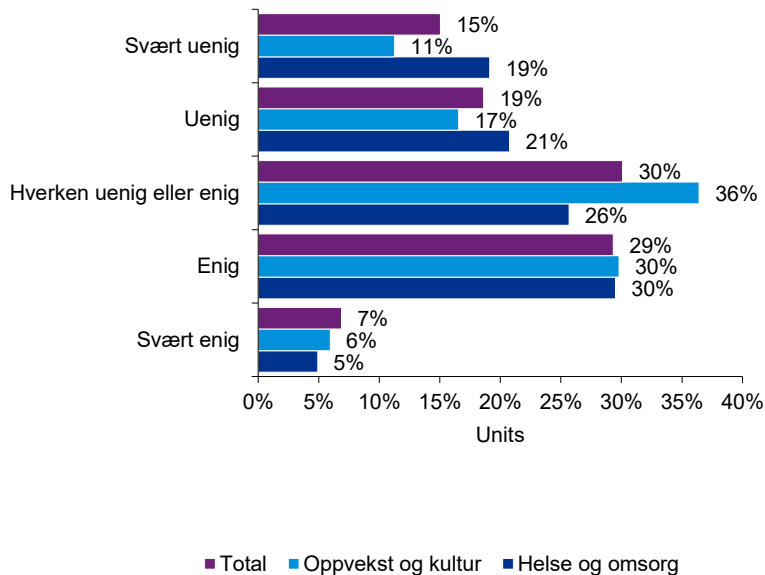
svært uenige i denne påstanden. I helse og omsorg svarer 43 % av respondentene at de er uenig eller svært uenig.

Jeg føler meg trygg på at varsling om kritikkverdige forhold ikke vil ført til negative konsekvenser for meg som varsler

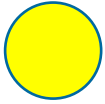

På påstanden «Jeg føler meg trygg på at et varsel om kritikkverdige forhold vil bli behandlet på en god måte» svarer 34 % av respondentene at de er uenig eller svært uenig i påstanden. Innen helse og omsorg svarer 40 % av respondentene at de er uenige eller svært uenige i påstanden.

Jeg føler meg trygg på at et varsel om kritikkverdige forhold vil blitt behandlet på en god måte av Karmøy kommune

2.4.3 Vurderinger

Vår vurdering er at kommunen har gjort et tilstrekkelig arbeid med utformingen av retningslinjene for varsling. Samtidig kan kommunen gjøre tiltak for å øke tillitt til varslingsprosessen. Kommunen bør også tydeliggjøre skillet mellom varsling og avvik.

Forvaltningsrevisor har ikke vurdert saksbehandlingen som skjer på lavest mulig nivå, men vurderer likevel systemet uten sentral samordning av varslingssaker som uheldig. KS anbefaler i sin veileder at «Arbeidsgiver bør oppfordre ansatte til å varsle til nærmeste leder eller eventuelt overordnet ledelse i rutinen.» samt at «For de tilfeller der det ikke er ønskelig å varsle i linje, bør det være en alternativ og uavhengig varslingsordning som har nødvendig tillit blant ansatte. En slik varslingsordning kan være sammensatt av ansatte i kommunen eller en eller flere eksterne medlemmer.» Selv om varslingssaker bør håndteres på lavt nivå vil det for å sikre saksgangen være en fordel om eierskap og kontroll på sakene håndteres sentralt av personer som er kvalifisert for å håndtere varslingssaker.

2.4.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å vurderer tiltak for å øke tilliten til prosessen ved å opprette en sentral oversikt over varslingssaker med jevnlig rapportering til kontrollutvalg og varslingssekretariatet.

Vi anbefaler kommunen å definere forskjellen mellom avvik og varsling tydeligere samt tilrettelegge for varsling i Compilo, se punkt 2.5.4.

Vi anbefaler kommunen å vurdere sentralisert ansvar for behandling av varslingssaker (se også under 2.6.4).

2.5 Kritikkverdige forhold i avvikssystemet

Problemstilling: Hvordan brukes avvikssystemet til å melde fra om kritikkverdige forhold?

2.5.1 Kriterier

Arbeidsmiljøloven § 2 A-6 (3)

(3) Rutinene skal ikke begrense arbeidstakers rett til å varsle

Veileder for ytringsfrihet og varsling (KS).

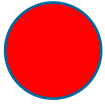
2.5.2 Fakta

Vi har sett på saker varslet både i varslingssystemet og avvikssystem.

Karmøy kommune har ingen sentral oversikt over antall mottatte varslingsaker. Det er etablert et varslingssekretariatet, som gir støtte og veiledning i oppfølging av varslingsaker, men det inngår ikke i deres mandat å føre en oversikt over antall mottatte saker i kommunene eller å proaktivt følge opp hvordan mottatte varsel følges opp.

Det fremgår av informasjon forvaltningsrevisor har mottatt muntlig, på e-post, i intervju og i gjennomgang av oversendt dokumentasjon at hendelser som kvalifiserer til betegnelsen *varsel* også meldes inn via kommunens avvikssystem. Ved gjennomgang av avvikssaker som gjaldt psykososialt arbeidsmiljø for 2020 identifiserte forvaltningsrevisor noen saker som inneholdt varsling om kritikkverdige forhold. Det var tale om under ti saker, med varierende innhold. Det var dokumentert oppfølging av sakene, men en sak fremstod som særlig alvorlig og burde fulgt saksgangen for varslingssaker og ikke avvik.

2.5.3 Vurderinger

Ett avvik for forvaltningsrevisor som særlig alvorlig. Vår vurdering er at det er en svakhet i arbeidet med varsling at saker ikke rapporteres sentralt, selv om de behandles lokalt.

Kommunen har bedre dokumentasjon av oppfølging av avvik enn av varslingssaker.

2.5.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å sikre en sentral oversikt over alle saker som omhandler varsling og vurderer en periodisk rapportering av dette til kontrollutvalget i tråd med vanlig praksis i andre kommuner.

Vi anbefaler kommunen å gi sekretariatet en tydeligere rolle i å pro-aktivt kvalitetssikre at mottatte varsel følges opp.

Vi anbefaler kommunen å vurdere bruken av varslingssystemet og avvikssystemet opp mot hverandre. Kommunen bør vurdere om det er hensiktsmessig å ha to separate systemer, eller vurdere om det er mulig å gi mer informasjon om bruk av systemene slik at forskjellen kommer klart frem for de ansatte.

2.6 Oppfølging av anbefalinger fra 2017

Problemstilling: Hvordan er anbefalingene fra forvaltningsrevisjonen i 2017 fulgt opp?

2.6.1 Kriterier

Arbeidstilsynets anbefalinger for varslingssystem

Anbefalingene fra forvaltningsrevisjonen i 2017.

2.6.2 Fakta

Forvaltningsrevisjon gjennomførte i 2017 en av håndtering av varslere i Karmøy kommune. Rapporten inneholdt seks anbefalinger til kommunen:

- ✓ Tydeliggjøring av varslingsmottakers rolle.
- ✓ Etablering av varslingssekretariat.
- ✓ Sørge for tilstrekkelig kapasitet ved gjennomføring av vurdering og faktaundersøkelser.
- ✓ Bedret informasjon underveis og i etterkant av faktaundersøkelser.
- ✓ Etablering av rutiner for ivaretagelse av personopplysninger.
- ✓ Jevnlig informasjon om varslingsrutiner.

2.6.2.1 Tydeliggjøring av varslingsmottakers rolle.

Varslingsmottakers rolle er beskrevet i kommunen sine varslingsrutiner som vist over.

Kommunen har bestemt at varsler skal håndteres på lavest mulig nivå, men kan gå til overordnet om saken krever dette. Dette bidrar til at de ikke foreligger en sentral oversikt over varslingssaker og at det ikke er noen kvalitetskontroll av hvordan varsler følges opp.

2.6.2.2 Etablering av varslingssekretariat.

Varslingssekretariat er etablert. Varslingssekretariatet gir støtte til saksbehandling ved forespørsel, men har ikke en proaktiv rolle med å kvalitetssikre saksbehandlingen i varslingssaker.

2.6.2.3 Sørge for tilstrekkelig kapasitet ved gjennomføring av vurdering og faktaundersøkelser.

Det går frem av intervju at kommunen har trappet ned bruken av faktaundersøkelser og fokuserer på forsvarlig saksbehandling.

Som del av revisjonen ble to varsel gjennomgått og det fremgikk av disse at saksbehandlingen og oppfølgingen av saken gjøre ulike og dokumenteres ulikt.

Det gjøres en vurdering av habilitet i henhold til forvaltningsloven, men det gjøres lite vurderinger om partene i saken kan fremstå som partiske for de involverte. Gjennom intervjuer fremkom det også at en del oppfattet at ledere i forbindelse med saksbehandling av saker de kjenner til var subjektive og at saker ikke alltid blir håndtert med forventet alvorlighetsgrad.

2.6.2.4 Bedret informasjon underveis og i etterkant av faktaundersøkelser.

Det går frem av intervju at kommunen har trappet ned bruken av faktaundersøkelser og fokuserer på forsvarlig saksbehandling.

2.6.2.5 Etablering av rutiner for ivaretagelse av personopplysninger.

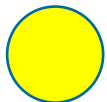
Dette følger nå kravene i GDPR og er ikke undersøkt nærmere i denne forvaltningsrevisjonen.

Ved gjennomgang av de to varslingssakene fremstod håndteringen av informasjon som tilfredsstillende, men arkiveringen av saksdokumentasjonen var gjort ulikt.

2.6.2.6 Jevnlig informasjon om varslingsrutiner.

Informasjon om varslingsrutinene er tilgjengelig for alle ansatte i forbedringssystemet og på intranett. I intervjuer er det kommet frem at informasjon til innleide har et forbedringspotensial, som nevnt over.

2.6.3 Vurderinger

Vi vurderer oppfølgingen av anbefalingene fra sist forvaltningsrevisjon som fulgt opp, men at rollen til varslingssekretariatet og måten varslingssaker følge opp i dag bør vurderes videre.

I tråd med Arbeidstilsynets anbefalinger bør Karmøy vurdere å ha ulike kategorier varslingssaker etter kompleksitet. I de sakene som defineres som komplekse (eks. påstand om økonomisk mislighold eller trakassering) bør det opprettes en sentral varslingssak der sekretariatet involveres i oppfølgingen av saken. Dette vil både sikre en kvalitetssikring av alvorlige varslingsaker og sikre at leder får nødvendig råd og veiledning i denne typen saker.

2.6.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å vurdere kategorisering av varslingssaker etter kompleksitet.

3. Tilrettelegging for ytringsklima og medvirkning

I dette kapitlet svarer vi på problemstilling 2: I hvilken grad tilrettelegger Karmøy kommune for et godt ytringsklima og medvirkning?

3.1 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene som er benyttet er sammenfattet i vedlegg 2. Kort oppsummert er de sentrale revisjonskriteriene for problemstillingene belyst i dette kapitlet:

- ✓ Kommuneloven
- ✓ Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- ✓ Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
- ✓ Ytringsfrihet og varsling – veileder for kommuner og fylkeskommuner (KS)

3.2 Rutiner for ytringsklima

Problemstilling: Hvilke rutiner har Karmøy kommune for ytringsklima?

3.2.1 Kriterier

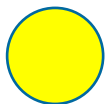
Problemstillingen er deskriptiv og vurderingen er knyttet opp mot et konkret revisjonskriterium, men gir et bilde av rutinene.

3.2.2 Fakta

Kommunen har ikke skrevne egne rutiner for et godt ytringsklima ut over det som er nevnt i kapittel 2.2.2 om etiske retningslinjer i kommunen, men det foreligger rutiner for arbeid med arbeidsmiljøet i kommunen.

Det står skrevet at «Ansatte og folkevalgte i Karmøy kommune har en grunnlovfestet rett til å ytre seg fritt. Ytringsfriheten kan imidlertid være begrenset av f.eks. taushetsplikt eller den ansattes lojalitetsplikt.»

3.2.3 Vurderinger

Vi er av den oppfatning at henvisningen til lojalitetsplikten som begrensende for ytringsfriheten er misvisende (se 2.2.3). KS anbefaler i sin veileder for ytringsfrihet å ikke trekke opp en generelle grense for mellom ytringsfrihet og lojalitetsplikt, men at dette må vurderes konkret.

3.2.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å fjerne henvisninger til lojalitetsplikt i dokumenter som omtaler ytringsfrihet eller varsling (se 2.2.4).

3.3 Strategier og handlingsplaner for ytringsklima

Problemstilling: Hvilke strategier og handlingsplaner har Karmøy kommune for ytringsklima?

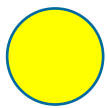
3.3.1 Kriterier

Problemstillingen er deskriptiv og vurderingen er knyttet opp mot et konkret revisjonskriterium, men gir et bilde av strategier og handlingsplaner.

3.3.2 Fakta

Kommunen har ikke en egen strategi og handlingsplan for ytringsklima, men det foreligger handlingsplaner for arbeid med arbeidsmiljøet i kommunen

3.3.3 Vurderinger

Vi vurderer kommunens strategier og handlingsplaner som mangelfulle.

3.3.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å vurdere etablere strategi og handlingsplan for å bedre ytringsklimaet i kommunen. Dette bør sees i sammenheng med funnene og anbefalingene i punkt 3.5.

3.4 Bevissthet om å skape et godt ytringsklima

Problemstilling: Hvor stor bevissthet har kommunens mellomledere om å skape et godt ytringsklima?

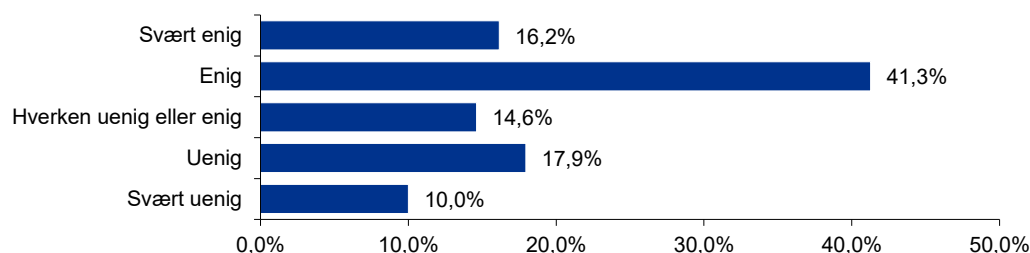
3.4.1 Kriterier

- ✓ Arbeidsmiljøloven § 4-3 om krav til det psykososiale arbeidsmiljøet.
- ✓ Arbeidsmiljøloven § 2 A-4 om forbud mot gjengjeldelse ved varsling
- ✓ Grunnloven § 100 om ytringsfrihet.
- ✓ KS veileder for kommuner og fylkeskommuner og ytringsfrihet og varsling

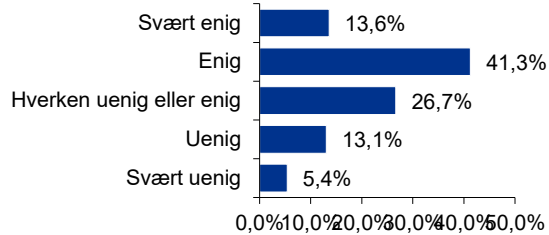
3.4.2 Fakta

Spørreundersøkelse

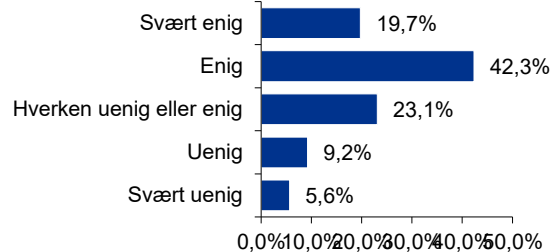
Jeg mener det tilrettelegges for et godt ytringsklima: Av min nærmeste overordnede

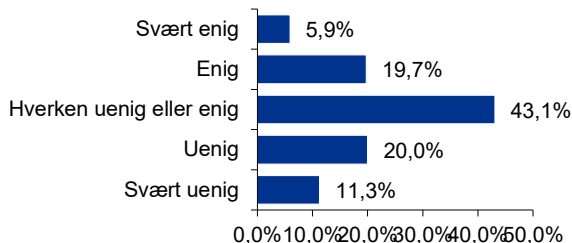
Jeg mener det tilrettelegges for et godt ytringsklima: I avdelingsmøter

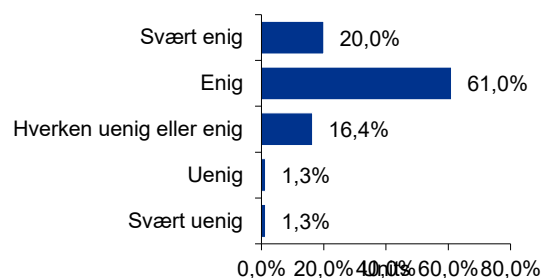
Jeg mener det tilrettelegges for et godt ytringsklima: I medarbeidersamtaler

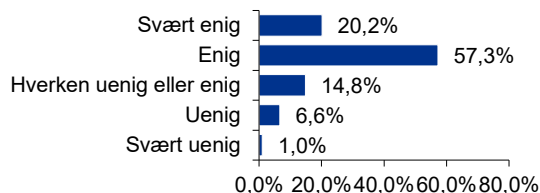
Jeg mener det tilrettelegges for et godt ytringsklima: Av administrativ ledelse i Karmøy kommune

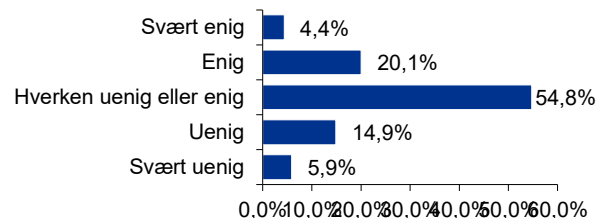
Jeg mener det tilrettelegges for et godt ytringsklima: Av meg selv

Jeg mener det tilrettelegges for et godt ytringsklima: Av mine arbeidskollegaer

Jeg mener det tilrettelegges for et godt ytringsklima: Av politisk ledelse i Karmøy kommune

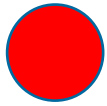

Spørreundersøkelsen viser at over en fjerdedel er uenig i at nærmeste leder legger til rette for et godt ytringsklima.

Forvaltningsrevisor har under prosessen med å finne respondenter til intervju opplevd at det har vært vanskelig å finne respondenter som er villige til å stille til formelle intervjuer.

Tilbakemeldingen i intervjuene og via anonyme kommentarer i spørreundersøkelsen har vært at det arbeides systematisk med ytringsklima, men at det er stor variasjon i hvordan ytringsklima oppfattes i forskjellige deler av organisasjonen.

3.4.3 Vurderinger

Vi vurderer det som svært uheldig at over en fjerdedel av respondentene i spørreundersøkelsen er uenige i at nærmeste overordnede legger til rette for et godt ytringsklima.

Vi vurderer det som uheldig at det var vanskelig å få ansatt til å stille til formelle intervjuer.

Vi vurderer det som positivt at ledelsen i kommunen har et systematisk arbeid for å forbedre ytringsklimaet i kommunen.

3.4.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å lage en ordning for skoling av ledere med personalansvar i ytringsfrihet, varsling og ytringsklima.

Vi anbefaler kommunen å etablere en buddy-ordning for ledede med personalansvar om håndtering av ytringsfrihet, varsling og ytringsklima.

Vi anbefaler kommunen å utarbeide strategi og handlingsplan for å forbedre ytringskulturen i Karmøy kommune.

Vi anbefaler kommunen å følge opp denne forvaltningsrevisjonen med å gjøre egne og mer detaljerte arbeidsmiljøundersøkelser, for å få ytterligere forståelse av utfordringene de ansatte opplever rundt ytringsklima.

3.5 Opplevelse av ytringsklima blant de ansatte

Problemstilling: Hvordan oppleves ytringsklimaet blant de ansatte?

3.5.1 Kriterier

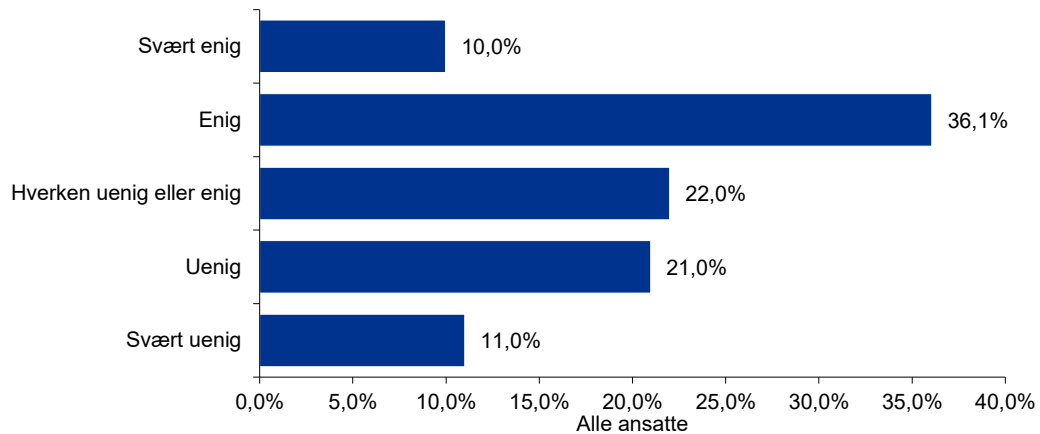
Ytringsfrihet og varsling – veileder for kommuner og fylkeskommuner (KS)

3.5.2 Fakta

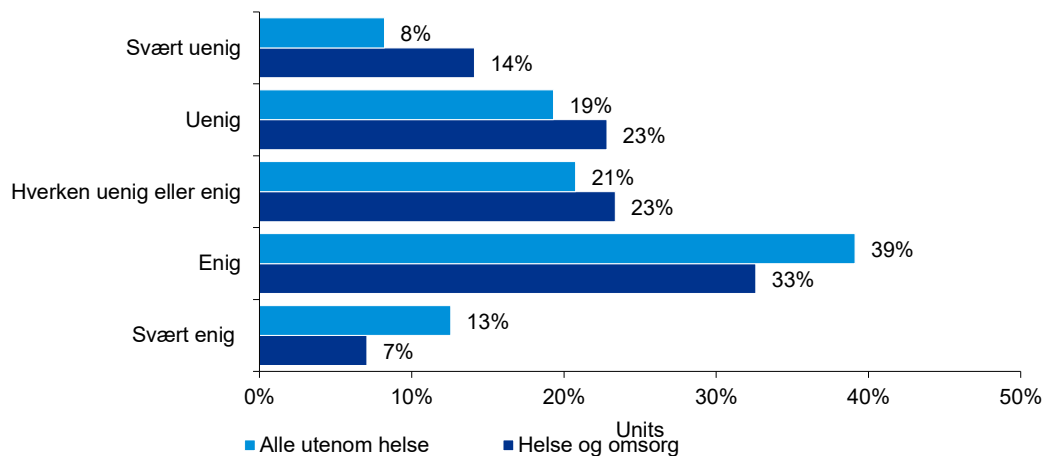
Dataene under er utdrag fra spørreundersøkelsen blant de ansatte som blant annet belyser opplevelsen av ytringsklima i kommunen, blant de ansatte.

3.5.2.1 Spørreundersøkelse

I vår virksomhet er det en kultur med stor takhøyde for meningsutveksling, og hvor kritikk og andre ytringer ønskes velkommen som grunnlag for forbedring og utvikling i virksomheten

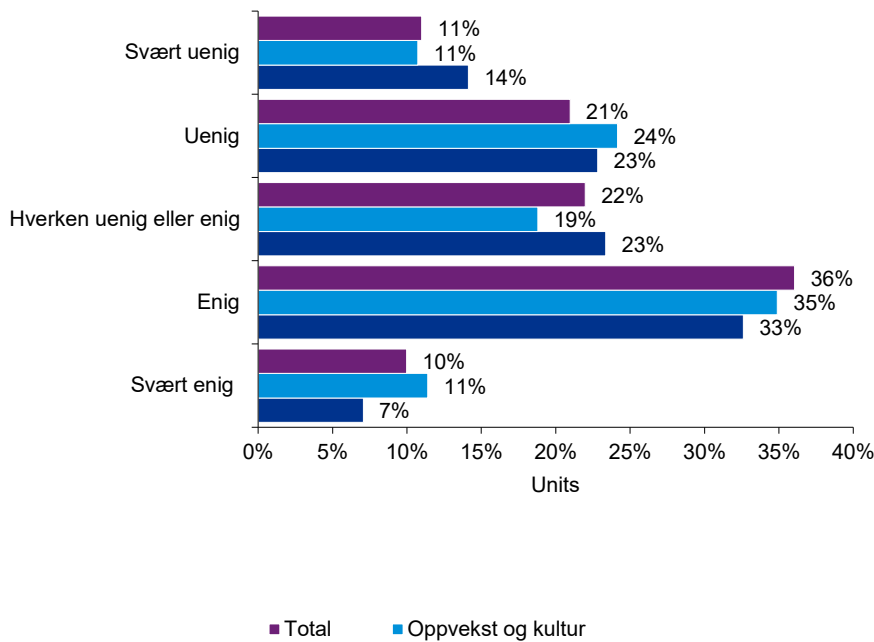

Ved sammenligning av responsene fordelt per sektor var det en sektor som skilte seg ut. Respondenter innen helse og omsorg var signifikant mer uenig i påstanden enn respondenter fra andre enheter. Totalt svarer 37 % ansatte som svarte på spørreundersøkelsen i helse og omsorg at de er svært uenig eller uenig i påstanden, mot 28 % i de andre enhetene. I helse og omsorg oppgir 40 % av respondentene at de er svært enig eller enig i påstanden, mot 52 % i de andre enhetene.

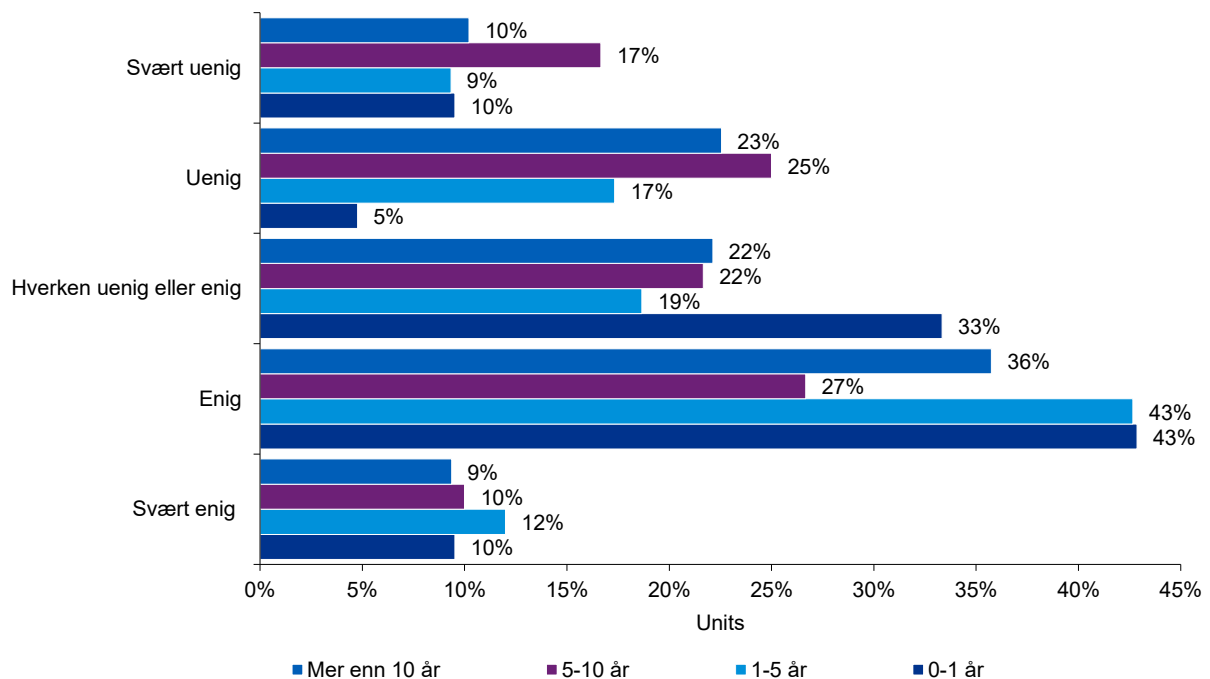

Totalt for kommunen ser det slik ut:

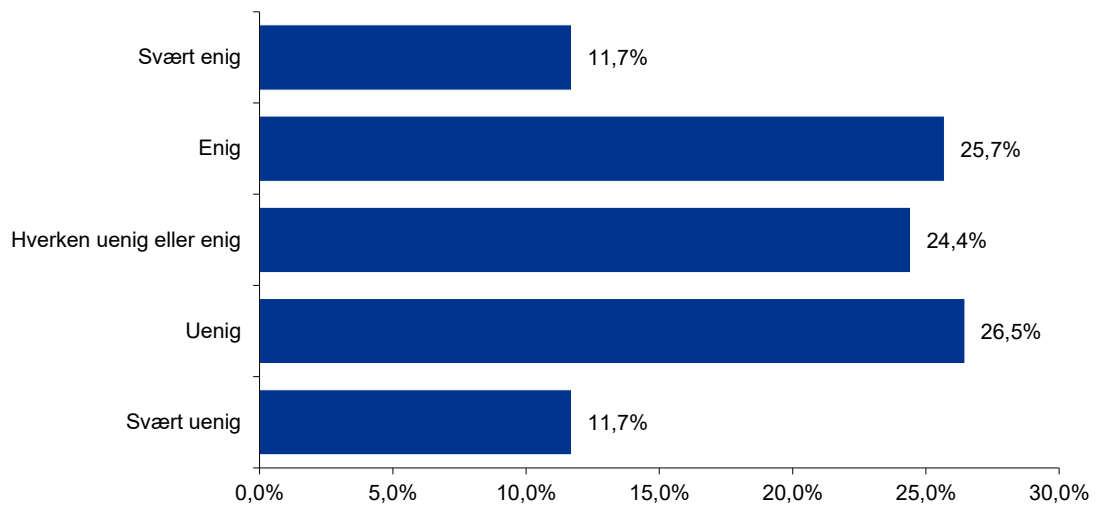
I vår virksomhet er det en kultur med stor takhøyde for meningsutveksling, og hvor kritikk og andre ytringer ønskes velkommen som grunnlag for forbedring og utvikling i virksomheten

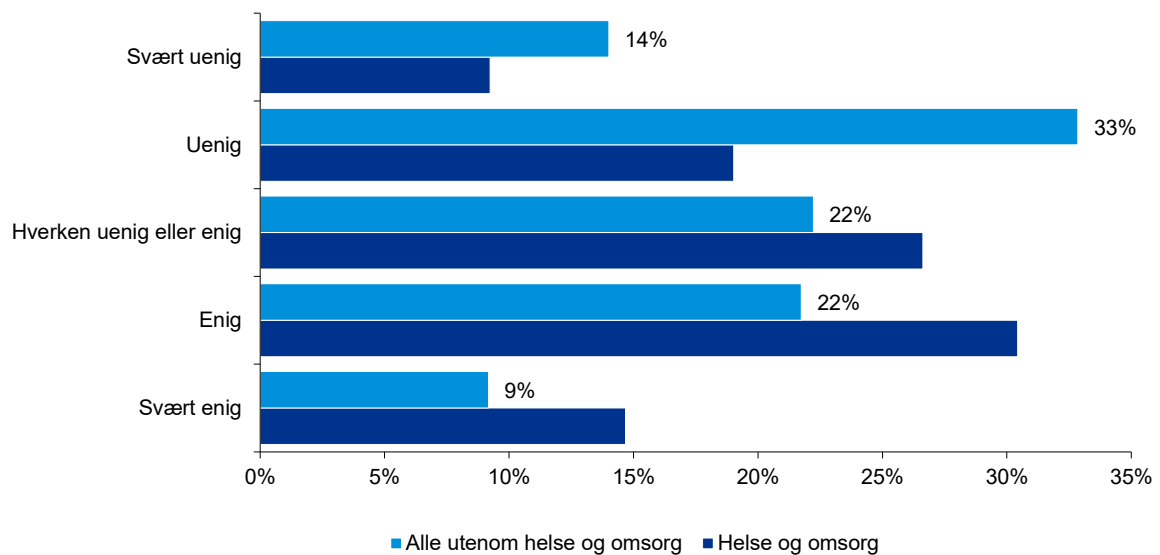
Det ble observert forskjell i respons basert på ansiennitet i kommunen, med en tendens mot at ansatte under 5 år var noe mer positive til ytringsklimaet i kommunen enn ansatte over 5 år.

Jeg har opplevd at min eller andre ansatte sin ytringsfrihet har blitt begrenset av arbeidsgiver Karmøy kommune

Totalt oppgir 37 % av respondentene at de er svært enig eller enig i følgende påstand: «Jeg har opplevd at min eller andre ansatte sin ytringsfrihet har blitt begrenset av arbeidsgiver Karmøy kommune». Også her er det helse og omsorg som skiller seg mest ut, med 45 % som sier seg svært enig eller enig i påstanden, mot 31 % i andre enheter.

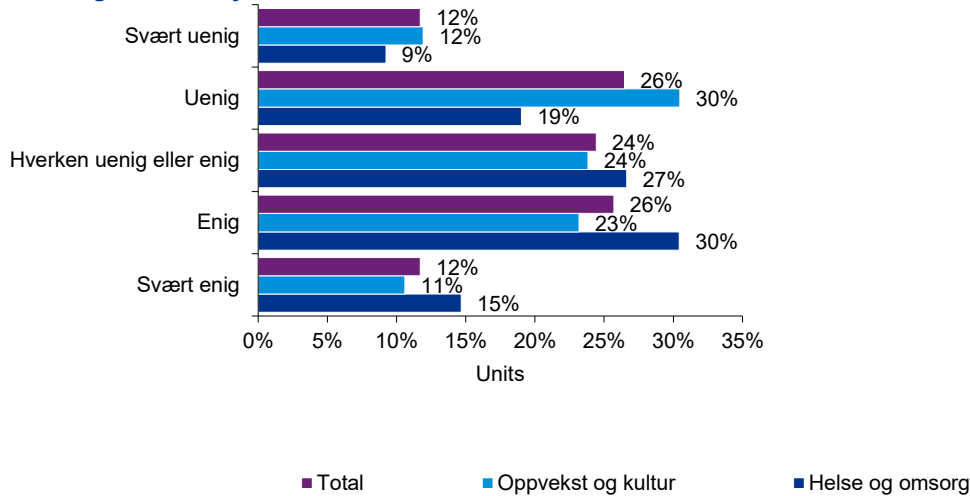
Negative konsekvenser: 52 % enig/svært enig.

Helse og omsorg: 55 %.

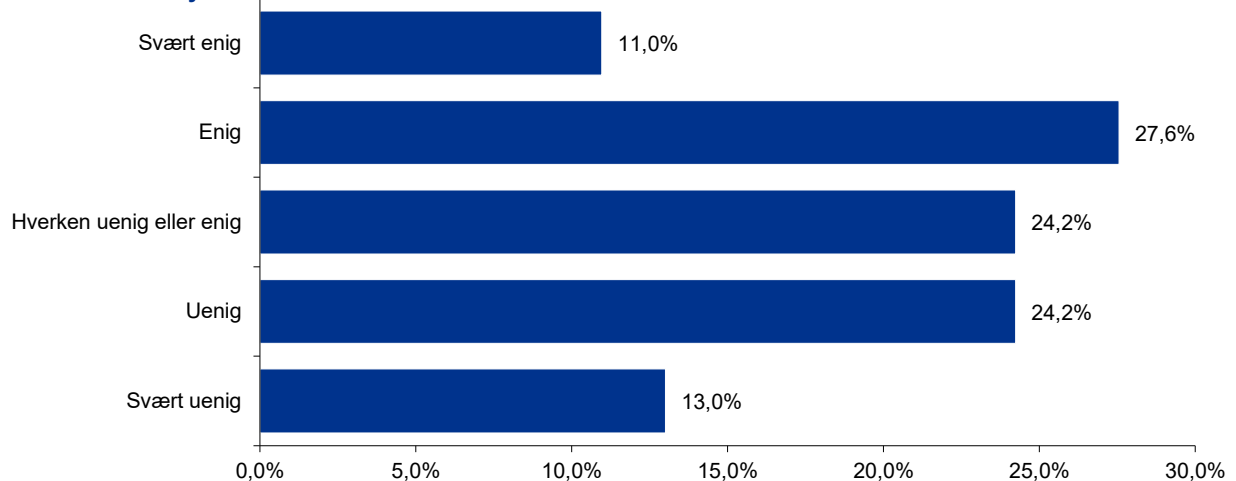
Alle utenom helse og omsorg: 49 %.

Totalt for kommunen ser det slik ut:

Jeg har opplevd at min eller andre ansatte sin ytringsfrihet har blitt begrenset av arbeidsgiver Karmøy kommune

Jeg har opplevd at ytringer har fått negative konsekvenser for arbeidsforholdet for ansatte i Karmøy kommune.

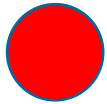

3.5.2.2 Intervjuer

Det er gjennomgående i intervjuene at ledere og mellomledere beskriver et godt arbeidsmiljø med stor takhøyde og godt ytringsklima, mens de ansatte i deler av organisasjonen beskriver et annet bilde. Blant de ansatte blir det både vist til at det er avdelinger og ledere som legger til rette for og skaper et godt ytringsklima, og avdelinger med ledere som skaper en fryktkultur med redsel for gjengjeldelse. Det blir blant respondentene vist til kommunenes fokus på lojalitetsplikt.

Av intervjudata kommer det frem at det har vært en forbedring i kommunen med tanke på ytringsklima. Det blir likevel opplevd som utfordrende at kommunen tidvis vektlegger lojalitetsplikt i forbindelse med omtale av ytringsklima. En respondent peker på at ytringsfrihet er en lovfestet rettighet, mens lojalitetsplikten ikke er lovfestet.

3.5.3 Vurderinger

Vi vurderer det som svært uheldig at mer enn hver tredje ansatte i Karmøy kommune har opplevd at ytringer har fått negative konsekvenser for ansatte sitt arbeidsforhold i kommunen.

Vi vurderer det som uheldig at 45 % prosent av de ansatte i helse og omsorg, og 37 % av de ansatte i Karmøy kommune totalt opplever at arbeidsgiver begrenser ytringsfriheten deres.

Vi er av den oppfatning at henvisningen til lojalitetsplikten som begrensende for ytringsfriheten er misvisende (se 2.2.3).

3.5.4 Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å fjerne henvisninger til lojalitetsplikt i dokumenter som omtaler ytringsfrihet eller varsling (se 2.2.4).

3.6 Tilrettelegging for medbestemmelse

Problemstilling: Hvordan legger kommunen til rette for medvirkning, informasjon og drøfting (medbestemmelse)?

3.6.1 Kriterier

Arbeidsmiljøloven § 4-2 (3)

«Under omstillingsprosesser som medfører endring av betydning for arbeidstakernes arbeidssituasjon, skal arbeidsgiver sørge for den informasjon, medvirkning og kompetanseutvikling som er nødvendig for å ivareta lovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.»

Arbeidsmiljøloven § 8-1 (1)

«I virksomhet som jevnlig sysselsetter minst 50 arbeidstakere skal arbeidsgiver informere om og drøfte spørsmål av betydning for arbeidstakernes arbeidsforhold med arbeidstakernes tillitsvalgte.»

3.6.2 Fakta

Kommunen har en egen veileder for omstillingsarbeid, med underveileder for forarbeid, sjekklister, maler og beskrivelse av prosessen. Veilederen beskriver blant annet medbestemmelse informasjon og drøfting, informasjon til ansatte og kartlegging på individnivå.

Det går frem av intervjuene at det gjennomgående er fokus på at ansatte skal kunne delta i omstillingsprosesser, blant ledere i kommunen. Forvaltningsrevisjon fikk tilbakemeldinger om at noen

opplever det som at beslutningene er tatt på forhånd og at de ansatte kun får informasjon og at det alltid oppleves som om de har reell medbestemmelse.

3.6.3 Vurderinger

Forvaltningsrevisor oppfatter kommunens rutiner for medbestemmelse som adekvate, noe som også bekreftes i de fleste intervjuene. Der omstillingsrutinene ikke fungerer etter hensikten vurderer vi det som nødvendig å sikre at dette blir fanget opp av de ansattes mulighet for å varsle.

3.6.4 Anbefalinger

Vi har ingen videre anbefalinger knyttet til dette punktet.

4. Uttalelse fra kommunedirektøren

Rådmannen takker for forvaltningsrevisjonsrapporten som omhandler varsling, ytringsklima og medvirkning. Dette er prioriterte og viktige områder som har stort fokus i Karmøy kommune.

Resultatene indikerer at kommunen har et betydelig forbedringspotensial, og revisors observasjoner og anbefalinger vil bli fulgt nøye opp i det pågående arbeidet. Det vil måtte gjøres egne og mer detaljerte arbeidsmiljøundersøkelser for å få ytterligere og bredere forståelse for situasjonen. Svarprosenten i undersøkelsen er dessverre lav og det gir også en usikkerhet rundt hvilke virksomheter som har svart på undersøkelsen, og om utvalget er representativt. Rådmannen vil ha et tett samarbeid med kommunens hovedverneombud og tillitsvalgte i det videre arbeidet.

Følgende tekst er hentet fra Karmøy kommunes arbeidsgiverstrategi:

«I Karmøy kommune skal ledere og medarbeidere samarbeide om å bygge gode relasjoner og inspirerende arbeidsfellesskap som kjennetegnes ved åpenhet, inkludering, deltagelse og medbestemmelse. Arbeidsfellesskapet skal baseres på respekt, tillit og helhetstenkning. Det skal legges til rette for verdiskapende samhandling på tvers og det skal legges til rette for at alle ansatte skal oppleve en trygg, meningsfull og helsefremmende arbeidssituasjon.»

Arbeidsgiverstrategien sammen med kommunens mål om å være «Regionens mest inspirerende arbeidsplass» gjennom å bygge inspirerende lederskap og å gjøre hverandre gode er rammeverket som skal prege arbeidshverdagen i Karmøy kommune. Verdiene våre **respekt** (gjennom å gi tillit og handlingsrom, gå foran, være dedikert), **ansvar** (gjennom å vise tillit, likeverd, toleranse) og **kvalitet** (utvikling og forbedring av tjenestene, riktig kompetanse på rett plass og individuell behandling/tilpassede løsninger) støtter også opp om dette. Resultatene som presenteres i rapporten er overraskende og indikerer at vi fortsatt har en vei å gå for å oppnå våre mål og strategier. Dette krever fortsatt fokus på våre langsiktige og målrettede strategier og involverer hele organisasjonen.

De siste årene har det vært fokus på å motivere medarbeidere i Karmøy kommune til å melde inn avvik i forbedringssystemet. Dette er en naturlig del av vår forbedringskultur og avviksrapporteringen har hatt en jevn økning, spesielt innenfor helse og omsorg. Det er også gjort en betydelig innsats i forbindelse med opprettelsen av varslingssekretariatet og varslingsrutiner inkludert reglement for varsling om kritikkverdige forhold, prosedyre for hvordan varsle om kritikkverdige forhold og prosedyre for håndtering av varsling (inkludert skjema for varsling). Rutinene og prosedyrene er fulgt opp med kurs for alle ledere, ulike kampanjer samt presentasjoner til ansatte på personalmøter hvor også ytringsfrihet var et tema. Rådmannen støtter anbefalingen om at kommunens varslingssekretariat skal ha en mer sentral og koordinerende rolle og at det opprettes en sentral oversikt over varslings saker. Kommunen vil også ha fokus på å definere forskjellen mellom avvik og varsling tydeligere. Arbeidet med å tilrettelegge for varsling i Compilo (forbedringssystemet) pågår.

Kommunestyret i Karmøy vedtok i november 2019 etiske retningslinjer. Forvaltningsrevisjonen peker på at bruk av begrepet lojalitetsplikt ikke er forenlig sett opp mot den enkeltes ytringsfrihet, og rådmannen ser at formuleringen kan være uheldig og støtter forslaget om endring.

Forvaltningsrevisjonen gir en klar indikasjon på at ytringsklima må bedres. Karmøy kommune vil fortsette det pågående arbeidet med kartlegging av arbeidsmiljøfaktorer inkludert psykososiale arbeidsmiljøfaktorer. Arbeidsmiljøgruppene vil være sentrale i det videre arbeidet og HMS handlingsplan følges opp i alle kommunens virksomheter. I september 2021 starter et omfattende lederprogram for alle ledere i Karmøy kommune. Arbeidsmiljø og ytringsklima blir en naturlig del av dette programmet. Lederprinsippene våre (vi gir støtte, vi gir retning, vi er proaktive, vi samskaper) skal bidra til en åpen og trygg organisasjon. Samtidig fortsetter arbeidet med 10-faktor medarbeiderundersøkelse i organisasjonen for å styrke både personlig utvikling og arbeidsmiljøet. Kommunens kommunikasjonsstrategi er under utarbeidelse og vil også være et viktig bidrag med tanke på retten til ytringsfrihet.

Vedlegg 1 Dokumentliste

191202_Prosedyre for konflikthåndtering UNDER ARBEID.docx
 Avvikssaker (10 stk)
 4101914356Personalmøter høsten 2020.pptx
 Agenda_AMU_september_motet.pdf
 Brosjyre Karmøy modellen.pdf
 Dokumentliste.xlsx
 Etske retningslinjer.pdf
 forarbeid omstillingsveileder.pdf
 Forebygging og håndtering av mobbing og trakkassering mellom ansatte.pdf
 Handlingsplan_for_arbeidsmiljo_2020-2021.pdf
 hovedtillitsvalgte Kamrøy kommune.docx
 hovedtillitsvalgte og HVO Karmøy kommune.docx
 håndtering av varsel om kritikkverdige forhold.pdf
 Informasjon fra andre kommuner.docx
 Informasjon tilgjengelig på intrasiden varsling arbeidsmiljø avvik.pptx
 Lederprinsipper_2019.pdf
 Mal_individuell_samtale_omstilling.docx
 Mal_kommunikasjonsplan_omstilling.docx
 Mal_referat_droftingsmote.docx
 Mal_risikovurdering_omstilling.docx
 malkart.jpg
 mandat arbeidsmiljøgruppene.pdf
 omstilling oversikt over arbeidsprosess i forbedringssystemet.pptx
 organisering av hms arbeid.pptx
 Oversikt over avvik og uønskede hendelser.xlsx
 planlegging og gjennomføring omstillingsveileder.pdf
 Presentasjon tilsyn Borgaredalen miljøpark 02.10.2019.msg
 Prosedyre mobbing og trakassering.zip
 prosedyre omstilling i virksomhet.pdf
 Prosedyre omstilling.zip
 Prosedyrer i forbedringssystemet en oversikt over relevante områder.pptx
 Prosedyrer varsling.zip
 reglement varsling om kritikkverdige forhold.pdf
 Retningslinjer-Varsling.docx
 Sjekkliste forarbeid.pdf
 sjekkliste planlegging og gjennomføring omstilling.pdf
 Sv Presentasjon tilsyn Borgaredalen miljøpark 02.10.2019.msg
 Valg_for_framtida_2018_-_2023.pdf
 varsling om kritikkverdige forhold.pdf
 varsling oversikt over arbeidsprosess og informasjon til ansatte.pptx
 Varslingsskjema_(1).docx

varslinssaker 2019 2020.docx

veileder_varslings-og-ytringsfrihet_sept2017.pdf

Vedlegg 2 Revisjonskriterier

Grunnloven § 100

Grunnlovens bestemmelse om ytringsfrihet er den grunnleggende bestemmelsen om ytringsfrihet i Norge. Den legger premisset for hvordan ytringsfrihet skal praktiseres.

Menneskerettsloven; Den europeiske menneskerettskonvensjonen med protokoller (EMK) Art. 10; Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller (SP-konvensjonen) Art 19.

Menneskerettsloven med konvensjonen sin omtale av ytringsfrihet er hevet over annen lov under Grunnloven. Bestemmelsene legger videre premisset for ytringsfrihet i Norge, sammen med Grunnloven.

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Kommuneloven gir bestemmelser om hvilke rammer kommunesektoren skal arbeide innenfor og krav til organiseringen. Som revisjonskriterie blir kommuneloven benyttet for å se hen til hvilke rammer som gjelder for virksomheten.

Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

Arbeidsmiljøloven gir blant annet bestemmelser som verner om de ansatte og gir rettigheter både til den ansatte og til arbeidstaker. De relevante bestemmelsene i arbeidsmiljøloven er vist til direkte i rapporten.

Ytringsfrihet og varsling – veileder for kommuner og fylkeskommuner [KS]

Veilederen gir anbefalinger for kommunesektoren om ytringsfrihet og varsling. Den inneholder blant annet veiledning i lojalitetsplikten. I forvaltningsrevisjonen har særlig sistnevnte vært relevant.

Arbeidstilsynets anbefalinger for varslingssystem

Arbeidstilsynet sine anbefalinger om varslingssystem benyttes som benkemerke for hvordan varslingssystemet i kommunen bør innrettes.

Kontakt oss

Harald Sylta

Partner

T +47 40 63 96 66

E Harald.Sylta@kpmg.no

Merethe Skjelsbæk

Manager

T +47 92 22 79 79

E merete.skjesbaek@kpmg.no

kpmg.no

© 2021 KPMG AS, a Norwegian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavour to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnr
Kontroll- og kvalitetsutvalget	27.01.21	7/21
Kontroll- og kvalitetsutvalget	17.03.21	12/21
Kontroll- og kvalitetsutvalget	19.05.21	18/21
Kontroll- og kvalitetsutvalget	16.06.21	24/21
Kommunestyret	28.06.21	

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Toril Hallsjø	216	

KOMMUNALE HAVNER OG KAIANLEGG – RÅDMANNENS SVAR BASERT PÅ INNHENTET JURIDISK BETENKNING

Sekretariatets forslag til vedtak og innstilling til kommunestyret:

Karmøy kommunestyre tar rådmannens tilbakemelding, basert på innhentet juridisk betenkning om eiendomsforholdene knyttet til havner og kaianlegg, til orientering.

Vedlegg: Rådmannens notat, datert 08.06.21

Juridisk betenkning/utredning v/advokat Kristin Bjella, Advokatkontoret Hjort DA
Dokumentoversikt
KIH -Balanseoversikt 1992

Bakgrunn

Kontroll- og kvalitetsutvalget vedtok enstemmig i møtet 19.05.21, sak 18/21 følgende:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg ber om ny tilbakemelding fra rådmannen om eiendomsforholdene knyttet til havner og kaianlegg til neste møte 16. juni 2021.

Det skriftlige svaret leveres til sekretariatet innen 08.06.21. Utvalget ber også om at rådmannen orienterer om saken i møtet 16.06.21.

Forhistorie

Kommunestyremedlem Robin Hult (A) sendte en forespørsel til utvalgsleder Tor Inge Melhus (KL) den 23.12.20 om utvalget kunne se nærmere på salget av Kopervik havn og senere overdragelse av de andre havnene fra Karmsund Havn IKS til Karmøy kommune. Utvalgsleder videresendte e-posten til kontrollutvalgssekretariatet 04.01.21.

Sekretariatet sendte foreløpig svar om at forespørselen ville bli lagt fram under referatseakene til møtet 27.01.21. Hult opplyste da at han vurderte å ta saken opp i neste kommunestyremøte.

Hult hadde følgende spørsmål/problemstillinger til utvalget:

- ***Hvorfor ble Kopervik havn tatt ut av porteføljen og lagt ut for salg hvor inntektene gikk til Karmsund Havn IKS høsten 2019?***

Salget av Kopervik Havn innbrakte 30 millioner som da gikk til Karmsund Havn IKS, men overdragelse av havnene som ligger i Karmøy kommune kan gjøre at Karmøy kommune må ut med 20 millioner i vedlikehold.

- ***Hvordan har havnerådet/havnestyret vurdert Karmøy kommune sine interesser i denne utskillelsen av Kopervik havn i forbindelse med overdragelsen av resten av kaiene?***

Utvalget fattet følgende enstemmige vedtak i møtet 27.01.21, under referatsakene, sak 7/21:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg ber om en tilbakemelding fra rådmannen på henvendelsen om prosedyrene rundt avhending av kommunale havner/kaianlegg til møtet 17.03.21.

Det skriftlige svaret leveres sekretariatet innen 05.03.21. Utvalget ber også om at rådmannen orienterer om saken i møtet 17.03.21.

I følge kommuneloven § 23-2 er kontrollutvalgets ansvar og myndighet blant annet « å påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak».

Rådmannens tilbakemelding av 08.03.21

Sekretariatet mottok rådmannens tilbakemelding i brev av 08.03.21. I brevet ble det gjort greie for eierforhold vedr. Kopervik Havn og andre havner og kaianlegg i Karmøy kommune slik juridisk rådgiver oppfattet det juridiske forholdet. Av de 38 kaiene som ligger innen Karmøy kommune sine grenser, var det innhentet tilstandsrapport, og rådmannen ville legge fram notat for kommunestyret om videre bruk av kaiene. For de fleste ville drift og vedlikeholdt i følge rådmannen bli foreslått overført båt- og havneforeninger, noen kaier ville bli foreslått beholdt og oppgradert og driftet av kommunen, mens for en til to av kaiene ville de bli vurdert solgt til privat bruk.

Behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget 17.03.21 og vedtak

Fra møteprotokollen 17.03.21, i sak 12/21 siteres følgende:

Rådmannen viste til innsendt tilbakemelding og overlot redegjørelsen til juridisk rådgiver Stein Nygaard. Han viste til historikken bak opprettelse av KIH IKS, avtalen i 1999 om de 38 kaiene og selskapets endrede eierstrategi i 2016 til bare satse på kaianlegg som generer inntekt.

Det ble igjen vist til at den tidligere havnekassens midler ikke var å regne som kommunens midler, da de var to selvstendige juridiske enheter. Utvalget tok med dette redegjørelsen til orientering.

Kontroll- og kvalitetsutvalget vedtok enstemmig i møtet 17.03.21, sak 12/21 følgende:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar rådmannens orientering om salg av havner og kaianlegg til orientering.

Ny henvendelse 11.04.21

Sekretariatet mottok ny henvendelse som e-post fra utvalgsmedlem Thor Otto Lohne (A) den 11.04.21. Til e-posten var det lagt med mye vedlegg, som ikke ble tatt med i saksframlegget. Det var veiledning om havne- og farvannsloven (lov 08.06.84 § 3 «Organisering av havner og havnestyre», selskapsavtalen(e), brev KH IKS til Kartverket om tinglysning av 11.10.17 og saksframlegget som gjelder Kopervik havn i kommunestyret 01.07.19 om kaiarealene.

Hans e-post lød følgende:

Viser til sak 12/21 for kontrollutvalgets møte den 17.3.2021, møte i kontrollutvalget den 27.01.2021 og e-post datert 23.12.2020 fra Robin Hult der han bl.a. ber kontrollutvalget se på salget av Kopervik havn.

Viser videre til rådmannens tilbakemelding vedr kommunale havner - sak 12-21 (vedlegg v) og min kommentar kommentar til protokollen for møtet 27.03.2021, der jeg ga uttrykk for at forhold knyttet til redegjørelsen ikke ga akseptabel avklaring. Derfor denne e-post.

Sekretariatet kontaktet utvalgsleder om mottatt henvendelse fra Lohne, og på bakgrunn av at det bare er et samlet kontrollutvalg (ikke enkeltmedlemmer) som kan be om/vedta redegjørelse fra administrasjonen eller bestille forvaltningsrevisjon/granskning, ønsket han saken opp på sakslisten til neste møte i mai.

Det ble fra sekretariatet gjort oppmerksom på at utvalget må framstå som et kollegium hvor partipolitiske føringer legges til side. Utvalget kan heller ikke overprøve politiske prioriteringer, jf forskrift § 1 om rammer for utvalgets myndighet.

Saken ble første gang omtalt i Haugesund Avis fredag 30.04.21:

I 2019 solgte Karmsund Havn en havneeiendom i Kopervik for 35 millioner kroner. Karmøy kommune fikk tilbud om å kjøpe den, og vurderte det. Nå undersøkes det om kommunen ble tilbudt å kjøpe sin egen tomt.

Ettersom det fra politisk hold nå blir stilt spørsmål ved de vurderingene som er gjort, har Karmsund Havn og Karmøy kommune i fellesskap besluttet å be om en uavhengig juridisk vurdering av den konklusjonen partene i fellesskap har kommet fram til, selv om det ikke er framkommet nye opplysninger eller dokumenter i saken. Den juridiske vurderingen skal legges fram for politisk behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget før sommeren, og vi ønsker derfor ikke å kommentere ytterligere på detaljene i saken før denne behandlingen er gjennomført.

Saken har senere vært omtalt flere ganger i media, blant annet i en kommentar fra ansvarlig redaktør Einar Tho under vignettet «Stor eller liten skandale». Saken har vakt stor interesse blant innbyggerne på Haugalandet og et stort ønske om å få en avklaring fra alle parter.

Som følge av mediaomtale har også Skudeneshavn Båtforening v/Geir Henry Simonsen i e-post av 06.05.21 henvendt seg utvalget med innspill til gransking når det gjelder salg av offentlig almenning i Skudeneshavn. Tomten ble lagt ut for salg i slutten av 2018. Salget skjedde sommeren 2019 for 1,2 mill. kr. Sekretariatet oppfattet henvendelsen som en del av gjeldende sakskompleks og mente i saksframlegg til maimøtet at svar skulle avventes til næremer avklaring forelå.

Juridisk betenkning- utredning

I saksframlegg til møtet 19.05.21 ble det informert om at administrasjonen og ledelsen av Karmsund Havn IKS har hatt møte om saken og de var blitt enige om at saksforholdet må undersøkes nærmere.

Rådmannen og Karmsund Havn IKS hadde sammen bestilt en juridisk betenkning rundt eiendomsforholdene ved å ha engasjert advokat/partner Kristin Bjella i advokatfirmaet Hjort DA. Kristin Bjella arbeider med rådgivning og prosedyre innen transaksjoner, fast eiendom, energi og naturressurser. Hun har fire næringslivroller, i tillegg som partner, nestleder i styret i Troms Kraft AS, nestleder i stiftelsen Det Norske Radiumshospital og styremedlem i Drammenregionenes Interkommunale Havnevesen IKS. Hun har vært leder av det regjeringsoppnevnte havnelovutvalget og regnes som en kapasitet innen dette feltet.

Vedlagt følger hennes betenkning/utredning som vedlegg 2. Som vedlegg til utredningen følger en oversikt over gjennomgåtte dokumenter.

Bjella ble bedt om å utrede følgende problemstillinger:

- 1. Var Karmsund Havns overføring av hjemmel for eiendommer tilhørende Karmøy havnevesen og Kopervik havnevesen i 2017 i strid med selskapets vedtekter/selskapsavtale?***
- 2. Hadde Karmsund Havn IKS rett til å overføre hjemmelen fra Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen i tråd med regelverk, herunder havne – og farvannslovens regler om havnekassen (jfr. lov om havner av farvann av 08. juni 1984 nr. 51 §23)?***
- 3. Kunne havnens eier, Karmøy kommune, krevd eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy havnevesen, og således disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havneformål?***

Problemstillingene og spørsmålene som var ønsket belyst, ble oversendt til kontrollutvalget. Etter innspill bl.a. herfra, ble spørsmålstillingen utvidet til også å gjelde følgende:

Dersom ikke eiendommer er mottatte som tingsinnskudd i form av anleggsmidler ved etablering av selskapet og regnskapsført i åpningsbalansen, hvordan kan de da ha blitt overført til Karmsund Havn?

Hvilke samtykker er nødvendig, finnes og er lagt til grunn for overføring av hjemmel for eiendommer?

Er dokumentasjon som er gitt Kartverket av Karmsund Havn som grunnlag for å være hjemmelshaver for eiendommer tilstrekkelig/fullstendig?

Rådmannens tilbakemelding av 08.06.21

Sekretariatet har mottatt den skriftlige tilbakemeldingen fra rådmannen 9. juni, dvs at sekretariatet har hatt svært knapp tid til å forberede saksframlegg. I brevet blir det opplyst at administrasjonen så at den informasjon som ble gitt i marsmøtet var upresis, og at utvalget ville bli gitt en ny oppklarende og presiserende informasjon. I tilknytning til dette arbeidet, besluttet Karmøy kommune og Karmsund Havn IKS, i fellesskap, å bestille en juridisk betenkning - utredning - fra ekstern advokat.

I tillegg til ovennevnte problemstillinger var det ønske fra oppdragsgiverne om å få en avklaring på om bruk av havnekassens midler til finansiering av oppgraderingen av Stangelandsvågen var i strid med havne – og farvannsloven.

I oversendelsene blir det vist til utredningens hovedkonklusjoner:

«Den juridiske vurderingen trekker blant annet følgende hovedkonklusjoner:

- ***Det er ikke grunnlag for å hevde at Karmøy kommune som deltakerkommune i Karmsund Havn IKS kunne krevd å få tilbake eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy havnevesen, og disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havnformål. Selskapsforholdet gir ingen av deltakerkommunene rett til ensidig å trekke ut enkelteiendommer fra havne-virksomheten og disponere rettslig over disse ved salg. Det følger etter vårt syn av selskapsforholdet at så lenge havnevirkksomheten i Karmsund Havn IKS består, har selskapet disposisjonsrett til de anlegg og eiendommer som er lagt til selskapet, herunder det som er videreført fra det opprinnelige samarbeidet mellom Karmøy og Haugesund.***
- ***Vi kan ikke se at det er grunnlag for å hevde at overføring av hjemmel til de aktuelle eiendommene var i strid med det underliggende eierforholdet i selskapet, eller krevde samtykke fra deltakerkommunene. Vi kan heller ikke se at denne disposisjonen var i strid med havne- og farvannslovens dagjeldende regler om havnekapital. Uansett endringen i hva som var tinglyst, ville det underliggende eierforholdet til eiendommene bestå i forholdet mellom havneselskapet og deltakerkommunen. Det avgjørende spørsmålet ville uansett være om Karmsund Havn IKS ville ha rett til å selge eiendommene, og uten forutgående samtykke fra kommunen.***

Rådmannen har ikke kommet med ytterligere kommentarer enn å henvise til utredningens hovedkonklusjoner og å svare vedr spørsmål om åpningsbalansen. Brevet følger saken som vedlegg 1.

Når det gjelder tingsinnskudd er det oversendt balanseoversikt for 1992 som viser at kaiene for KIH var tatt med i selskapets balanse den gang..

Sekretariatets kommentarer

For å ivareta sin rolle har kontroll- og kvalitetsutvalget mange oppgaver og vid innsynsrett i kommunale forhold og kommunale selskap. Utvalget kan foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å ivareta sin kontrolloppgave på vegne av kommunestyret.

Kontroll- og kvalitetsutvalget kan gå fram på ulike måter for å føre kontroll og tilsyn. Regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er de mest vanlige framgangsmåtene som kontrollutvalgene benytter. Ulike saker krever imidlertid ulike framgangsmåter. Det er derfor viktig at utvalget velger metoder som bidrar til å få tilgang til den informasjonen som er nødvendig for å få belyst sakene.

Den minst ressurskrevende tilnærmingen er å be administrasjonen om en orientering. Det ble benyttet første gang i januar til marsmøtet. Videre vedtok utvalget i mai-møtet igjen å be om en ny tilbakemelding fra rådmannen til junimøtet.

Sekretariatet har gjennomgått tilbakemeldingen fra rådmannen, herunder utredningen og vurderer den som oppklarende og utfyllende informasjon om eierforholdene mellom kommunen og havneselskapet.

Det er fra juridisk hold avklart at uansett hva som var bestemt om eierforholdene i selskapsdokumentene, kunne hverken den kommunale eieren eller havneselskapet bruke realiserte midler fra eiendomssalg til andre formål enn havn.

Videre kan hun ikke se at selskapsforholdet gir noen av deltakerkommunene rett til ensidig å trekke ut enkelteiendommer fra havnevirksomheten og disponere rettslig over disse ved salg.

Imidlertid når det gjelder Karmsund Havns involvering i oppgraderingen av småbåthavnen i Stangelandsvågen skulle havneselskapet antakelig ha innhentet tillatelse fra departementet etter havne- og farvannsloven § 48 tredje ledd.

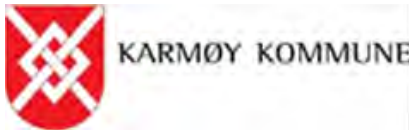
I følge kommuneloven § 23-5 skal kontrollutvalget *«rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret»*. Det er utvalget som skal vurdere nærmere når og hvordan slik rapportering skal skje. Rask rapportering til kommunestyret vil ivareta hensyn til innholdets aktualitet, de folkevalgtes informasjonsbehov og behov for å iverksette tiltak. I denne saken føler sekretariatet det vil være naturlig at saken legges fram for kommunestyret sitt møte sist i juni, enn å skulle vente til årsmelding 2021 blir lagt fram på nyåret neste år.

Dersom utvalget vurderer å foreta ytterligere bestilling om et oppdrag utført av oppdragsansvarlig revisor som forvaltningsrevisjon eller granskning i egenregi, vil sekretariatet gjøre oppmerksom på at det vil det føre til at utvalget må be om kommunestyret om tilleggsbevilgning, da store deler av budsjettet er brukt allerede på bestilte prosjekter i år. Sekretariatet er av den oppfatning at dette ikke synes å være nødvendig.

Det har vært praksis for at rådmannen møter i utvalget og orienterer eller svarer på spørsmål, i tillegg til den skriftlige oversendelsen. Det fremkommer av oversendelsen fra rådmannen at advokaten er tilgjengelig for spørsmål eller diskusjon, hvis det skulle være behov for dette.

Aksdal, 09.06.21

Toril Hallsjø
Daglig leder/utvalgssekretær

Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS v/Toril Hallsjø

Dato: 08.06.2021

Dokumentnummer: 21/5804-1

Deres referanse:

Saksbehandler: Lene Yvonne Kvilhaug

Kommunale havner og kaianlegg - Juridisk betenkning vedrørende eierforhold m.m til havner og kaianlegg i Karmøy kommune

Kontrollutvalget behandlet i møte den 17.3.2021 sak 12/21 - Om kommunale havner og kaianlegg. Etter sakens behandling, har administrasjonen sett at den informasjon som ble gitt i møtet var upresis, og kontrollutvalget ble varslet om at det ville bli gitt oppklarende og presiserende informasjon. I tilknytning til dette arbeidet, besluttet Karmøy kommune og Karmsund Havn IKS, i fellesskap, å bestille en juridisk betenkning - utredning - fra ekstern advokat, dette for å få tilstrekkelig belyst eierforhold m.m. til havner og kaianlegg som tidligere tilhørte Karmøy havnekaske.

Advokatfirmaet Hjort v/ advokat Kristin Bjella ble engasjert til å utarbeide utredningen. Bjella er partner i Advokatfirma Hjort, og var leder for havnelovutvalget ved siste revisjon av havne- og farvannsloven. Bjella har også publiseringer om kommunale selskap og foretak, og har svært høy kompetanse innen de aktuelle lovområdene denne utredningen favner. Verken Karmøy Kommune eller Karmsund Havn har benyttet Bjella tidligere. Advokaten er forelagt omfattende dokumentasjon, og liste over disse ligger som vedlegg til rapporten.

Bjella ble bedt om å utrede følgende problemstillinger:

1.

Var Karmsund Havns overføring av hjemmel for eiendommer tilhørende Karmøy havnevesen og Kopervik havnevesen i 2017 i strid med selskapets vedtekter/selskapsavtale?

2.

Hadde Karmsund Havn IKS rett til å overføre hjemmelen fra Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen i tråd med regelverk, herunder havne – og farvannslovens regler om havnekassen (jfr. lov om havner av farvann av 08. juni 1984 nr. 51 § 23)?

3.

Kunne havnens eier, Karmøy kommune, krevd eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy havnevesen, og således disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havneformål?

Problemstillingen og spørsmålene som var ønsket belyst, ble oversendt til kontrollutvalget. Etter innspill bl.a. herfra, herfra ble spørsmålstillingen utvidet til også å gjelde følgende:

1.

Dersom ikke eiendommer er mottatte som tingsinnskudd i form av anleggsmidler ved etablering av selskapet og regnskapsført i åpningsbalansen, hvordan kan de da ha blitt overført til Karmsund Havn?

2. Hvilke samtykker er nødvendig, finnes og er lagt til grunn for overføring av hjemmel for eiendommer?

3. Er dokumentasjon som er gitt Kartverket av Karmsund Havn som grunnlag for å være hjemmelshaver for eiendommer tilstrekkelig/fullstendig?

I tillegg var det ønskelig å få en avklaring på om bruk av havnekassens midler til finansiering av oppgraderingen av Stangelandsvågen var i strid med havne – og farvannsloven.

Advokatfirmaet Hjort har oversendt sin betenkning ved email datert 7.6.2021, jfr. vedlagt email med bilag. Det fremkommer av oversendelsen at advokaten er tilgjengelig for spørsmål eller diskusjon, hvis det skulle være behov for dette. Idet betenkningen først ble mottatt sent i går, har det foreløpig ikke vært tid til gjennomgang med advokaten. Det har imidlertid vært avholdt flere avklaringsmøter med advokaten underveis i prosessen.

Den juridiske vurderingen trekker blant annet følgende hovedkonklusjoner:

- Det er ikke grunnlag for å hevde at Karmøy kommune som deltakerkommune i Karmsund Havn IKS kunne krevd å få tilbake eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy havnevesen, og disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havnformål. Selskapsforholdet gir ingen av deltakerkommunene rett til ensidig å trekke ut enkelteieendommer fra havne-virksomheten og disponere rettslig over disse ved salg. Det følger etter vårt syn av selskaps-forholdet at så lenge havnevirkomheten i Karmsund Havn IKS består, har selskapet disposisjonsrett til de anlegg og eiendommer som er lagt til selskapet, herunder det som er videreført fra det opprinnelige samarbeidet mellom Karmøy og Haugesund.

- Vi kan ikke se at det er grunnlag for å hevde at overføring av hjemmel til de aktuelle eiendommene var i strid med det underliggende eierforholdet i selskapet, eller krevde samtykke fra deltakerkommunene. Vi kan heller ikke se at denne disposisjonen var i strid med havne- og farvannslovens dagjeldende regler om havnekapital. Uansett endringen i hva som var tinglyst, ville det underliggende eierforholdet til eiendommene bestå i forholdet mellom havneselskapet og deltakerkommunen. Det avgjørende spørsmålet ville uansett være om Karmsund Havn IKS ville ha rett til å selge eiendommene, og uten forutgående samtykke fra kommunen.

Det vises for øvrig til rapporten i sin helhet, ettersom den svarer ut de spørsmål som er stilt.

Når det gjelder kontrollutvalgets spørsmål rundt åpningsbalanse i selskapet, opplyste advokat Bjella at de ikke har rett kompetanse til å gå inn i regnskap og vurdere disse. Spørsmålet besvares således ut under.

Det er ikke fremlagt åpningsbalanse for selskapet. Derimot viser regnskapet for KIH at kaiene er medtatt i selskapets balanse for 1992, som er første driftsår, jfr. vedlegg. De tilsvarende balanseposter er imidlertid også medtatt i Karmøy kommunes regnskap. Ut ifra dette, er det usikkert om det er gjennomført noe formelt tingsinnskudd ved etablering av KIH. Det vises for øvrig til rapportens vurderinger.

Betenkningen gjelder konkret havneanlegg og kaier eid av tidligere Kopervik havnevesen og Karmøy havnevesen. Konklusjonene er imidlertid av interesse også for de andre eierkommunene i Karmsund Havn, og rapporten vil derfor oversendes kommunene til orientering.

Med hilsen

Vibeke Vikse Johnsen
rådmann

Lene Yvonne Kvilhaug
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Mottaker:

Haugaland
Kontrollutvalgssekretariat IKS
v/Toril Hallsjø

Postboks 57

5575

AKSDAL

Kopi til:

Vedlegg:

Balanse KIH 1992, Utredning - salg av eiendom - Karmsund Havn IKS, Vedlegg - dokumentoversikt

TIL Karmsund Havn IKS og Karmøy kommune
FRA Advokatfirmaet Hjort DA v/advokat (H) Kristin Bjella og advokat Kristian Brandt
DATO 7. juni 2021

Karmsund Havn IKS – salg av eiendom

1 Innledning

1.1 Oppdraget

Advokatfirmaet Hjort er ved epost 30. april 2021 gitt i oppdrag av Karmsund Havn IKS og Karmøy kommune å gi en utredning av følgende problemstillinger:

1. *Var Karmsund Havns overføring av hjemmel for eiendommer tilhørende Karmøy havnevesen og Kopervik havnevesen i 2017 i strid med selskapets vedtekter/selskapsavtale?*
2. *Hadde Karmsund Havn IKS rett til å overføre hjemmelen fra Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen i tråd med regelverk, herunder havne – og farvannslovens regler om havnekassen (jfr. lov om havner av farvann av 08. juni 1984 nr. 51 §23)?*
3. *Kunne havnens eier, Karmøy kommune, krevd eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy havnevesen, og således disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havneformål?*

Oppdraget har sin bakgrunn dels i at Karmsund Havn IKS i 2017 rettet en anmodning til Statens Kartverk om å foreta en navneendring for 14 eiendommer som i grunnboken var oppført med henholdsvis Kopervik og Karmøy havnevesen som hjemmelshaver, dels i at havneselskapet i 2019 solgte en av disse eiendommene til et privat selskap og investerte salgssummen i ny havnevirksomhet.

Karmøy kommunes Kontroll- og kvalitetsutvalg er bedt om å vurdere saken. Etter deres møte med etterfølgende spørsmål til kommunen, er vi bedt om å gi en vurdering av følgende tilleggsspørsmål, jf. epost 27. mai 2021:

1. *Dersom ikke eiendommer er mottatte som tingsinnskudd i form av anleggsmidler ved etablering av selskapet og regnskapsført i åpningsbalansen, hvordan kan de da ha blitt overført til Karmsund Havn?*

2. *Hvilke samtykker er nødvendig, finnes og er lagt til grunn for overføring av hjemmel for eiendommer?*
3. *Er dokumentasjon som er gitt Kartverket av Karmsund Havn som grunnlag for å være hjemmelshaver for eiendommer tilstrekkelig/fullstendig?*

Utover dette ønskes det også en avklaring vedrørende Stangelandsvågen. I saksfremlegg i Karmøy kommune (vedlegg 17), ble det vedtatt salg av tre eiendommer som skulle finansiere oppgradering av Stangelandsvågen. Av vedlegg til saksfremlegget (Vedlegg 23 i vår mappe delt med dere- vedlagt her og kalt «Rehab Stangelandsvåegn») fremgår det at for to av eiendommene var hjemmelen tilhørende Karmøy og Kopervik havnevesen. Den siste eiendommen var eid av Karmøy kommune. Ytterligere finansiering skulle dekkes av Karmsund Havn IKS. Det ønskes derfor en avklaring på om bruk av havnekassens midler til finansiering av oppgraderingen av Stangelandsvågen var i strid med havne – og farvannsloven.

Når det gjelder tilleggsspørsmål 1, har havneselskapet i etterfølgende korrespondanse med oss opplyst at de selv ser nærmere på dette. Vi går derfor ikke inn på dette spørsmålet i dette notatet.

Vi har fått oversendt en rekke bakgrunnsdokumenter som grunnlag for vår gjennomgang, og har inntatt en oversikt over disse dokumentene i Vedlegg 1 til dette notatet. Vår gjennomgang av det faktiske grunnlaget for saken er begrenset til disse dokumentene og det som før øvrig er opplyst fra Karmsund Havn IKS. Vi nevner at vi også er kjent med omtalen av problemstillingene i media, men vi har i vår gjennomgang forholdt oss til den dokumentasjon som er inntatt i Vedlegg 1.

1.2 Notatets innhold

Havne- og farvannslovens regler om forvaltning av kapital har satt rammene for havneselskapers og kommunale eieres handlingsrom for bruk av midler og kapital som har hørt eller hører til havnevirksomheten etter loven. I punkt 3 gir vi derfor først en kort oversikt over de rettslige rammene som danner utgangspunktet for drøftelsene videre i notatet. I punkt 4 gis en gjennomgang av sakens bakgrunn. Våre vurderinger fremgår av punkt 5, 6 og 7. Vi har valgt å behandle spørsmålet om kommunens og havneselskapets eierskap til eiendommer (spørsmål 3) før spørsmål om rett til å overføre hjemmelen til de samme eiendommene (spørsmål 1 og 2 i oppdraget). For en oppsummering av notatets hovedkonklusjoner viser vi til punkt 2.

2 Oppsummering og hovedkonklusjoner

- Det er ikke grunnlag for å hevde at Karmøy kommune som deltakerkommune i Karmsund Havn IKS kunne krevd å få tilbake eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy havnevesen, og disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havnformål. Selskapsforholdet gir ingen av deltakerkommunene rett til ensidig å trekke ut enkelte eiendommer fra havnevirksomheten og disponere rettslig over disse ved salg. Det følger etter vårt syn av selskapsforholdet at så lenge havnevirksomheten i Karmsund Havn IKS består, har selskapet disposisjonsrett til de anlegg og eiendommer som er lagt til selskapet, herunder det som er

videreført fra det opprinnelige samarbeidet mellom Karmøy og Haugesund.

- Vi kan ikke se at det er grunnlag for å hevde at overføring av hjemmel til de aktuelle eiendommene var i strid med det underliggende eierforholdet i selskapet, eller krevde samtykke fra deltakerkommunene. Vi kan heller ikke se at denne disposisjonen var i strid med havne- og farvannslovens dagjeldende regler om havnekapital. Uansett endringen i hva som var tinglyst, ville det underliggende eierforholdet til eiendommene bestå i forholdet mellom havneselskapet og deltakerkommunen. Det avgjørende spørsmålet ville uansett være om Karmsund Havn IKS ville ha rett til å selge eiendommene, og uten forutgående samtykke fra kommunen.
- Kravet til endring etter tinglysingsloven § 14 er at det må dokumenteres eller vises som utvilsomt at vedkommende som ber om å få endret hjemmel er riktig hjemmelshaver. Brevet fra Karmsund Havn IKS til Statens Kartverk om endring av hjemmel redegjør for at selskapet er en videreføring av de tidligere rettssubjektene, at de har samme organisasjonsnummer og beskriver hvilke eiendommer dette gjelder. Det er opp til Statens Kartverk å bedømme om den framlagte dokumentasjon vil være tilfredsstillende for å oppfylle kravene etter § 14.
- Ved havneselskapets disposisjoner knyttet til Stangelandsvågen ble midler tilhørende havnekapitalen benyttet til andre formål enn dem som er opplistet i havne- og farvannsloven § 48 første ledd. Disposisjonene synes ikke å ha forringet havnekapitalen, men selskapet skulle antakelig ha innhentet tillatelse fra departementet etter havne- og farvannsloven § 48 tredje ledd.

3 Kort om overordnede rettslige rammer

3.1 Innledning

Problemstillingene i saken gjelder hvilke fullmakter Karmsund Havn IKS har hatt til å disponere rettslig over eiendom som tidligere var omtalt som eid av henholdsvis Kopervik og Karmøy havnevesen. Spørsmålet er om havneselskapet ved dette har disponert urettmessig over eiendom som tilhørte Karmøy kommune, og om kommunen hadde hatt rett til å hente disse eiendommene ut av selskapet uten vederlag, og å deretter disponere midlene fritt, eventuelt til egne havneformål.

I denne sammenheng må det vurderes dels hva deltakerne i selskapet har avtalt seg imellom da selskapet ble stiftet/samarbeidet ble inngått, og hva som gjaldt da disposisjonene ble foretatt. Ettersom samarbeidene er etablert tilbake i tid, må det også ses hen til hvilke rettslige rammer som gjaldt da dagens samarbeid i IKS ble etablert, og også det rettslige rammeverket for forløperen til dette IKS-et.

3.2 Selskapsrettslige rammer

Karmsund Havn IKS er et interkommunalt selskap organisert etter lov om interkommunale selskaper (IKS-loven)¹. Deltakerne i selskapet har bundet seg til samarbeid om havnevirksomheten i henhold til inngått selskapsavtale og disposisjonene knyttet til denne. Selskapsavtalen og

¹ LOV-1999-01-29-6

bakgrunnen for opprettelsen av selskapet er avgjørende for å bestemme hvilket innskudd eierne har ment å gjøre i virksomheten, og hvordan eierskapet til selskapet skal være fordelt mellom dem. Det samme gjelder om og i så fall i hvilken grad det skal være anledning til å ta ut igjen midler fra virksomheten. Uansett hva som er bestemt om dette, må slikt uttak følge selskapsrettslige lovbestemte rammer, og uttak fordeles etter eierbrøk i selskapet med mindre annet er særskilt bestemt. Dersom en eier skal ha rett til å hente ut igjen innskutte midler utenom reglene om utbytte/uttak fra selskapet, må det finnes et særlig grunnlag for dette i avtale eller annet.

3.3 Havne- og farvannslovens regler

Kommuners havnevirksomhet reguleres av havne- og farvannsloven. Når kommuner samarbeider om havnevirksomhet, må de forholde seg til dette regelverket i tillegg til det selskapsrettslige og kommunalrettslige. Någjeldende havne- og farvannslov ble vedtatt i 2019, og trådte i kraft 1.1.2020². Både någjeldende og tidligere havne- og farvannslov har særlige bestemmelser om kommunale havners handlefrihet over egen kapital og eiendom. En vurdering av salget av eiendom fra havneselskapet og bruken av salgssummen må derfor vurderes ikke bare i forhold selskapsrettslige rammer som lov om interkommunale selskaper og selskapsavtalen, men også i forhold til dette lovverket særskilt.

Den nye havne- og farvannsloven endret de tidligere reglene om kommunalt eide havners forvaltning av kapital. Etter tidligere lov kunne ikke midler som hørte til havnevirksomhet brukes til annet enn havneformål, og eierkommuner kunne ikke hente ut midler fra havnevirksomheten og nytte dem til andre formål enn havn. Den nye loven gir de kommunale eierne større frihet enn før til å hente ut kapital fra selskapet og å bruke slikt utbytte til andre formål enn havn. Etter den nye havne- og farvannsloven kan det deles ut midler fra et kommunalt eid havneselskap, men også den nye loven stiller vilkår for at slik utdeling kan skje. Disse rammene for utdeling fra kommunal havnevirksomhet kommer i tillegg til alminnelige selskapsrettslige rammer for utbytte.

Disposisjonene i 2017 og 2019 må vurderes etter dagjeldende havne- og farvannsloven av 2009³ når det gjelder hvilke rettslige rammer som gjaldt for handlefriheten til selskapet og kommunedeltakerne.

Det er også relevant å se på hvilke regler for forvaltning av havneverdier som gjaldt da samarbeidet mellom Karmøy og Haugesund kommune ble inngått, og da det utvidede interkommunale samarbeidet ble stiftet i 1999. Da disse samarbeidene kom i stand, gjaldt havne- og farvannsloven av 1984⁴. Det samme gjelder for samarbeidet mellom Karmøy og Haugesund, som ble inngått i 1992. Det fulgte av dagjeldende lov at midler knyttet til havnevirksomheten bare kunne nyttes til havneformål, og at slike midler var beskyttet mot bruk til andre formål enn havn.

² LOV-2019-06-21-70

³ LOV-2009-04-17-19

⁴ LOV-1984-06-08-51

4 Sakens bakgrunn

Kopervik Havnevesen, som ble stiftet i 1860, ble slått sammen med Skudeneshavn havnedistrikt i 1982, og kalt Karmøy havnevesen. Fram til 1992 hadde kommunene Haugesund og Karmøy egne havnedistrikt og egen havnevirksomhet. Haugesund og Karmøy gikk i 1992 sammen om et interkommunalt samarbeid i sine havnedistrikter.

Av avtalen Haugesund og Karmøy inngikk i 1992 fremgår i punkt 3 at de to kommunene stilte sine havneanlegg og eiendommer som fantes på avtaletidspunktet i kommunen til disposisjon for samarbeidet, men hver kommune skulle beholde eierskapet til disse. Havne- og farvannsloven av 1984 § 12 ga hjemmel til å etablere interkommunalt samarbeid om havnene, og slik at kommunelovens regler om interkommunalt samarbeid skulle gjelde så langt det passet.

Det fremgår av avtalen av 1992 at de to kommunene skulle arbeide for å innlemme flere kommuner i samarbeidet. Dette arbeidet ble slutført i 1999, da de øvrige (nåværende) eierkommunene kom inn i samarbeidet. På denne tiden var det foreslått ny lov om interkommunale selskaper. Loven ble vedtatt i 1999, og tidligere interkommunale samarbeid etter dagjeldende kommunelov § 27 ble gitt en overgangsperiode til å omorganisere seg til den nye selskapsformen.

Av dokumentene vi har fått oversendt fra beslutningsprosessen i Karmøy kommune i 1999, fremgår at det ble gjort vurderinger av hvordan den kapitalen Karmøy og Haugesund kommune hadde etablert i det eksisterende samarbeidet skulle håndteres i det nye samarbeidet. I et brev fra Karmsund havnevesen til kommunene Haugesund og Karmøy 2. februar 1999 ble det oversendt utkast til nye vedtekter, en utredning av advokat Eikesdal 18. januar 1999 og havneadministrasjonens innspill til advokatens forslag. Advokat Eikesdal hadde utarbeidet forslag til vedtekter for det nye samarbeidet, og drøftet hvordan den kapitalen som var opparbeidet i Karmsund havnevesen kunne håndteres fremover. I sin kommentar til forslag til vedtektene § 5 skrev han at Karmøy og Haugesund kunne opprettholde det innskudd de hadde gjort, og videre at:

«Den egenkapital som er opparbeidet i tillegg pr 31.12.1999 – anslagsvis kr 30 mill., er det meningen at Karmøy og Haugesund skal overta, ved utdeling fra selskapet, før de øvrige kommuner trer inn med sine innskudd m.v. Det er en forutsetning at de midler som således utdeles til Karmøy og Haugesund, forblir i selskapet som ansvarlig lån fra Karmøy og Haugesund. Det er videre en forutsetning at disse lån skal betjenes og nedbetales før eiernes innskudd betjenes/tilbakebetales. På den annen side er det også en forutsetning at ingen betjening/tilbakebetaling skal finne sted uten at dette er forenlig med selskapets økonomiske stilling, også i et lengre perspektiv.»

Advokat Eikesdal påpekte at det måtte undersøkes nærmere om en slik ordning ville være mulig innenfor havne- og farvannslovens rammer. Havneadministrasjonen var ikke enig i dette forslaget, og deres forslag av 28. januar 1999 var at det ikke skulle etableres ansvarlige lån fra kommunene. I forslaget heter det videre:

«I stedet opprettholdes føringen av egenkapitalkonti – f.eks slik:

- *egne kapitalkonti for innskutt egenkapital (foreløpig kr 500 000 fra Haugesund og Karmøy)*
- *egne egenkapitalkonti for alle deltakerkommunene for fordeling av fremtidige overskudd etter f.eks. 01.01.2000*
- *opptjent egenkapital etter f.eks. 31.12.1999 kan tillegges et av de to ovennevnte alternativer*
- *i havnevesenets offisielle regnskap antas det tilstrekkelig å vise egenkapitalen i ett beløp, alt i to beløp som innskutt og opptjent egenkapital (spesifikasjon mellom deltakerkommunene forutsettes ført på underkonti av egenkapitalkonto)»*

Vi er ikke kjent med hvordan dette forslaget ble behandlet i kommunens møte i januar 1999, men av senere dokumenter ser det ut til at dette forslaget ble videreført, og vi forstår det slik at det ikke ble etablert noe ansvarlig lån fra de to opprinnelige samarbeidskommunene.

Vi har fått oversendt dokumentasjon fra Karmøy kommunes vedtak 21. juni 1999 om godkjenning av forslag til selskaps- og deltakeravtale for et utvidet havnesamarbeid, og disposisjonsavtale for havne- og kaianlegg som skulle inngå i forvaltningsporteføljen ved utvidelse av Karmsund havnedistrikt. Her ble § 5 om deltakernes innskuddsplikt inntatt, og det heter der at Karmøy og Haugesund opprettholder sine innskudd. Videre heter det at «eiendomsretten til de anlegg som overlates til selskapet beholdes av den enkelte kommune». Den tilsvarende bestemmelsen i samarbeidsavtalen mellom Haugesund og Karmøy fra 1992 ble følgelig videreført i den nye selskapsavtalen.

Det var samtidig klart at deltakerkommunene forpliktet seg til å stille sine havneanlegg og eiendommer til disposisjon for det interkommunale selskapet. I saksutredningen for forslaget om den såkalte disposisjonsavtalen, fremgår det at avtalen skal regulere hvilke anlegg «*som skal inngå i samarbeidet, og hvilke som skal holdes utenfor*». Havneadministrasjonen hadde understreket sitt ønske om å unngå å måtte overta ansvaret for kaiavsnitt som ikke burde høre til den offentlige havnevirksomheten i det nye samarbeidet. Rådmannen kommenterte i sin redegjørelse for dette⁵ at det var viktig at det ble klargjort hvilken forvaltningsportefølje som skulle inngå i det nye havneselskapet, og uttalte videre at «*[f]or Karmøy kommune er det ingen endringer i porteføljen i henhold til dagens situasjon*». Det ble videre signalisert at det ville være nødvendig å justere porteføljen etter hvert som det ble høstet erfaringer, jf. havneadministrasjonens bekymring for å måtte overta ansvaret for kaianlegg som ikke naturlig skulle høre til havnevirksomheten. Vedlagt disposisjonsavtalen fulgte en oversikt over anlegg i den enkelte kommune. Etter det vi forstår, inneholdt denne oversikten ikke bare havneanlegg som skulle stilles til disposisjon for selskapet, men også flere private eiendommer og eiendommer som Kystverket eide. Listen var heller ikke uttømmende for hvilke eiendommer som faktisk var disponert til havneformål. Det fulgte av selskapsavtalen i 1999 at de deltakende kommunene ikke kunne drive konkurrerende havnevirksomhet. Etter det opplyste har ingen av deltakerkommunene holdt egne midler regnskapsmessig

⁵ 26. mai 1999

atskilt fra kommunens øvrige midler, slik de ville være forpliktet til for eventuell egen havnevirksomhet. Dette tilsier at all havnevirksomhet i deltakerkommunene skulle drives av selskapet.

Slik vi forstår det, er deler av den opprinnelige porteføljen som ble stilt til disposisjon for Karmsund Havn IKS tilbakeført til deltakerkommunene i tiden etter nåværende selskap ble stiftet, som ledd i den justeringen som det var uttalt behov for allerede da disposisjonsavtalen ble vedtatt. Prosessen med tilbakeføring av anlegg til kommunene pågår etter det opplyste fortsatt.

Fra 1999 og fram til 2019 er vi gjort kjent med at det har vært foretatt flere disposisjoner med hensyn til tilbakeføring av eiendom og salg. Når det gjelder salg, ser vi av dokumentene vi har fått oversendt, at havneselskapet har avhendet flere eiendommer i perioden frem til 2019, og benyttet vederlaget til havneformål. Dette dreier seg dels om eiendom som havneselskapet selv har hatt hjemmel til, dels eiendom som deltakerkommunen har hatt hjemmel til. I sistnevnte tilfelle har kommunen godkjent salget og samtykke til at salgssummen ble overført til havneselskapet for å disponeres til havneformål, se nærmere om dette i punkt 5.2.5.

I 2009 ble selskapsavtalen endret og klausulen om at kommunene beholdt eierskap til de anleggene som ble overført, ble tatt ut av selskapsavtalen. Det fremgår av dokumentene vi har fått oversendt at endringene i selskapsavtalen ble utarbeidet av en arbeidsgruppe under Havnestyret. Men verken protokollen fra behandlingen av endringene i Havnerådet eller saksdokumentene fra behandlingen av saken i Karmøy og Haugesund kommunestyre gir en nærmere beskrivelse av bakgrunnen for eller begrunnelsen for denne endringen. I saksframlegget for Haugesund kommunestyret er endringen i selskapsavtalen § 5 omtalt som en «*redaksjonell endring*». Vi har hatt en samtale med tidligere leder av havnestyret og del av arbeidsgruppen som utarbeidet forslag til endringer i selskapsavtalen, John Kongshavn. Ifølge Kongshavn var endringene i selskapsavtalen § 5 et uttrykk for forholdene slik de var, nemlig at kai- og havneanlegg som var stilt til disposisjon for selskapet, skulle inngå som en del av havnevirksomheten og tilhøre havnekassen. Det var ingen diskusjon rundt dette, så vidt Kongshavn kunne huske, heller ikke i de respektive deltakerkommunene. Så fremt det var tale om eiendom som var ansett som en del av havnevirksomheten, og dermed tilhørte havnekassen, var det ifølge Kongshavn ingen uenighet om at dette skulle inngå i selskapet. Derimot kunne det være uenighet eller diskusjon om avgrensningen av hvilke eiendommer som skulle være en del av havnevirksomheten.

I 2016 vedtok Karmøy kommune ny eierstrategi for Karmsund havn. I saksframlegget ble det blant annet lagt til grunn at det burde gjennomføres en opprydding av eiendomsporteføljen til havneselskapet. Det fremgår videre at selskapet skal innlede en dialog med eierne for å avklare hva som skal ligge i selskapets portefølje, hva som skal tilbakeføres eller hva som skal avhendes.

I oktober 2017 rettet Karmsund Havn IKS en henvendelse til Kartverket⁶. Karmsund Havn IKS ba om endring av hjemmelshaver for i alt 14 eiendommer der enten Karmøy Havnevesen eller Kopervik Havnevesen sto som hjemmelshaver i grunnboken. Bakgrunnen for dette er i henvendelsen opplyst å være at havnevirksomheten i de to tidligere havnevesenene er videreført i

⁶ Brev 11. oktober 2017 fra Karmsund Havn IKS til Kartverket Tinglysing.

Karmsund Havn IKS. Samtidig erklærte Karmsund Havn IKS seg som eier av de eiendommene som tidligere var eid av henholdsvis Karmøy Havnevesen og Kopervik Havnevesen.

I 2019 solgte havneselskapet en 16 mål stor eiendom i Kopervik til et privat selskap. De aktuelle eiendommene var opprinnelig registrert i grunnboken med Kopervik og Karmøy havnevesen som hjemmelshaver, og som i 2017 ble endret slik at Karmsund Havn IKS stod som hjemmelshaver. Av dokumentasjonen vi har fått fremlagt, fremgår at bakgrunnen for salget var at havneselskapet ikke anså disse eiendommene som egnet for videre utvikling av havnevirksomheten slik denne var planlagt, dels på grunn av beliggenhet og dels på grunn av manglende utvidelsesmuligheter blant annet fordi kommunen hadde regulert området om til sentrumsformål. Selskapet ønsket derfor å selge eiendommene for å bruke midlene til å reetablere havnevirksomhet på ny eiendom.

Karmøy kommune ble forespurt om de ønsket å overta eiendommen, mot vederlag til havneselskapet. Spørsmålet ble gjenstand for politisk behandling i kommunestyret, som på bakgrunn av forslag fra rådmannen, konkluderte med at det var for kostbart å overta eiendommen til det oppgitte beløpet. I den etterfølgende dialogen mellom administrasjonen i Karmøy kommune og havneselskapet, ble det klart at det ikke var aktuelt for kommunen å kjøpe eiendommen. På bakgrunn av dette og i samråd med kommunens administrasjon, besluttet havneselskapet å selge eiendommen i det åpne markedet, jf. havnerådets Sak 14/19 «Salg av Kopervik Havn» om salgsprosessen. Salgssummen er etter det opplyste reinvestert i havneformål, i hovedsak på Husøy i Karmøy kommune.

Når det gjaldt eierforholdene til den aktuelle eiendommen, fremgår følgende av rådmannens saksframlegg til Karmøy kommunestyre:

«Ved etablering av Karmsund Havn IKS ble mange kaier, som er lokalisert i eierkommunene, overført til det nyopprettede selskapet. I den såkalte matrikkelen står dette selskapet oppført som eier av gnr. 58, bnr 173 i Kopervik havn, som denne saken omhandler. Styrende organer i havnevesenet har gitt administrasjonen i oppdrag å forberede grunnlag for et salg av dette området. Havnedirektøren er gitt fullmakt til å selge området til kommunen for 35 mill. kroner. I denne forbindelse har det vært reist spørsmål om Karmsund Havn IKS sine rettigheter til å avhende kaiområdet som fritt salg, da det er fremmet synspunkter på at kommunen kan be om en kostnadsfri tilbakeføring når havnevesenet ikke lenger har bruk for arealene til sin havnevirksomhet.

Så langt rådmannen har brakt i erfaring er kaiarealet i Kopervik finansiert av havnekassen fra daværende Kopervik havnevesen, der midlene er bygget opp gjennom havnedrift, anløpsavgifter med mer. Havne- og farvannslovens § 47 slår fast at havnekapitalen skal holdes regnskapsmessig atskilt fra kommunens øvrige midler.

Karmøy kommune kan derfor med stor sannsynlighet ikke påberope seg et eierforhold til kaiarealene, noe som i tilfelle ville kunnet begrenset eller forhindret mulighetene for en fri omsetning. Den foreliggende saksutredningen bygger på det utgangspunktet som her er beskrevet.»

Avslutningsvis nevner vi en sak fra 2013, som vi er bedt om å vurdere nærmere. Saken gjaldt salg av flere eiendommer som opprinnelig var ervervet med midler fra havnekassen og som hørte under havneselskapets portefølje. Midlene fra salget skulle benyttes til å finansiere oppgradering av småbåthavnen i Stangelandsvågen, som også hørte til havnekassen. Selve småbåthavnen skulle, som en del av omstruktureringen, tilbakeføres til kommunen vederlagsfritt. Bakgrunnen for disse disponeringene var dels at drift og vedlikehold av småbåthavnen var ansett å ligge utenfor det som hørte til havnevirksomheten, og dels at ansvaret for småbåthavnen først og fremst var en utgiftspost for havneselskapet. Kommunen på sin side anså oppgradering av småbåthavnen som viktig for å utvikle et attraktivt areal- og byrom i Kopervik.

5 Salg av havneeiendom opprinnelig tilhørende henholdsvis Kopervik og Karmøy havnevesen

5.1 Problemstilling

Vi er bedt om å vurdere følgende:

Kunne havnens eier, Karmøy kommune, krevd eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy havnevesen, og således disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havnformål?

Vi oppfatter at følgende tilleggsspørsmål hører sammen med en vurdering av dette:

Dersom ikke eiendommer er mottatte som tingsinnskudd i form av anleggsmidler ved etablering av selskapet og regnskapsført i åpningsbalansen, hvordan kan de da ha blitt overført til Karmsund Havn?

5.2 Selskapsrettslige rammer for innskudd i og disposisjonsrett for Karmsund Havn IKS

5.2.1 Innledning

Før 2020 gjaldt det strenge begrensninger for hva midler som hørte til havnekapitalen kunne nyttes til. Enkelt sagt fulgte det av reglene at alle inntekter, herunder eventuelle salgsgevinster, fra verdier som hørte til havnekapitalen, også måtte brukes til havneformål. Dermed gikk de samme verdiene også inn i havnekapitalen, og ble beholdt til denne virksomheten. Det gjaldt en snever mulighet for unntak etter søknad til departementet.

Det interkommunale samarbeidet om Karmsund Havn IKS var etablert da havne- og farvannsloven av 2009 ble vedtatt, og det var derfor havne- og farvannsloven av 1984 som regulerte forvaltning av havnemidler da dette samarbeidet ble etablert. Etter denne loven, som videreført i loven av 2009, skulle de offentlige havnene ha egen økonomi (havnekasse) atskilt fra kommunens øvrige økonomi. Dette gjaldt uavhengig av om kommunen samarbeidet med andre kommuner om havnevirksomhet, eller drev virksomheten alene. Det var krav om å føre eget regnskap for havnekassens midler som bare kunne benyttes til havneformål.

Havne- og farvannsloven av 1984 og 2009 (og 2019) regulerte følgelig kommunale havners kapitalforvaltning, uavhengig av hvordan eierkommunen har organisert virksomheten. Dette innebærer at reglene om forvaltning av havnemidler gjelder både for den kommunale eierens egen eiendom, og havneselskapets eiendom, dersom alle eiendommene hører til – eller har hørt til – havnevirksomhet og dermed havnekassen. I forhold til havne- og farvannsloven regler om kapitalforvaltning ville det følgelig ikke ha betydning i praksis om det var havneselskapet eller deltakerkommunen som var formell eier av en eiendom, dersom det var tale om en eiendom som hørte til havnevirksomheten. Alle midler, også realisert salgssum etter salg av eiendom, måtte benyttes til havneformål.

Formålet med reglene etter 1984-loven var i forarbeidene til 2009-loven omtalt blant annet slik:

*Formålet med egen havnekaske er å sikre gjennomføring av kostnadsansvarsprinsippet og selvfinansieringsprinsippet. Havnekassens midler skal ikke benyttes til finansiering av andre kommunale oppgaver. (understreket her)*⁷

Selv om midlene ervervet ved havnevirksomhet måtte benyttes til havneformål, er det likevel et spørsmål om hvordan eierskapet til innskutte midler har vært ment regulert. Selv om dette ikke har hatt betydning direkte for benyttelse av midlene mens havnevirksomheten bestod, kan det ha betydning for eierforholdet mellom deltakerkommunene, og også for hvordan midlene skulle fordeles dersom selskapsforholdet skulle bli oppløst. Vi skal derfor i det følgende gå gjennom bakgrunnen og forutsetningene for etableringen av dagens samarbeid, og hvilke selskapsrettslige rammer som gjelder for dette. De samme rammene vil, i tillegg til lovbestemte rammer, bestemme hvilket handlingsrom deltakerkommunene har ment at havneselskapet skal ha.

5.2.2 Etablering av og forhistorien til interkommunalt samarbeid i 1992

Haugesund og Karmøy inngikk samarbeid i 1992. Begge hadde årelang historie, og havnene i de respektive kommunene var før loven av 1984 organisert som egne rettssubjekter, som havnene den gang var. Med loven av 1984 ble havnene «kommunaliserte». Dette gjaldt følgelig også havnevesenene i de to kommunene.

Vi viser til omtalen av bakgrunnen for 1984-loven i forarbeidene til loven av 2010:

*Ved gjeldende lovs (red 1984) ikrafttredelse gikk havnene med tilhørende aktiva, fra å være egne rettssubjekt underlagt sterk kommunal styring, til å skulle drives som del av det kommunale forvaltningsapparat (ofte omtalt som kommunaliseringen av havnene).*⁸

Forarbeidene omtaler også hvordan havnens aktiva ble overført:

Havnens aktiva ble overført en bloc, uten at det ble tatt stilling til spørsmålet om eiendomsretten mellom kommunekasse og havnekaske. For å videreføre havnens inntektssituasjon, ble det fastsatt at vederlaget for bruken av fast eiendom og

⁷ Ot.prp. nr. 75 (2007-2008) s 113

⁸ Ot.prp. nr. 75 (2007-2008) s 124 flg.

innretninger samt andre inntekter av slik eiendom som tilfalt havnekassen før 31. desember 1984, skulle fortsette å tilfalle havnekassen etter 1. januar 1985 inntil departementet bestemte noe annet i det enkelte tilfellet. Det ble altså forutsatt at departementet kunne bestemme at eiendomsretten og inntektsstrømmen fra slike eiendommer og innretninger, som uten videre ble betraktet som «særlige havneinnretninger» etter forskriften, i stedet skulle overføres kommunekassen.⁹

Alle verdier opparbeidet under de respektive tidligere havnevesen ble med loven av 1984 innlemmet i de respektive kommunene.

Kommunenes ansvar og kompetanse etter loven var knyttet til havnedistrikt. Havnedistrikt var opprettet i ca. 100 kommuner, og omfattet normalt havneområdet og sentrale farvann rundt. For brorparten av kommuner med havner for øvrig (ca. 180) ble det ikke opprettet havnedistrikt. Dersom kommuner ble innlemmet i andre havnedistrikt, som dermed ble utvidet, ville inntekter knyttet til de «særlige havneinnretninger» i disse kommunene også bli innlemmet i havnekassen og underlagt de samme reglene om forvaltning.

Det fulgte av havneloven av 1984 § 23 at inntekter fra «særlige havneinnretninger» skulle tilfalle havnekassen. Det ble fastsatt forskrift om den nærmere forståelsen av hva dette innebar:

Når vederlaget for bruken av fast eiendom og innretninger samt andre inntekter av slik eiendom før 31. desember 1984 går inn i en havnekassee, skal eiendommen og innretningen betraktes som en særlig havneinnretning. Slikt vederlag og slike inntekter, som omtalt i foregående punktum, går således inn i vedkommende havnekassee etter 1. januar 1985 inntil departementet annerledes bestemmer i det enkelte tilfelle. Eventuelle avkastninger av slike vederlag og inntekter vil på samme måte gå inn i havnekassen etter 1. januar 1985.¹⁰

Etter vedtakelse av 1984-loven var det en velkjent problemstilling at det kunne være uklart om eiendommene som hadde hørt til de gamle havnevesenene skulle inngå i havnekassen, selv om loven også krevde at midlene ble holdt regnskapsmessig atskilt fra kommunens øvrige midler. I sin lovkommentar til 2009-loven skriver Østgård:

Det er imidlertid rettslig sett ikke den regnskapsmessige presisjon i vedkommende kommune og havn som er avgjørende. Det er altså ikke noe i veien for at en formuesgjenstand kan tilhøre havnekapitalen selv om den under havneloven 1984 ikke var regnskapsført som en del av denne.¹¹

Om uklarheter knyttet til fast eiendom, skriver Østgård videre (s 247):

Det er ved fast eiendom det lettest kan oppstå uklarheter med hensyn til hva som inngår i havnekapitalen. Dette fordi det etter kommunalisering av havnene fra 1. januar 1985, da

⁹ Ot.prp. nr. 75 (2007-2008) s 124 flg.

¹⁰ Forskrift av 24. september 1984 nr. 1678 avsnitt III flg

¹¹ Østgård (2015) s 246

havneloven 1984 trådte i kraft, varierte fra kommune til kommune hvordan man ordnet det med grunnbokshjemmel til havnens faste eiendommer og i hvilken grad man tok stilling til eiendomsforholdet. Noen steder er kommunen oppført som hjemmelshaver, andre steder står kommunen ved havnen, og atter andre steder er havnen oppført som fra før havneloven 1984. Selv om grunnbokshjemmelen etter 1985 er blitt overført fra havnen til kommunen, er det ikke derved sagt at eiendommen ikke inngår i havnekassen. Det vil måtte avgjøres av rettsforholdet for øvrig omkring vedkommende eiendom. Grunnbokshjemmelen inngår bare som et element i vurderingen. Den blotte og bare overføring av grunnbokshjemmel som følge av nevnte kommunalisering, sier intet direkte om eiendomsforholdet.¹² (understreket her)

Dette var den generelle rettslige situasjonen da Haugesund og Karmøy gikk sammen i interkommunalt samarbeid om sin havnevirksomhet og inngikk avtale om dette i 1992. Som kjent var flere eiendommer registrert i grunnboken med de gamle havnevesenene som hjemmelshaver, og dette ble videreført også etter inngåelse av samarbeidet.

Det fremgår av vedtektene § 1 til det som ble hetende Karmsund interkommunale havnevesen at havnevesenet overtok disposisjonsretten og driftsansvaret for alle anlegg som Haugesund og Karmøy havnevesen hadde ansvaret for. Den enkelte kommune kunne i henhold til samme bestemmelse i vedtektene la være å overføre enkeltanlegg som ikke direkte var knyttet til havnedriften. Videre fremgår det av vedtektene § 13 at eiendomsretten til overførte anlegg etter vedtektene § 1 skulle forbli hos den enkelte kommune, og at eventuelle endringer på det punktet skulle skje etter forhandlinger mellom selskapet og kommunene.

Vi har fått oversendt balansen fra årsberetningen for selskapets første driftsår (1992). Det fremgår at det er lagt inn anleggsmidler i balansen, som er fordelt på de to kommunene med henholdsvis ca. 46 millioner fra Haugesund og 28 millioner fra Karmøy. Selskapet overtok også all gjeld i de to opprinnelige selskapene, jf. forutsetningen i vedtektene § 2. Basert på årsberetningen for 1991 for Haugesund Havnevesen, har vi fått opplyst at summen av anleggsmidler, korrigert for avskrivninger som er gjort gjennom året i 1992, stemmer med beløpet som er balanseført for Haugesund i selskapet i 1992. Dette tyder på at anleggsmidlene i det tidligere Haugesund Havnevesen er overført det nye selskapet i sin helhet. Vi har ikke fått oversendt årsberetningen for 1991 for Karmøy havnevesen, men det er grunn til å anta at det samme også gjelder anleggsmidlene i det tidligere Karmøy havnevesen, jf. blant annet forutsetningen i vedtektene §§ 1 og 2.

Dokumentasjonen som er fremlagt om etableringen og praktiseringen av dette interkommunale samarbeidet, viser etter vårt syn at midlene som ble skutt inn fra de respektive havnedistriktene i 1992 ble holdt regnskapsmessig atskilt. Vi kan ikke se at hjemmelsforholdet til eiendommene har vært gjenstand for særlig vurdering. Slik vi forstår bestemmelsen om eierforhold i vedtektene § 13, må meningen ha vært å markere et formelt eierskap til de anlegg som hver kommune la inn i samarbeidet ved etableringen, og som deretter ble tilført denne delen av virksomheten i tiden deretter. Ettersom verdiene ikke kunne brukes til annet havneformål, eller av den enkelte kommune

¹² Østgård (2015) s 247

til egne havneformål med mindre samarbeidet ble oppløst, vil vi videre anta at denne passusen kom inn av hensyn til forståelsen av klausulen om oppløsning av samarbeidet. Her fulgte det av vedtektene § 12 at hver kommune får disposisjonsretten til anlegg beliggende i kommunen. Denne bestemmelsen kan også ses i sammenheng med dagjeldende kommunelov § 27 om interkommunalt samarbeid. Etter § 27 skulle vedtekter for slikt samarbeid ha bestemmelser om blant annet uttreden eller oppløsning, og det fulgte av tredje ledd at ved uttreden skulle den enkelte kommune kunne ta med seg de verdiene som vedkommende hadde skutt inn.

5.2.3 Etablering av dagens interkommunale selskap i 1999

Det interkommunale samarbeidet mellom Haugesund og Karmøy om et felles havnevesen var etablert med hjemmel i dagjeldende havne- og farvannsloven § 12 og kommuneloven¹³ § 27 (tidligere § 29). Selskapet opptrådte utad i eget navn, disponerte egne midler, fastsatte selskapets budsjett og havnerådet hadde myndighet til å ansette og si opp havnesjefen. Basert på blant annet disse forholdene legger vi til grunn som klart at samarbeidet var å anse som et eget rettssubjekt, jf. blant annet Rt-1997-623.

Med vedtakelsen av ny lov interkommunale selskaper, som trådte i kraft 1. januar 2000, ble også kommuneloven § 27 endret, slik at det ikke lenger skulle være adgang til å inngå interkommunalt samarbeid som eget rettssubjekt etter denne bestemmelsen. Det ble derfor vedtatt regler om tilpassing i IKS-loven om at slike selskap/samarbeid måtte være organisert som interkommunalt selskap etter den nye loven innen fire år. Dette innebar at det interkommunale samarbeidet om havner mellom Haugesund og Karmøy fra 1992 måtte gjøres om som nevnt, uavhengig av om det skulle tas opp nye deltakere eller ikke. Det fulgte av IKS-loven § 40 tredje ledd at slik omorganisering kunne gjennomføres ved endringer i vedtektene for å komme i samsvar med loven. Videre fulgte det av fjerde og femte ledd at ved slik omorganisering ble virksomhetens eiendeler mv. overført til det interkommunale selskapet, og at omregistrering i grunnbok kunne gjøres ved navneendring:

Ved omorganisering av interkommunalt selskap etter bestemmelsene i denne paragraf, overføres selskapets eiendeler, rettigheter, herunder offentlige tillatelser m.v., og forpliktelser til det interkommunale selskapet. Fordringshavere og øvrige rettighetshavere kan ikke motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at den utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

Omregistrering i grunnbok og andre offentlige registre i forbindelse med omorganiseringen skjer ved navneendring.

Slik vi forstår det, innebar etableringen av samarbeidet med de nye kommunene i 1999 at det etablerte samarbeidet ble videreført i «ny drakt» i form av omdanning til interkommunalt selskap, og samtidig ble de nye deltakerne invitert til være med. Dette innebærer at for de to opprinnelige deltakerne ble det etablerte samarbeidet videreført, og fra 1999 med nye deltakere. Dette kan også forklare hvorfor vedtektene fra 1999 viderefører blant annet bestemmelsen om at kommunene

¹³ LOV-1992-09-25-107

beholder eierskapet til de anleggene som stilles til disposisjon for virksomheten. Man videreførte den ordningen som var etablert med samarbeidet av 1992.

Dette spørsmålet henger nøye sammen med hvilket handlingsrom eierkommunene generelt har hatt over eiendom etablert ved havnevirksomhet. Vi forstår vedtektene fra 1992 slik at bestemmelsen om innskudd og deltakerkommunenenes eierskap må leses i sammenheng med resten av avtaleverket. Vedtektene fra 1992 regulerte ikke utdeling fra virksomheten, og det ga jo tidligere havne- og farvannslov heller ikke rom for i praksis. Et forslag om slik bestemmelse i selskapsavtalen ble som omtalt over tatt ut under forberedelsene i 1999. I 1999 ble følgelig ordningen fra 1992 videreført i stor grad.

Det går videre frem av disposisjonsavtalen at kommunene overlot disposisjonsretten over anlegg og eiendommer til havneselskapet for den interkommunale virksomheten

Slik vi forstår selskapsavtalen § 5 sammenholdt med disposisjonsavtalen, skulle den respektive kommune beholde eiendomsretten til de anlegg og eiendommer som var omfattet av disposisjonsavtalen. Spørsmålet er hva som var ment med dette. Ettersom bestemmelsen viderefører tilsvarende fra vedtektene av 1992, uten nærmere drøfting, er det naturlig å anta at hensikten var den samme som vi har tolket inn i vedtektene fra 1992.

En vesentlig forskjell fra 1992 er at verdiene som ble stilt til disposisjon for selskapet som omdannet i 1999 ikke på samme måte som tidligere ble holdt atskilt i selskapets regnskaper basert på hvilken kommune som hadde foretatt innskuddet. I den nye selskapsavtalen av 2009 er ikke klausulen om at kommunene beholder eierskap til anlegg og eiendom videreført. Vi kommer tilbake til betydningen av dette under.

5.2.4 Endring av selskapsavtalen i 2009

I 2009 ble det gjennomført flere endringer i selskapsavtalen. Når det gjelder selskapsavtalen § 5, ble den endret slik at bestemmelsen om at deltakerkommunene beholder eiendomsretten til de anleggene som overlates selskapet, ble fjernet. Som redegjort for under punkt 4, inneholder dokumentene fra behandlingen av endringene i Havnerådet og de respektive kommunestyrene i Haugesund og Karmøy ingenting om bakgrunnen for endringen av denne bestemmelsen. I saksframlegget for Haugesund kommunestyret er endringen i § 5 omtalt som en «*redaksjonell endring*». Ifølge tidligere leder av havnestyret, John Kongshavn, tok endringen sikte på å bringe selskapsavtalen i samsvar med det som var de reelle forholdene, nemlig at de kaianleggene som var overlatt til selskapet tilhørte havnekassen og dermed noe som hørte under selskapets ansvar å forvalte.

Dokumentasjonen vi har fått tilgang til, tyder på at endringen av selskapsavtalen i 2009 ikke tok sikte på å gjøre realitetsendringer.

5.2.5 Salg av eiendom – praksis

Vi har fått oversendt dokumentasjon for en del disposisjoner over eiendom i tiden etter etableringen av Karmsund Havn IKS (se oversikt inntatt i vedlegg 1). Disse disposisjonene kaster etter vårt syn

lys over hvordan havneselskapets disposisjonsrett har vært forstått og praktisert mellom deltakerkommunene og selskapet, og dermed også hvordan de samme har tolket det selskapsrettslige og eiendomsrettslige forholdet.

Vi skal ikke gå nærmere gjennom hver enkelt disposisjon, men viser til vedlegg 1 for en oversikt over hvilke disposisjoner det dreier seg om.

Den mottatte dokumentasjonen viser at en rekke eiendommer som Karmsund Havn IKS har disponert er solgt i perioden 1999 -2019. Salgsprosessene synes gjennomført slik at dersom kommunen har hatt hjemmel til den aktuelle eiendom, har det vært innhentet formell godkjenning av salget, men Karmsund Havn IKS har stått for prosessen og har mottatt salgssummen. Dersom hjemmelen til den aktuelle eiendommen har stått på tidligere Kopervik og Karmøy havnevesen, som endret til Karmsund Havn IKS, har man ikke sett det nødvendig å innhente formell godkjenning, og saken har vært behandlet i selskapets eierorgan i henhold til selskapsavtalen. I alle tilfeller er salgssummene benyttet til utvikling av havnevirksomheten i Karmsund Havn IKS.

Når det gjelder salget av tre eiendommer i forbindelse med oppgradering av Stangelandsvågen, er vi bed om å vurdere enkelte forhold knyttet til disse disposisjonene særskilt. Det vises til vår vurdering i punkt 7.

5.3 Spørsmål om Karmsund Havn IKS hadde rett til å selge de aktuelle eiendommene

Spørsmålet er om Karmsund Havn IKS hadde rett til å selge eiendommene på Kopervik havn i 2019 og benytte salgssummen til investeringer i den interkommunale havnevirksomheten. Slik vi forstår det, er det hevdet at kommunen hadde rett til å kreve å få realisert eiendommene selv og benytte salgssummen til sine kommunale formål, alternativt havneformål.

Slik vi forstår selskapsavtalen av 1999¹⁴, og som endret i 2009, sammenholdt med forhistorien til etableringen av selskapet og etterfølgende praktisering, synes det klart at det har vært meningen at det interkommunale selskapet skulle disponere over alle anlegg mv. som hørte til havnevirksomheten mellom de to opprinnelige kommunene da selskapet ble etablert i 1999, og alle verdier som i 1999 ble stilt til disposisjon for virksomheten. Vi forstår den opprinnelige klausulen i selskapsavtalen § 5 om at kommunene beholdt eierskapet slik at den eneste praktiske betydningen av denne var at det ikke skulle gjøres endringer i hjemmelsforholdene slik de var etablert da samarbeidet kom i stand. Dokumentavgift ville ikke pådras ved endring som følge av omdanningen av samarbeidet etter kommuneloven § 27 til interkommunalt selskap, men det er ikke opplagt at dette unntaket ville gjelde for innskudd av eiendom fra nye deltakere. At denne klausulen ble tatt ut av selskapsavtalen uten nærmere diskusjon i 2009 indikerer også at den har hatt mest historisk betydning med hensyn til hvem som hadde skutt inn hva, også sett i forhold til bestemmelsen om oppløsning.

Det var klart at uansett hva som var bestemt om eierforholdene i selskapsdokumentene, kunne hverken den kommunale eieren eller havneselskapet bruke realiserde midler fra eiendomssalg til andre formål enn havn. Så lenge selskapet og virksomheten bestod, ville spørsmålet om retten til å

¹⁴ Vedlegg ii B – Selskapsavtale 1999 (002)

bruke realiserte midler fra salg av eiendom bare handle om midlene skulle investeres i kommunens egen havnevirksomhet eller i det interkommunale samarbeides havnevirksomhet. Etter det opplyste, har ikke deltakerkommunene i Karmsund Havn IKS ført egne regnskap for havnevirksomhet eller holdt havnemidler atskilt fra andre kommunale midler etter at det interkommunale samarbeidet ble opprettet. Det synes dermed klart at deltakerkommunene ikke har vært engasjert i annen havnevirksomhet siden stiftelsen, noe også selskapsavtalen 1999 § 17 var til hinder for.

Det siste tilsier at det heller ikke ville være aktuelt for deltakerkommunene å benytte havnemidler som hører til deres eierskap til andre havneformål enn det som faller inn under det interkommunale selskapets virksomhet. I selskapsavtalen av 2018¹⁵ er denne bestemmelsen erstattet med ny § 18, som ikke lenger setter et forbud mot å drive konkurrerende virksomhet, men bestemmer at dersom kommunene planlegger virksomhet som kan komme i strid med selskapets formål, jf. § 3, skal det innledes en dialog om dette. Ingen av deltakerkommunene har etter det opplyste innledet slik dialog.

Av havne- og farvannslovens rammer var det under hele perioden fram til 2020 klart at alle verdier som var etablert ved havnevirksomhet måtte benyttes til havneformål. Selskapsforholdet tilsa at alle slike verdier måtte benyttes til havneformål i det interkommunale selskapet. Deltakerkommunene hadde ingen rett til uttak etter selskapsavtalen. Dersom de skulle ha ønsket å hente ut midler fra selskapet, måtte det ha skjedd etter alminnelige selskapsrettslige regler i henhold til lov om interkommunale selskap, forutsatt at ikke selskapsavtalen ble ansett å være til hinder for dette. Imidlertid måtte uansett alle uttak i så fall bli benyttet til havneformål, og her i det interkommunale selskapet.

Vi kan følgelig ikke se at det er grunnlag for å hevde at Karmøy kommune som deltakerkommune i Karmsund Havn IKS kunne krevd å få tilbake eierskapet til eiendommer eid av Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen og disponert inntekter av salg fritt, eller til egne havnformål. Vi kan ikke se at selskapsforholdet gir noen av deltakerkommunene rett til ensidig å trekke ut enkelteiendommer fra havnevirksomheten og disponere rettslig over disse ved salg. Det følger etter vårt syn av selskapsforholdet at så lenge havnevirksomheten i Karmsund Havn IKS består, har selskapet disposisjonsrett til de anlegg og eiendommer som er lagt til selskapet, herunder det som er videreført fra det opprinnelige samarbeidet mellom Karmøy og Haugesund. En annen sak er hva som ville gjelde ved oppløsning av selskapet, men det er ikke tema for denne vurderingen.

Det bør nevnes at etter havne- og farvannsloven av 2019, som trådte i kraft 1.1.2020, kan det foretas utdeling fra kommunal havnevirksomhet, og eierkommunene kan benytte de midler som hentes ut til andre formål enn havneformål. Men dette endrer selvsagt ikke at dersom havnevirksomheten er etablert i et samarbeid med andre, vil jo ikke en enkeltdeltaker i slikt samarbeid ensidig kunne hente ut igjen verdier som er skutt inn i selskapet. Utdeling fra et kommunalt havneselskap organisert som interkommunalt selskap må for det første følge de selskapsrettslige regler og saksbehandling, og kan for det andre bare foretas så langt vilkårene i havne- og farvannsloven av 2019 er oppfylt. Slik utdeling kan etter den nye loven foretas dersom *«det er avsatt tilstrekkelig midler til drift og*

¹⁵ Vedlegg 11 – Selskapsvedtekter Karmsund Havn IKS pr. 19.06.2018

vedlikehold av havn, samt midler til investeringer direkte knyttet til tjenesteyting rettet mot fartøy, gods- og passasjerhåndtering.» (§ 32 tredje ledd).

6 Endring av hjemmel til eiendommer registrert på henholdsvis Kopervik og Karmøy Havnevesen

6.1 Problemstilling

Som omtalt over, besørget Karmsund Havn IKS overføring av hjemmel for eiendommer opprinnelig registrert på Karmøy Havnevesen og Kopervik Havnevesen til seg i 2017. Dette ble gjennomført ved en navneendring i grunnboken, ikke en formell hjemmelsoverføring. Begrunnelsen for dette var at Karmsund Havn IKS ble sett som en videreføring av tidligere Karmøy Havnevesen og Kopervik Havnevesen, og følgelig ikke ny eier.

Vi er bedt om å vurdere følgende spørsmål knyttet til dette:

1. *Var Karmsund Havns overføring av hjemmel for eiendommer tilhørende Karmøy havnevesen og Kopervik havnevesen i 2017 i strid med selskapets vedtekter/selskapsavtale?*
2. *Hadde Karmsund Havn IKS rett til å overføre hjemmelen fra Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen i tråd med regelverk, herunder havne – og farvannslovens regler om havnekassen (jfr. lov om havner av farvann av 08. juni 1984 nr. 51 §23)?*

I tilleggssbestilling 27. mai er vi bedt om å vurdere følgende spørsmål i tillegg til de over:

Hvilke samtykker er nødvendig, finnes og er lagt til grunn for overføring av hjemmel for eiendommer?

Er dokumentasjon som er gitt Kartverket av Karmsund Havn som grunnlag for å være hjemmelshaver for eiendommer tilstrekkelig/fullstendig?

De to første spørsmålene dreier seg om det var noe rettslig til hinder for at hjemmelen for eiendommer registrert på Karmøy Havnevesen og Kopervik Havnevesen ble overført til Karmsund Havn IKS, enten etter selskapsavtalen eller annet regelverk, herunder havne- og farvannsloven som gjaldt da overføringen skjedde. Disse spørsmålene vil bli behandlet samlet under punkt 6.3. Det første tilleggsspørsmålet henger langt på vei sammen med de to første spørsmålene, og vil også bli behandlet i punkt 6.3. Det siste tilleggsspørsmålet gjelder spørsmålet om Karmsund Havn IKS sendte tilstrekkelig informasjon til Kartverket, og vil bli vurdert i punkt 6.4.

6.2 Kort om reglene for tinglysing av eiendomsforhold

Tinglysning av eiendomsforhold sikrer legitimasjon for eierskap overfor tredjeperson, jf. tinglysingsloven¹⁶ §§ 20 og 27. Imidlertid endrer ikke tinglysningen og oppføringen av hjemmelshaver i grunnboken det underliggende rettsforholdet mellom de opprinnelige partene, selv

¹⁶ LOV-1935-06-07-2

om det tinglyste ikke stemmer med dette. Dette innebærer at dersom Karmøy kommune er rette eier av eiendom som disponeres av Karmsund Havn IKS, får ikke selskapet noen bedre rett til eiendommene fordi om hjemmelen tinglyses på selskapet. Det avgjørende mellom partene er uansett hva det underliggende rettsforholdet mellom partene tilsier.

Tinglysingsregisteret er først og fremst av privatrettslig betydning. Det stilles ikke krav om tinglysing ved erverv av fast eiendom, men det er frivillig. Tinglysing gir rettsvern overfor tredje-personer ved at eiendomsretten ikke kan utslettes eller forringes i verdi gjennom disposisjoner fra andre.

For at en hjemmelsoverføring skal godtas må det gjelde rettsstiftelse som har gjenstand i fast eiendom jf. tinglysingsloven § 12. Ved frivillig overdragelse av fast eiendom kreves at utstederen av skjøtet har grunnbokshjemmel, eventuelt at den som er hjemmelshaver i grunnboken gir samtykke til tinglysingen jf. tinglysingsloven § 13.

Det skal benyttes et standardisert oppsett for skjøte fastsatt av Statens kartverk jf. tinglysingsforskriften § 2. Ved skjøte som ikke er utstedt av offentlig myndighet, skal underskrift bevitnes jf. tinglysingsforskrift § 3 tredje ledd jf. tinglysingsloven § 17. Tinglysning kan ellers nektes dersom et dokument er så utydelig eller uklart at det er tvilsomt hva som skal føres inn jf. 8. Ved tinglysning påløper et tinglysningsgebyr jf. tinglysingsloven § 12b og dokumentavgift jf. dokumentavgiftsloven § 6.

Det følger av overgangsreglene i IKS-loven at ved omorganisering til et interkommunalt selskap etter IKS-loven¹⁷ fra et interkommunalt selskap ved en annen selskapsstruktur den angitte tidsperiode, ble eiendeler, rettigheter og forpliktelser overført til det nye interkommunale selskapet jf. IKS-loven § 40 og § 41. Omregistrering i grunnbok og andre offentlige registre i forbindelse med omorganiseringen ville ikke regnes som en hjemmelsoverføring, men en navneendring jf. IKS-loven § 40 og § 41 siste ledd. Denne overgangsregelen løp som nevnt ut etter fire år fra lovens ikrafttredelse. Dersom ikke innføringen i grunnboken er blitt endret ved slik omorganisering, må fremgangsmåten etter tinglysningsloven § 14 følges. Det følger av tinglysningsloven § 14 første og andre ledd at

Grunnbokshjemmel som eier har bare den grunnboken utpeker som eier eller som godtgjør at rådigheten er gått over til ham ved eierens død.

For at et dokument skal gi grunnbokshjemmel med hensyn til eiendomsretten, må det enten gi uttrykk for et ubetinget eiendomserhverv, eller det må være tinglyst bevis for eller være en vitterlig kjensgjerning at den betingelse som erhvervet er gjort avhengig av, er oppfylt.

Hjemmelsforhold kan som det framgår endres dersom det kan fremlegges dokumentasjon som gjør at eiendomsforholdet kan anses som en kjensgjerning.

¹⁷ LOV-1999-01-29-6

6.3 Hadde Karmsund Havn IKS rett til å be om overføring av hjemmel på de aktuelle eiendommene?

Karmsund Havn IKS sendte brev til Kartverket den 11. oktober 2017, med erklæring om å endre hvem som stod oppført som hjemmelshaver for en rekke eiendommer. Det ble bedt om at hjemmelshaver i grunnboken ble endret fra henholdsvis Kopervik og Karmøy havnevesen til Karmsund Havn IKS. Det ble ikke gjort gjeldene at det var snakk om en reell eiendomsoverføring, men en opprydding som skulle gjøre at de formelle forholdene stemte overens med de faktiske eierforhold. Bakgrunnen for denne forespørselen var at Karmsund Havn IKS skulle slippe å sannsynliggjøre eierskap for hver enkelt eiendom som eventuelt skulle avhendes.

Det må først vurderes om selskapsavtalen eller andre selskapsrettslige grunnlag tilsier at deltakerkommunene skulle beholde den formelle hjemmelen til de aktuelle eiendommene. I dette tilfelle ville det i så fall bety at det var Karmøy kommune som skulle hatt den formelle hjemmelen til de omtalte eiendommene.

Vi har ikke funnet noe i selskapsgrunnlaget som direkte regulerer om deltakerkommunene eller havneselskapet skal ha formell hjemmel til de eiendommene selskapet disponerer for sin virksomhet. Historien viser tvert om at eiendommer har vært registrert med hjemmel dels på eierkommunene, dels på det tidligere havnevesenet. Det siste har antakelig også sammenheng med at dette var mulig i grunnboken, selv om den enkelte kommunes havnevesen var en del av kommunen. Dette selv om havnevesenets midler, havnekassen, ikke skulle blandes med kommunens øvrige midler, og kun disponeres særskilt til havneformål.

Som omtalt i punkt 4 om sakens bakgrunn, ble den etablerte havnekapitalen i Karmøy Havnevesen videreført inn i det nye interkommunale selskapet i 1999. De nye deltakerkommunene la inn sine anlegg og eiendommer som skulle høre til selskapets disposisjonsrett. Vi kan som nevnt ikke se av dokumentene at det var noen omtale av om hjemmelen til de aktuelle eiendommene skulle registreres eller beholdes registrert på den kommune som hadde skutt midlene inn, eller som – for Karmøys og Haugesunds del – ble videreført i det nye selskapet. Heller ikke Karmøy kommune hevdet at hjemmelen for eiendommer som var registrert med hjemmel på de gamle havnevesenene måtte endres til kommunen.

Vi forstår det slik at ettersom det uansett var presisert i selskapsavtalen av 1999 § 5, som i den tidligere avtalen mellom Karmøy og Haugesund, at kommunene beholdt eierskapet til det som ble stilt til disposisjon, ville det ikke ha noe å si om hjemmelen var registrert på selskapet eller kommunene. Vi kan med andre ord ikke se at hjemmelsforholdet i seg selv skulle ha noe å si for disposisjonsretten for havneselskapet.

Den gjennomførte hjemmelsoverføringen ga Karmsund Havn IKS legitimasjon etter grunnboken til å disponere over eiendommene som hjemmelshaver i forhold til tredjeperson. Ettersom Karmsund Havn IKS var en selskapsrettslig omdanning av det tidligere interkommunale samarbeidet, var dette også den naturlige endring av hjemmel ved navneendring overfor tinglysningsmyndighetene.

At Karmsund Havn IKS oppfattet det slik at eiendom som var registrert under de tidligere samarbeidene havnevesen naturlig måtte endres til å registreres på det nye selskapet, antar vi har sammenheng med at dette selskapet var en fortsettelse av det etablerte interkommunale samarbeidet mellom de to opprinnelige kommunene, og at den der etablerte kapitalen ble videreført til det nye selskapet. Ettersom de opprinnelige havnevesenene som hjemmelen var registrert på ikke lenger fantes, ville det være en naturlig slutning at endringen kunne gjennomføres som en navneendring i grunnboken, fordi Karmsund Havn IKS ble sett som en fortsettelse av de tidligere hjemmels-haverne. Som nevnt over, var også Karmsund Havn IKS organisatorisk en fortsettelse av de to nevnte, og følgelig også den som overfor Statens kartverk kunne be om navneendring. Vi vil anta at det ikke hadde vært like opplagt for Karmøy kommune å få overført hjemmelen til disse aktuelle eiendommene til seg bare ved navneendring, men at det i så fall måtte vært gjennomført en formell overdragelse av hjemmel, med utløsning av dokumentavgift.

Uansett endringen i hva som var tinglyst, ville det underliggende eierforholdet til eiendommene bestå i forholdet mellom havneselskapet og deltakerkommunen. Det avgjørende spørsmålet ville uansett være om Karmsund Havn IKS ville ha rett til å selge eiendommene, og uten forutgående samtykke fra kommunen. Vi kan på denne bakgrunn ikke se at det er grunnlag for å hevde at overføring av hjemmel ved navneendring til de aktuelle eiendommene var i strid med det underliggende eierforholdet i selskapet, eller krevde samtykke fra deltakerkommunene. Vi kan heller ikke se at denne disposisjonen var i strid med havne- og farvannslovens dagjeldende regler om havnekapital (havnekaske). Tvert om ville en slik disposisjon være egnet til å sikre at havnevirksomhetens midler ble benyttet til havneformål, som det nevnte regelverk tilsa at det skulle.

Det sentrale spørsmålet er som nevnt etter vårt syn ikke om hjemmelen til de aktuelle eiendommene kunne endres, men hvilken rett havneselskapet har hatt til å selge slike eiendommer, og til å disponere over salgssummen. Se nærmere om dette under punkt 5.3.

6.4 Krav til dokumentasjon

Slik vi forstår det, ble endringen av hjemmel fra de tidligere havnevesen til Karmsund Havn IKS endret med hjemmel i tinglysingsloven § 14. Som nevnt kunne dette vært gjennomført som ledd i omorganiseringen i 1999, jf. overgangsbestemmelsen i IKS-loven § 40. Kravet til endring etter tinglysingsloven § 14 er enkelt sagt at det må dokumenteres eller vises som utvilsomt at vedkommende som ber om å få endret hjemmel er riktig hjemmelshaver. Brevet fra Karmsund Havn IKS til Statens Kartverk om endring av hjemmel redegjør for at selskapet er en videreføring av de tidligere rettssubjektene, at de har samme organisasjonsnummer, og beskriver hvilke eiendommer dette gjelder. Det er opp til Statens Kartverk å bedømme om den framlagte dokumentasjon vil være tilfredsstillende for å oppfylle kravene etter § 14.

7 Disposisjoner knyttet til oppdragering av Stangelandsvågen

Vi er bedt om å vurdere enkelte forhold knyttet til Karmsund Havns involvering i oppgraderingen av småbåthavnen i Stangelandsvågen. I e-post 27. mai 2021 er det gitt følgende beskrivelse av problemstillingen:

I saksfremlegg i Karmøy kommune (vedlegg 17), ble det vedtatt salg av tre eiendommer som skulle finansiere oppgradering av Stangelandsvågen. Av vedlegg til saksfremlegget (Vedlegg 23 i vår mappe delt med dere- vedlagt her og kalt «Rehab Stangelandsvågn») fremgår det at for to av eiendommene var hjemmelen tilhørende Karmøy og Kopervik havnevesen. Den siste eiendommen var eid av Karmøy kommune. Ytterligere finansiering skulle dekkes av Karmsund Havn IKS. Det ønskes derfor en avklaring på om bruk av havnekassens midler til finansiering av oppgraderingen av Stangelandsvågen var i strid med havne – og farvannsloven.

Vi oppfatter at det som skal vurderes er om bruk av havnekassens midler til finansiering av oppgradering av småbåthavnen i Stangelandsvågen var i strid med havne- og farvannsloven 2009 § 48. Det er opplyst i saksframlegget fra rådmannen i Karmøy kommune at finansieringen av oppgraderingen skulle skje ved salg av tre eiendommer som opprinnelig var ervervet ved havnekassens midler. Selve småbåthavnen skulle tilbakeføres til kommunen vederlagsfritt, så vidt vi skjønner.

Det synes ikke tvilsomt at de tre aktuelle eiendommene som skulle selges samt småbåthavnen var en del av havnekapitalen. Disponeringen over havnekapitalen måtte derfor skje innenfor rammene av havne- og farvannsloven § 48 første ledd, som slo fast at:

Havnekapitalen kan ikke nyttes til andre formål enn havnevirkksomhet, herunder drift, vedlikehold, utbedring, utbygging og utvikling, samt utøvelse av offentlig myndighet etter bestemmelser i eller i medhold av loven her og tilrettelegging for sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområder.

Bestemmelsen inneholdt et forbud mot å benytte havnekapitalen til andre formål enn de loven listet opp. Havnekapitalen er en dynamisk formuesmasse som kan endres ved kjøp, salg, makebytte osv. Men alle verdier som trer istedenfor opprinnelig formuesmasse vil fortsette å være en del av havnekapitalen. Dette betyr også at den enkelte deltakerkommune ikke kan frigjøre midler til andre formål enn havn, for eksempel ved å trekke ut eiendom som tilhører havnekapitalen, med mindre det betales markedspris og midlene benyttes i samsvar med havne- og farvannsloven.

Formålet med bestemmelsen er å sikre opprettholdelse, drift, investeringer og utvikling av havnene.

Det er på det rene at selv om de tre eiendommene som havneselskapet disponerte opprinnelig var ervervet gjennom bruk av havnekassens midler, var de på det aktuelle tidspunktet i 2013 «uten bruksverdi» for havnevirkksomheten. Flere andre eiendommer i tilknytning til småbåtanlegget hadde heller ikke lenger bruksverdi for havneselskapet, og det ble vurdert som lite hensiktsmessig at havneselskapet skulle stå for drift og vedlikehold av en småbåthavn. Det ble vurdert at dette først og fremst ville ha en utgiftsside for havneselskapet. Vi har ikke mottatt dokumenter som viser kjøpesum for de aktuelle eiendommene og videre bruk av disse midlene, men legger til grunn at midlene fra salgene er benyttet til oppgraderingen av småbåthavnen som forutsatt i saksframlegget til Karmøy kommune. Vi legger også til grunn at småbåthavnen ble tilbakeført til kommunen som forutsatt.

Disposisjonene som ble foretatt i forbindelse med oppgraderingen av småbåthavnen synes, fra havneselskapets side, begrunnet dels i at småbåthavnen og de omkringliggende eiendommene var uten bruksverdi for selskapet, og dels at ansvaret for småbåthavnen først og fremst medførte kostnader for selskapet. Rent økonomisk synes disposisjonene ikke å ha forringet havnekapitalen, snarere tvert imot. I så måte synes ikke disposisjonene å stå i strid med formålet bak havne- og farvannsloven § 48. Det kan også stilles spørsmål ved om småbåthavnen og de omkringliggende eiendommene egentlig burde hørt til havnekapitalen, jf. havne- og farvannsloven § 47. Vi antar at disposisjonene i forbindelse med oppgraderingen av småbåthavnen også kan ses i lys av arbeidet med å rydde opp i eiendomsporteføljen til havneselskapet.

Selv om disposisjonene ikke synes å ha forringet havnekapitalen, men tvert om var ledd i en omstrukturering for å bli kvitt ansvar og kostnader som ble ansett havneselskapet uvedkommende, er det likevel klart at midler tilhørende havnekassen har vært benyttet til andre formål enn de som er opplistet i havne- og farvannsloven § 48 første ledd. Havneselskapet skulle derfor antakelig ha innhentet tillatelse fra departementet etter havne- og farvannsloven § 48 tredje ledd.

Dato	Hentet fra	Innhold/type dokument
1966	e-post av 04.05.21, vedlegg: «S-C253-14082008260»	Utskrift fra boken «KOPERVIK som strandsted og ladested», utgitt ved markeringen av hundreårsjubileet som ladested i 1966
27.02.1991- 27.12.1991	e-post av 04.05.21, vedlegg: «vedlegg ii A – Vedtekter og avtale 1992»	Forslag til vedtekter for Karmsund interkommunale havnevesen. Merknader til forslag om vedtekter og avtale fra 1991
1992	e-post av 31.05.21, vedlegg: «Balanse KIH 1992»	Balanse for KIH
1999-01-25	e-post av 31.05.21, vedlegg: «Ansvarlige lån»	Telefax fra havnedirektør, O.E. Mæland.
1999-01-28	e-post av 04.05.21, vedlegg: «S21050410180»	Forslag til nye vedtekter/selskapsavtale i et mulig utvidet havnesamarbeid mellom kommunene Karmøy, Haugesund, Bokn, Sveio og Tysvær.
1999-06-21	e-post av 04.05.21, vedlegg: «vedlegg ii B – Selskapsavtale 1999 (002)»	Melding om politisk vedtak fra Karmøy kommunestyre den 15.06.99, saksnr 0071/99 og saksfremlegg.
1999-06-21	e-post av 04.05.21, vedlegg: «vedlegg vi – Disposisjonsavtale 1999 (002)»	Melding om politisk vedtak fra Karmøy kommunestyre den 15.06.99, saksnr 0072/99 og saksfremlegg.
1998-1999	e-post av 04.05.21, vedlegg: «S21050410180»	Korrespondanse mellom advokat Harald Eikesdal og Karmsund Havnevesen angående vedtektsendringer med utkast til nye vedtekter for Karmsund Havnevesen IKS.

1999-12-20	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 – Havnerådsak 09-99 Salg i Kopervik»	Sak 09/99, Havnerådet
2000-03-01	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 16 – Oversikt over kaiporteføljen - eierkommunene»	Fortegnelse over kai- og havneanlegg som inngår i havnesamarbeidet.
2000	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 Rådssak 15-00 Salg av et mindre areal på Dampskipskaein i Kopervik til Einar Jansen»	Sak 15/00, Havnerådet
2005	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Noter regnskap 2005 – omtaler eiendomsfond»	Noter til regnskapet til Karmsund Havnevesen av 2005
2005-04-07	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 14 Styre sak 15-05 Salg i skudeneshavn»	Sak 15/05, Havnestyret
2005-06-06	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 HSAK 24-05 Salg av parsell av DS-kai i Skudeneshavn til Jan O. Moen»	Sak 24/05, Havnestyret
2005-06-15	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 SAK 08-05 søknad fra Janne Sofie Einarsen – kjøp av	Sak 08/05, Havnerådet

	eiendommen gnr. 57 bnr. 576 i Skudeneshavn»	
2005-10	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 Salg av eiendom skudeneshavn»	Korrespondanse mellom Havnedirektøren og Karmøy kommune teknisk etat. Utskrift av sak 41/05 i Havnestyret.
2005-11-30	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 SAK 16-05 Søknad fra Sandve Trelast om kjøp av gbr. 57-392 i Skudeneshavn»	Sak 16/05, Havnerådet
2005-11-30	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 SAK 17-05 Søknad fra Prima Seafood om kjøp av gbr. 57-648 i Skudeneshavn»	Sak 17/05, Havnerådet
2005-11-30	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 13 Havneråd 20-05 tilbakeføring av disposisjonsforhold»	Sak 20/05, Havnerådet
2005-11-30	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 18 Havneråd 16-05 Salg av eiendom kanalveien»	Sak 16/05, Havnerådet med utskrift fra Havnestyrets vedtak
2007	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 19 Årsmelding 2007 overført til fond»	Utskrift av årsmelding
2007-06-07	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg:	Sak 30/07, Havnerådet

	«Vedlegg 13 – HSAK 30-07 Tilstandsrapport over kaier i Karmøy kommune»	
2007-11-21	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Havneråd 09-07 Tilbakeføring av kaier»	Havnestyrets innstilling til vedtak til Havnerådet, sak 09/07
2008-09-22	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Brev til KK – tilbakeføring av eldre kaianlegg»	Brev til Karmøy kommune Eiendomsavdelingen fra Karmsund Havnevesen Særutskrift fra Havnerådets møteprotokoll – sak 09/07
2008-11-17	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 13 Svar fra KK tilbakeføring av eldre kaianlegg i Karmøy kommune»	Brev fra Karmøy kommune Teknisk etat til Karmsund havnevesen.
2013-07-10	e-post av 28.05.21, vedlegg: «Rehab Stangelandsvågen»	Vedrørende rehabilitering av småbåthavna i Stangelandsvågen, Kopervik
2013-09-30	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 17- Saksfremlegg Stangelandsvågen (002)»	Saksfremlegg for Formannskapet i Karmøy kommune. Arkivsaksnr. 13/27/15
2015	e-post av 04.05.21, vedlegg: «OE-rapport-2015-32- Konkurranseanalyse-av- havnesektoren»	Konkurranseanalyse av havnesektoren - Rapport utarbeidet av Oslo Economics på oppdrag fra Samferdselsdepartementet.
2017-10-11	e-post av 04.05.21, vedlegg: «Erklæring av å være hjemmelshaver – Kopervik havnevesen og Karmøy havnevesen»	Brev fra Karmsund Havn IKS v/Heidi S. Nymann til Kartverket Tinglysning med erklæring om endring av hjemmelshaver for totalt 14 eiendommer som var registrert på

		Kopervik Havnevesen og Karmøy Havnevesen til Karmsund Havn IKS.
2018-01-25	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «vedlegg 13 HSAK 2-18 Orientering rundt avhending av eiendommer»	Sak 02/18, Orientering rundt avhending av eiendommer
2018-04-19	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 14 SAK 7-18 avhending av et mindre areal i Kopervik Havn»	Sak 07/18, Havnestyret
2018-06-19	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 11 – Selskapsvedtekter KarmsundHavn IKS pr. 19.06.2018»	Selskapsavtale for Karmsund havn IKS (vedtekter)
2018-08-22	«Vedlegg 14 SAK 7-18 avhending av et mindre areal i Kopervik Havn»	Protokoll fra møte i Havnerådet, sak 13/18
2018-08-28	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «vedlegg 14 Avhending telegrafbyggen»	Sak 18/18, Havnerådet
2018-08-28	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 14 SAK 18-18 Avhending av gnr. 59, bnr. 131., Telegrafbyggen i Kopervik Karmøy»	Sak 39/18, Havnestyret
2018-12-19	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg:	Sak 22/16, Havnestyret

	«Vedlegg 14 SAK22-18 Avhending av gnr. 59, bnr. 121 og 124, samt gnr. 57, bnr. 392»	
2019-01-25	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 13 – Avhending av eiendommer»	Saker i havnestyret/havnerådet om tilbakeføring av disposisjonsretten til anlegg til Karmøy kommune, oversendt til Karmøy kommune.
2019-04-08	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «vedlegg 14 Avhending i Karmøy kommune»	Sak 09/19, Havnerådet
2019-07-01	e-post av 04.05.21, vedlegg: «Vedlegg iv – Saksfremlegget som gjelder Kopervik havn i kommunestyret 01.07.2019»	Saksframlegg for kommunestyre i Karmøy. Arkivsaksnr.: 18/1201
2019-08-29	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «HSAK 11-19 Avhending av gnr. 64, bnr. 132, 135 og 138 i Karmøy kommune»	Sak 11/19, Havnerådet
2019-08-30	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «HSAK 14-19 Salg av Kopervik havn» Og også per e-post av 04.05.21.	Sak 14/19, Havnerådet
2020-12-31	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 15 – Eiendeler og områder som forvaltes iht. disposisjonsavtale»	Oversikt over eiendeler som forvaltes iht. disposisjonsavtalen, bokførte verdier mot markedsverdier
2021-05-04	e-post av 04.05.2021	Bekreftelse av bestilling av oppdrag fra Hjort DA

2021-05-04	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg: «Vedlegg 20 – transaksjoner på eiendomsfond»	Karmsund Havn IKS, kontoutskrift for perioden 1/1999 - 05/2021
2021-05-19	e-post av 28.05.21, vedlegg: «18-21 Kommunale havner og kaianlegg – 2. gang»	Saksfremlegg for Kontroll- og kvalitetsutvalget i Karmøy kommune om bestilling av advokattjenester fra Advokatfirma Hjort v/ Kristin Bjella
2021-05-19	e-post av 28.05.21, vedlegg: «Særutskrift 18-21 Karmøy»	Særutskrift fra møte i Karmøy Kontroll- og kvalitetsutvalg om bestilling av advokattjenester fra Advokatfirma Hjort v/ Kristin Bjella
2021-05-25	e-post av 28.05.21, vedlegg: «Brev – oversendelse vedr kaier 2 gang»	Brev fra Haugaland kontrollutvalgssekretariat til Karmøy kommune
dags dato	e-post av 04.05.21, vedlegg: «Disposisjonsliste KK-KH1»»	Disposisjonsliste over havneanlegg i Karmøy kommune.
udatert	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg lagt til 11.05.21: «Vedlegg 22 – Inntektsfordeling pr kommune»	Oversikt over omsetning, fordelt pr. kommune for årene 2016 til og med 2020.
	Delt mappe til Hjort 07.05.21, vedlegg lagt til 11.05.21: «Svar til Kristin Bjella 07.05.21»	Svar på spørsmål fra Kristin Bjella om sakens faktum og oversikt over nye vedlegg

1992	AKTIVA	REGNSKAP Haugesund	REGNSKAP Kopervik	SUM REGNSKAP
1	KASSE, POSTGIRO, BANKINNSKUDD			
2701	Kassebeholdning K		189,40	
2701	Kassebeholdning H	3.112,10		
2702	Postgiro 0813 3820370	38.900,40		
2703	DnB 5337.05.11442	190.385,44		
2704	DnB 5337.05.92590 skatt	129.965,01		
2705	Hgsd. Sp.bank 3240.54.57775	710.182,74		
2706	DnB 7370.05.09149		603.289,24	
2707	DnB 7370.05.09157 skatt		61.546,64	
2712	Postgiro 0825 0362871		53.180,46	
		1.072.545,69	718.205,74	1.790.751,43
2	UBETALTE HAVNEAVGIFTER			
2731	Andre debitorer	921.672,40	98.431,80	
2732	Utestående havneavg		131.218,00	
		921.672,40	229.649,80	1.151.322,20
3	MATERIELL OG INVENTAR			
2760	Materiell og inventar	482.819,00		
2761	Traktor M.F. 1975 m/løfteutstyr	10.487,00		
2762	Patruljebåt m/utstyr Haugesund	21.453,00		
	Patruljebåt Kopervik		150.000,00	
2763	Patruljebil Nissan Prairie 1987	33.312,00		
	Patruljebil Volvo 345 GL 1986	55.760,00		
	Isuzu		0,00	
	Mitsubishi		22.440,00	
2764	Mobil transformator	22.074,00		
2765	Fyrbelysning Vibrandsøy	10.292,00		
2769	Traverskran i Hall K.øy	36.476,00		
		672.673,00	172.440,00	845.113,00
4	FASTE EIENDOMMER			
2770	Garpeskjær, Haugesund	26.126.260,00		
	Indre kai, Haugesund	4.000.000,00		
	Killingøy	16.000.000,00		
	Offentlige kaier/arealer, Karmøy		20.000.000,00	
	Haller og bygninger, Karmøy		8.000.000,00	
		46.126.260,00	28.000.000,00	74.126.260,00
5	OVERFØRINGER			
2793	Memoriakonto for lån av kontantbeh.	1.000.000,00		1.000.000,00
	SUM EIENDELER			78.913.446,63

1992	PASSIVA	REGNSKAP Haugesund	REGNSKAP Kopervik	SUM REGNSKAP
1	LÅN OFFENTLIGE INSTITUSJONER			
2805	Norges komm.bank 1974 Kai n Iglo	60.000,00		
2806	Norges komm.bank 1976 Kai n H.ktr.	120.000,00		
2807	Norges komm.bank 1977 Utb. Kill.øy	1.075.000,00		
2808	Norges komm.bank 1978 Utb. Kill.øy	1.666.800,00		
2818	Den norske Bank 1984/87 Utb. Kill.øy	2.294.767,44		
2819	Den norske Bank 1991 Nybygg K.		2.000.000,00	
2820	Kroviks Legat 1981		5.000,00	
		5.216.567,44	2.005.000,00	7.221.567,44
2	ANDRE KREDITORER			
	Skattetrekk	137.264,00	60.023,00	
	Arbeidsgiveravgift	86.590,00	34.693,00	
	Påløpte feriepenger og arb.giv.avg.	303.991,07	116.276,00	
2839	Div. kreditorer v/regnskapsavslutning	856.339,29	6.710,00	
		1.384.184,36	217.702,00	1.601.886,36
3	FOND- OG AVSETNINGER			
	Andel småbåthavn		120.000,00	120.000,00
4	OVERSKUDD PÅ DRIFTSREGNSKAP			
2863	Årets overskudd 1992	1.083.338,87	528.097,66	1.611.436,53
5.	KAPITALKONTO			
2870	Kapitalkonto-saldo pr. 31.12.92:	39.718.312,32	25.933.495,00	
	Tilgang:			
	Avdrag på lån	931.261,24	252.000,00	
	Aktivering materiell	389.720,00		
	Aktivering fast eiend.	1.126.260,00		
	Egenkapital		500.000,00	
	Avgang:			
	Feriepenger utbetalt 1992	-286.022,26	-132.572,00	
	Avskrivninger 1992	-73.898,00		
	Lån av kontantbeholdningen	-1.000.000,00		
		40.805.633,30	26.552.923,00	67.358.556,30
6	MEMORIAKONTO			
2893	Lån av kontantbeholdningen	1.000.000,00		1.000.000,00
	SUM GJELD OG EGENKAPITAL			78.913.446,63

Nå har passasjerstrømmen over Haugesund i perioder vært betydelig større enn det Color Line ga uttrykk for i sine prognoser. Dette har medført at terminalen har vært i det minste laget ved enkelte anløp. Forholdet vil i samarbeid med Color Line, bli holdt under kontinuerlig observasjon. Før noe mer gjøres med terminalen, bør situasjonen med Askøy/Bergens nye passasjerferge på Danmark ses an. Det er en viss mulighet for at KIH på noe sikt må lage en terminalløsning som kan betjene to forskjellige ruteopplegg. Dette vil isåfall bli svært positivt for havna og brukerne.

Kommentarer til utgiftene

KIH har et meget stort havnedistrikt å ivareta og mange kaier og arealer å vedlikeholde. Avstandene mellom de forskjellige anlegg er store, og det er resurskrevende å holde en høy standard på kontroll og service. Dette gjenspeiles i regnskapets utgiftsside. Det har vært helt nødvendig å innføre et operativt havnedatasystem for å få koble og samordne den maritime siden ved kontorene i Haugesund og Kopervik. Dette systemet gir til enhver tid en totaloversikt over fartøys-situasjonen i havnedistriktet samtidig som det danner grunnlag for all fakturering knyttet til avgiftsregulativet.

I tillegg er regnskapsfunksjonen etter ønske fra revisjonen, lagt opp på et on-line system mellom kontorene. Dette gjør at bokholderiet kan kjøres likeverdig på begge kontorene. Ordningen har kostet endel i form av maskinutstyr og opplegg for on-line linjer, men det meste dreier seg om engangskostnader.

KIH har overtatt alle de ansatte i tidligere Haugesund havnevesen og Karmøy havnevesen. Tilsammen er dette 17 heltidsansatte samt 3 deltidsansatte. I tillegg utbetales det faste godtgjørelser, møtegodtgjørelse og kjøregodtgjørelse til havnestyre og havneråd.

KIH har to kontorer med fullverdig drift. Dette er i samsvar med havneavtalen med hensyn til prinsippet om nærhet til brukerne. Kontorene er maskin- og datamessig utrustet på grunnlag av dette forholdet.

KIH har et stort eiendomsansvar å ivareta. De offentlige kailengdene er på tilsammen flere kilometer, og noen av kaiene har store bakenforliggende arealer. I tillegg er det mange varehaller og andre bygninger som skal etterses og vedlikeholdes. Samlet er dette ressurskrevende. Eiendommene inngår som viktige elementer i KIHs forretningsdrift. Det er derfor viktig med et godt vedlikeholdsnivå slik at eiendommene blir attraktive for brukerne.

KIH har ved årets utgang totalt ca kr 8,2 mill i lån. Dette skyldes at all gammel gjeld fra den tidligere havnedriften i Haugesund og i Karmøy, ble overført til KIH. I tillegg til den gamle gjelda, er det tatt kr 1,0 mill i lån til passasjer-terminalen.

Havneadministrasjonen mener det er grunn til å være tilfreds med resultatet for KIHs første driftsår. Bedriften har hatt tildels store omstillingskostnader, og det er derfor gledelig at regnskapet fremkommer med positive tall.

Det er helt nødvendig at KIH får anledning til å bygge opp noe kapital som en sikkerhet mot skiftninger som kan skje i markedet. Vi skal heller ikke se bort fra at det i fremtiden vil tvinge seg fram behov for å endre beliggenheten for anlegg som skal betjene trafikkhavnvirksomheten. Isåfall vil KIH bli stilt overfor et forhold som vil kreve kapital av betydelig størrelse. Havneadministrasjonen mener det bør tas hensyn til dette når den økonomiske driften vurderes.

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnr
Kontroll- og kvalitetsutvalget	16.06.21	25/21
Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Toril Hallsjø	216	

REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER 16.06.21

Sekretariatets forslag til vedtak:

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg tar referat- og orienteringssakene 29 - 36/21 til orientering.

Vedlegg:

- 29. Statusoversikt pr. juni 2021
- 30. E-post fra revisor Harald Sylta 07.06.21 vedr. forenklet etterlevelseskontroll 2020
- 31. KDMs svar til FKT vedr. varsling til kontrollutvalg om møter i selskap
- 32. Karmsund Havn IKS - innkalling til møte i Havnerådet den 10.06.21 kl 13.00 (digitalt)
- 33. KH IKS – årsregnskap 2020
- 34. KH IKS - Eierskapskontroll utført av KPMG for Hgsd KU- sammendrag av rapport
- 35. FKT-konferansen 1. – 2. juni 2021 – sekretær orienterer
- 36. KST-sak-Rogaland Revisjon IKS-godkjenning av selskapsavt, samarb.avt og eierstrategi

Saksorientering

Vedlagt følger de ovenfor opplistede tema, brev, meldinger og lignende til utvalgets orientering.

Pkt 32

Forum for kontroll og tilsyn har fått svar fra departementet om *hvem* som har plikt til å sende varsel til kontrollutvalg om at det skal holdes møter i generalforsamling, representantskap og tilsv. organ etter KL § 23-6 fjerde ledd. I følge departementet er det **kommunen**.

Kommunestyret har vedtatt Retningslinjer for eierskapskontroll (sist i fjor for 2020-2024), hvor dette er omhandlet i punkt 8. Her er det **selskapene** som skal sende ut innkalling og sakspapirer samtidig til sekretariat ved utsendelse:

*Innkalling med saksliste og sakspapirer til representantskapsmøter og generalforsamling i selskaper som er aktuelle for eierskapskontroll skal sendes **kontrollutvalgssekretariatet** (post@kontrollutvalgene.no) og kommunens valgte*

*revisor **samtidig** som innkalling sendes ut til faste medlemmer av representantskapet og generalforsamlingen.*

Når det gjelder bakgrunn for tidlig varsel om møter vises det til:

Pkt 9

Kontroll- og kvalitetsutvalget avgjør selv hvordan utvalgets deltakelse på representantskapsmøter og generalforsamling skal gjennomføres.

Kontroll- og kvalitetsutvalget kan samordne slik deltakelse med øvrige eierkommuner der dette er hensiktsmessig.

Sekretariatet har videresendt e-post om brevet 04.05.21 og bedt om at sakspapirer ønskes tilsendt. Departementets brev klargjør hvor ansvaret ligger.

Sekretariatet vil gjerne at de store selskapene fortsetter med tidligere praksis, men at kommunen også er mer observant når det gjelder andre selskap og organ som kommune har eierinteresser i, slik at kontroll- og kvalitetsutvalg kan holdes orientert.

Aksdal, 09.06.21

Toril Hallsjø

Daglig leder/utvalgssekretær

Karmøy kontroll- og kvalitetsutvalg - Statusoversikt juni 2021

Saker fra bestilling til behandling i kontroll- og kvalitetsutvalget

Tema	Bestilling	Tidsbruk	Status	Ferdig	Merknad
«Arbeidsmiljø og ytringsklima»	22.10.20, sak 39/20	250 t	Rapport klart	Juni 2021	KPMG AS
Orientering om Husøy havn og næringsområde	18.11.20, sak 44/20	-	junimøte		(fung.) havnedir.
Orientering - Destinasjon Hgsd & Hgl	18.11.20, sak 44/20		september-møte		Daglig leder

Saker under politisk behandling eller til oppfølging i utvalget

Forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll	Bestilt KU/KST	Behandlet/s i KU	Behandlet i KST	Planlagt oppfølging	Merknad
Oppfølging av rapport «Tidlig innsats»	05.02.20, sak 2/20	16.06.21, sak /21	28.06.21, sak	Juni 2021	6 mnd.
«Kvalitets- og journalsystem sykehjem»	26.08.20, sak 23/20	17.03.21, sak 11/21	21.06.21, sak	Våren 2022	9 mnd. 250 t
«Arbeidsmiljø og ytringsklima»	22.10.20, sak 39/20	16.06.21, sak	28.06.21, sak	Høsten 2022	12 mnd

Tidligere prosjekter/orienteringer

Tema	Bestilt	Behandlet i KU	Behandlet i KST	Fulgt opp i KST	Merknad
Orientering - barnevernleder	18.11.20, sak 44/20	19.05.21, sak 15/21	-	-	Jakob Bråtå
Orientering - miljørådgiver	18.11.20, sak 44/20	17.03.21, sak 9/21	-	-	Pernille Iden
Rapport «Tidlig innsats»	05.02.20, sak 2/20	17.06.20, sak 17/20	21.09.20, sak 115/20	16.06.21, sak	KPMG AS
Oppfølging av rapport «Personvern»	23.01.19, sak 3/19	25.09.19, sak 36/19	25.11.19, sak 122/19	23.01.21, sak 20/21	KPMG AS
Orientering – barnehagesjefen	18.11.20, sak 44/20	27.01.21, sak 2/21			Einar Solheim
«Oppgaver i forbindelse m/samhandlingsreform»	31.10.18, sak 37 /18	15.05.19, sak 14/19	01.07.19, sak 77/19	21.09.20, sak 114/20	KPMG AS
Orientering om Haugaland Vekst IKS	05.02.20, sak 3/20	18.02.20, sak 43/20			Tormod Karlsen

Haugaland kontrollutvalgssekretariat IKS

Emne **Karmøy - forenklet etterlevelsesskontroll**
 Avsender Sylta, Harald <Harald.Sylta@kpmg.no>
 Mottaker Toril Hallsjø <tha@kontrollutvalgene.no>
 Kopi til Mydland, Rune <Rune.Mydland@kpmg.no>
 Dato 07.06.2021 14:35

Haugaland
 Kontrollutvalgssekretariat IKS
 Mottatt dato: 07.06.21
 Journalført: 21/206/tha
 Arkivkode: 212

Hei Toril, takk for at du følger opp!

Vi har dessverre ikke klart å fullføre den forenklede etterlevelsesskontrollen (FEK) slik vi planla. Det har sammenheng med at ressursutnyttelsen av våre folk har vært noe begrenset som følge av korona. FEK var som kjent et tillegg som regnskapsrevisor ble pålagt og der første rapportering var pr 30. juni 2020. Koronasituasjonen medførte forsinkelse i fjor og selv om vi vil klare å etterleve fristen for utførelse og rapportering nå i 2021, så må vi dessverre orientere om at det ikke blir tidsnok til at dere kan behandle det før på neste møte i KU. Vi beklager forsinkelsen, men ettersender rapport innen utgangen av juni 2021.

Med vennlig hilsen / Best regards

Harald Sylta
 Statsautorisert revisor
 Partner KPMG Audit Bergen

KPMG AS
 Kanalveien 11
 Postboks 4 Kristianborg
 5822 Bergen

Telefon: +47 40 63 96 66
 Sentralbord: +47 04063

<mailto:harald.sylta@kpmg.no>
www.kpmg.no

The information contained in this email and any files transmitted with it are confidential and may be legally privileged. It is intended solely for the use of the individual or entity to whom they are addressed (or meant to be addressed to).

If you are not the intended recipient or the person responsible for delivering the email to the intended recipient, be advised that you have received this email in error and that any use, dissemination, forwarding, printing, or copying of this email or any action in reliance upon it is strictly prohibited and may be unlawful.

If you have received this email in error please notify KPMG Norway IT function by telephone at +47 4063 9009 and delete all copies of this e-mail message and any attachments from all computers.

KPMG is neither liable for the proper, complete transmission of the information contained in this communication nor any delay in its receipt.

When addressed to our clients any opinions or advice contained in this email are subject to the terms and conditions expressed in the governing KPMG client engagement letter.

#####

This E-mail message has been checked for computer viruses by KPMG.

#####

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Forum for Kontroll og Tilsyn
Postboks 41 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/2712-2

3. juni 2021

Spørsmål til kommuneloven § 23-6 – varsling til kontrollutvalget om møter i selskap

Kommunal- og moderniseringsdepartementet viser til e-post 29. april 2021 fra Forum for Kontroll og Tilsyn. Dere ber om en avklaring av *hvem* som har en plikt til å sende varsel til kontrollutvalget om at det skal avholdes møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer etter kommuneloven § 23-6 fjerde ledd.

I kommuneloven § 23-6 fjerde ledd står det at kontrollutvalget "skal varsles". Ordlyden gir ikke svar på hvem som har en plikt til å varsle. Problemstillingen er heller ikke berørt i forarbeidene. Departementet har derfor lagt avgjørende vekt på den forståelsen som framstår mest hensiktsmessig. Vi antar at det er mest nærliggende at eier-/deltakerkommunen sender slikt varsel. Det vil være langt enklere for den enkelte kommunen å informere kontrollutvalget i forbindelse med møter, enn det vil være for et selskap som kan ha mange eier-/deltakerkommuner. Denne løsningen passer også med virkeområdet til kommuneloven. I § 1-2 er det fastsatt at loven gjelder for kommuners virksomhet. Det trekkes i retning av at det er kommunen som er pliktsubjekt etter loven i tilfeller hvor det ikke tydelig fremkommer noe annet.

Med hilsen

Siri Halvorsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Siri Sand Kaastad
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmottak@kmd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.kmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 858

Avdeling
Kommunalavdelingen

Saksbehandler
Siri Sand Kaastad
22 24 70 94

KARMSUND HAVN (IKS)
Postboks 186
5501 Haugesund
Tlf.: 52703750

Haugaland
Kontrollutvalssekretariat IKS
Mottatt dato: 04.06.21
Journalført: 21/203/tha/cyl
Arkivkode: 217

Innkalling til møte i havnerådet

Det innkalles med dette til havnerådsmøte i Karmsund Havn IKS.
Møtet avholdes via Teams

Torsdag den 10.06.2021, kl. 13.00

Til behandling i styremøtet foreligger:

HR-SAK 04/21	Adgang til fjernmøter i representantskapet (s.2)
HR-SAK 05/21	Referatsaker (s. 3) Unntatt offentlighet jmf. Off.lov § 13(2)
HR-SAK 06/21	Konsernregnskap 2020 (s. 30)
HR-SAK 07/21	Årsregnskap Karmsund Havn Eiendom (s. 56)
HR-SAK 08/21	Årsregnskap Karmsund Lufthavn Invest (s. 69)
HR-SAK 09/21	Budsjettvedtak - formulering (s. 82) Unntatt offentlighet jmf. Off.lov § 13(2)

Eventuelt

Forfall bes meddelt administrasjonen, som vil kalle inn vara.

Haugesund, 03.06.2021

Tine Osmundsen
Fungerende havnedirektør

Konsernregnskap 2020

Karmsund Havn IKS

Org.nr: 963 706 820

Styrets beretning for 2020

Eierforhold

Karmsund Havn IKS (KH) har følgende eierskap:

<u>Kommune:</u>	<u>Eierandel:</u>
Bokn	3,85 %
Bømlo	7,69 %
Haugesund	38,46 %
Karmøy	38,46 %
Sveio	3,85 %
Tysvær	7,69 %

Selskapet ivaretar havnedriften for eierkommunene i samsvar med havne- og farvannslovens bestemmelser og selskapets vedtekter. Selskapet er medlem av interesse- og arbeidsgiverorganisasjonen Norske Havner (som er en del av Samfunnsbedriftene (KS)). Selskapets hovedkontor er i Haugesund kommune. Selskapet har avdelingskontor på Husøy i Karmøy kommune.

Målsetting for havnedriften

Karmsund Havn skal alltid fremstå som en effektiv og moderne virksomhet, med *service, kvalitet og pålitelighet* som nøkkelord for driften. Det skal kontinuerlig legges til rette for en utvikling av moderne havneteknisk infrastruktur for hele havneområdet i den grad dette er nødvendig for å øke eller opprettholde aktivitetene innenfor kjerneområdene. Styret har som målsetting å gjøre Karmsund Havn til et konkurransedyktig alternativ for transportnæringen, og arbeide aktivt for å styrke tilbud og service innen kjerneområdene nasjonal og internasjonal godstrafikk, fiskeri, offshore og cruise. Styret har også fokus på at selskapet skal ha en sunn økonomi og være en god og trygg arbeidsplass for de ansatte. Selskapet skal vektlegge alle relevante miljøhensyn, og ha et tydelig fokus på bærekraft.

Karmsund Havn IKS har gjennom sin utvikling de siste årene også utvidet sin selskapsstruktur gjennom eierforhold i andre selskap. Selskapet skal fra og med regnskapsåret 2020 rapportere som et konsern. De to heleide datterselskapene (KHE og KLI) er konsolidert inn i konsernregnskapet etter oppkjøpsmetoden. Videre er de tilknyttede selskapene vurdert etter egenkapitalmetoden, og de øvrige selskapene er vurdert etter kostmetoden i konsernregnskapet.

Eierforhold i andre selskap

- **Datterselskap** (>50 % eierandel)

Karmsund Havn Eiendom AS (KHE)

KHE ble opprettet i 2018, og er et heleid datterselskap av Karmsund Havn.

Formålet med KHE er å benytte selskapet ved evt. havnerelaterte eiendomsinvesteringer. Dette kan være alene eller i samarbeid med andre virksomheter. KHE eier 50% av Husøyveien 250 AS. Selskapet har ingen ansatte.

Karmsund Lufthavn Invest AS (KLI)

KLI er et heleid datterselskap av Karmsund Havn.

Hovedtanken bak etableringen av KLI er at man gjennom KLIs deleide datterselskap Lufthavndrift AS, legger til rette for en effektiv drift av Haugesund Lufthavn Karmøy. Dermed

kan selskapet være med å forbedre transport og infrastruktur, og bidra til havnens mål om å bli et attraktivt og moderne logistikk-knutepunkt. I 2019 og 2020 har Karmsund Havn tilført kr 5 mill i ny egenkapital til KLI, som igjen ble gitt som ansvarlige lån til Lufthavndrift AS. I oktober 2020 ble det ansvarlige lånet omgjort til egenkapital i Lufthavndrift AS. Selskapet har ingen ansatte.

- **Tilknyttede selskaper** (20-50 % eierandel)

Garpeskjær Eiendom AS – offentlig/privat samarbeid (OPS-modell)

Karmsund Havn eier 50 % av selskapet Garpeskjær Eiendom AS. Selskapet leier ut 2 store kontorbygg på til sammen 11.357 m² til Aibel. I leieforholdet inngår også et parkeringshus på 8.435 m².

Det ble i 2013 etablert et indre selskap i Garpeskjær Eiendom. I forbindelse med etableringen av indre selskap ble aksjekapitalen nedskrevet med MNOK 45. Kapitalnedsettelsen utgjør 90 % av opprinnelig aksjekapital og er innskudd i det indre selskap. Selskapet har ingen ansatte.

Husøyveien 250 AS

Karmsund Havn IKS har gjennom Karmsund Havn Eiendom AS inngått en avtale med Sea-Cargo AS om samarbeid om Husøyveien 250 AS. Partene eier 50% hver av aksjene i selskapet. Anlegget er utleid på en lengre avtale til Sea-Cargo AS, som vil bruke terminalen som deres logistikkknutepunkt i Norge, samt leie ut deler av arealene til andre virksomheter. Selskapet har ingen ansatte.

Lufthavndrift AS

Karmsund Havn IKS eier gjennom datterselskapet Karmsund Lufthavn Invest AS 33 % av aksjene i driftsselskapet Lufthavndrift AS. Ved årsslutt sysselsatte Lufthavndrift AS 25 årsverk.

Havnekraft AS

Selskapet ble opprettet våren 2020, og er et deleid datterselskap mellom Haugaland Kraft AS og Karmsund Havn IKS (50%/50%). Havnekraft AS har som formål å utvikle, eie og drifte anlegg for forsyning av skip med miljøvennlig energi, samt virksomhet knyttet til dette. Selskapet har ingen ansatte.

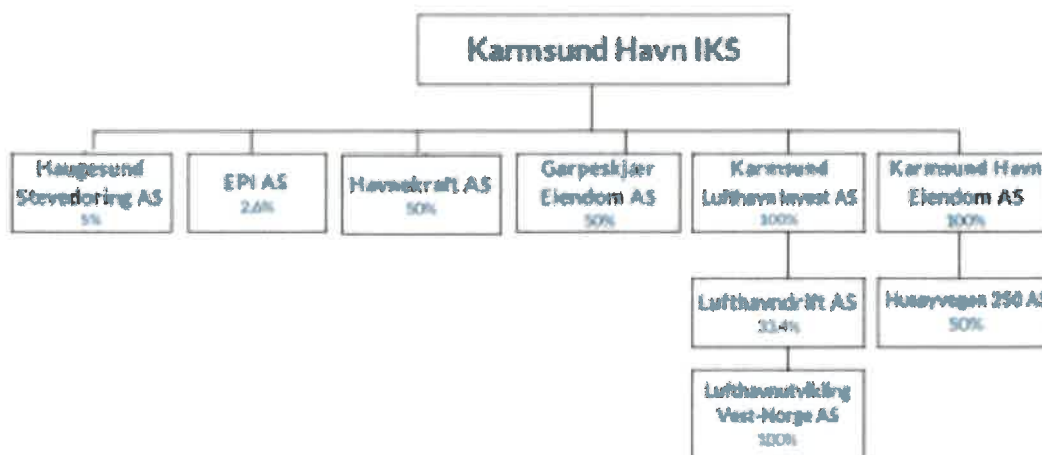
- **Øvrige selskaper** (< 20 % eierandel)

Haugesund Stevedoring AS

Karmsund Havn sin eierandel i selskapet utgjør 5 %. Det er til sammen syv selskaper som har eierandeler i terminalselskapet. Haugesund Stevedoring AS ble etablert i oktober 2017, og er et felles terminalselskap for håndtering av gods på Husøy. Selskapet har ved årsskiftet tre ansatte.

Environmental Port Index AS (EPI)

EPI AS ble stiftet i april 2020, og er en samarbeidsmodell mellom en rekke norske havner for å kvantifisere og rapportere skipenes miljøpåvirkning ved opphold i havn. Karmsund Havn ble med i samarbeidet høsten 2019, og eier ved utgangen av 2020 2,6 % av aksjene.

Året 2020 - hovedtrekk

Norsk økonomi er rammet hardt av utbruddet av coronavirus. Norges Bank kuttet styringsrenten til null i mai 2020, og Stortinget vedtok flere krisepakker for næringslivet. Statistisk Sentralbyrå tror ikke økonomien er på fote igjen før sent i 2021. Ekspertene mener likevel at utover sommeren og høsten 2021 kan vi vente en sterk økonomisk rekyl.

Karmsund Havn har i løpet av pandemien jobbet aktivt med å forberede bedriften best mulig til å kunne håndtere ulike scenarioer som følge av corona. Karmsund Havn og Haugesund Cargo Terminals (Husøy) er en del av landets kritiske infrastruktur og forsyningskjede (samfunnskritisk infrastruktur). Havnen er en del av EUs «Trans European Network» (transportkorridor) og har status som stamnetthavn. Over havnen går det betydelige mengder forbruksvarer, matvarer, medisiner, utstyr til helseinstitusjoner og kjemikalier. Derfor har Karmsund Havn og Haugesund Cargo Terminals vært fullt åpent i den ekstraordinære situasjonen som verden har befunnet seg i under pandemien.

På tross av coronapandemien ble 2020 et godt år for Karmsund Havn både med hensyn til økonomisk resultat og utvikling av havnetrafikk, areal, bygg og anlegg. Aktiviteten for primæraktivitetene (sum avgifter, vederlag og gebyrer) viser en vekst sammenlignet med fjoråret. Dette skyldes i hovedsak økt trafikk ved Husøy og Killingøy, samt oppdrag med havnekran. For øvrig er det ingen tvil om at pandemien har hatt særs stor effekt på cruiseaktiviteten for Karmsund Havn sin del. Denne aktiviteten vil mest sannsynlig normalisere seg først når pandemien er under kontroll, og en vaksine er på plass.

Det har videre vært spenning for konsernet knyttet til corona og påvirkningen pandemien har hatt for Lufthavndrift AS. Reiselivsnæringen generelt ble særlig hardt rammet av pandemien, og Lufthavndrift AS mistet et stort antall passasjerer og inntektsgrunnlag over natten. Lufthavndrift har blitt tildelt støtte i fra staten, og det er optimisme blant eierne av selskapet for framtidig god drift.

Rentemarkedet har vært på et historisk lavt nivå gjennom flere år. Som følge av coronautbruddet satt Norges Bank våren 2020 styringsrenten ned til 0 %, som er et historisk lavt nivå. Norges Bank legger stor vekt på at kombinasjonen av Covid-19 og oljeprisfall rammer norsk økonomi bredt, og en lavere rente alene kan ikke forhindre at coronautbruddet får store konsekvenser for norsk økonomi.

Situasjonen i oljerelatert virksomhet det siste året, har ført til en rekke skip i opplag i vårt havnedistrikt. Avhengig av lengden på pandemien og hvordan dette slår ut på oljeprisen og markedet for øvrig, vil dette kunne få konsekvenser for opplagsaktiviteten i vår havn.

Karmsund Havn har høyt fokus på å investere og klargjøre havneområdet for den videre planlagte veksten. Anleggs siden ble høyt prioritert gjennom:

- Kjøp av areal Karmøy kommune, Husøy
- Masseuttak Stutøy Nord og utfylling i sjø (HCT3); Husøy
- Byggemodning omr 5-6; Husøy
- Utbedring tak Bulkterminalen; Husøy
- Hall D ombygging; Killingøy
- Vestkai, oppgradering; Killingøy
- Lufthavndrift AS
- Elektrisk truck
- Automatisert hovedgate; Husøy

Økonomi

KH konsernet

Konsernet hadde i 2020 et driftsresultat på kr 19,7 mill som er lik morselskapet. Netto finans er kr -0,4 mill, og inkluderer inntektene fra ivesteringene i de tilknyttede selskapene. Årsresultat for konsernet før skatt blir da kr 14,2 mill.

KH IKS

Selskapets økonomi er meget tilfredsstillende. De totale inntektene ble kr 111,3 mill. Driftskostnadene inkl. avskrivninger ble kr 91,6 mill. Dette ga et resultat (EBIT) på kr 19,7 mill.

Etter forskriftene utarbeides eget regnskap og dokumentasjon for anløpsavgiften. Oppsummert krever Karmsund Havn inn betydelig lavere anløpsavgifter enn hva det er grunnlag for ut fra selvkost-prinsippet (jmf note 6).

Utleie av ekspedisjonsbygg/haller og areal i tilknytning til havnedrift er viktig for KH for å nå målet om å bli et betydelig logistikk-knutepunkt i Nordsjøbassenget. For 2020 ser vi vekst i utleie av areal til containere og annen prosjektlast, men en svak reduksjon i utleie av eiendom.

Selskapets pensjonskostnader i 2020 ble lavere enn forventet som følge av endrete pensjonsregler og nye aktuarberegninger ved årsslutt. Pensjonsforpliktelsen blir i sum redusert i 2020 da forutsetningene er endret.

Karmsund Havn har et vedlikeholdsprogram som følges, og selskapet har utført flere vedlikeholds- og oppgraderingsprosjekter i havnedistriktene i løpet av året, blant annet fase 4 på vest-kaia på Killingøy, en rekke mindre havneområder på Karmøy med lys og sikring, samt på kai på Garpeskjær (Utsirabåten). Det har videre blitt utført vesentlig vedlikehold på flere av byggene i porteføljen.

Nettofinans er akkumulert kr 6,8 mill. for året, som er kr 2,8 mill lavere enn fjoråret. Coronapandemien og den lave styringsrenten er hovedforklaringen på betydelig lavere rentekostnader. I tillegg har KH mottatt høyere utbytte i fra Garpeskjær Eiendom AS (OPS-modell) sammenlignet med fjoråret. Resultat før skattekostnad blir da kr 12,9 mill.

Resultat etter skattekostnad ble kr 11,3 mill. Det foreslås at overskuddet tillegges egenkapitalen. Pr. 31.12.20 er selskapets egenkapital kr 202 mill.

Regnskapet er presentert i henhold til regnskapslovens bestemmelser og gir etter styrets oppfatning et godt bilde over driften av selskapet og den økonomiske situasjonen ved årsskiftet. Karmsund Havn fører regnskapet etter NRS (Norsk Regnskapsstandard), og revisjonen utføres av Deloitte AS. Under henvisning til § 3-3 i regnskapsloven vil styret hevde at forutsetningene for fortsatt drift er til stede, jf. § 4-5.

Kontantstrømmen for den operasjonelle aktiviteten er positiv for KH og for konsernet, og skyldes i hovedsak årets aktivitet. Selskapet og konsernet har også foretatt investeringer i driftsmidler og finansielle anleggsmidler, tatt opp lån og betalt avdrag på lån, samt mottatt utbytte. Selskapets likviditet er god, og gjør at bedriften bedre vil kunne tåle lavere aktivitet i en periode dersom markedsforholdene skulle endres.

Selskapet har i løpet av 2020 ansatt en kranfører i en nyopprettet stilling som følge av vekst i arbeidsmengde. Dessverre opplevde bedriften at en god kollega gikk bort i 2020. Denne stillingen vil bli besatt i 2021. Det er ansatt ytterligere 2 personer i nyopprettede stillinger som vil være på plass i 2021 innen hhv vedlikehold og HSEQ.

Karmsund Havn har hatt høy investeringsaktivitet over flere år, og 2020 var intet unntak. Selskapet investerte for 51,5 mill. i varige driftsmidler i 2020, og 9,3 mill. i finansielle anleggsmidler. Fordelingen over de ulike havneavsnittene ser en av tabellen nedenfor.

Tilgang	Finansielle					Sum
	Killingøy	Garpeskjær	Husøy	investeringer	Andre	
Investeringer 2014	35 339 682	111 706	303 200	-	-	35 754 588
Investeringer 2015	39 159 045	3 561 059	749 962	-	2 555 482	46 025 548
Investeringer 2016	63 755 401	1 126 028	87 895 166	-	1 120 123	153 896 718
Investeringer 2017	535 394	26 685	24 017 097	-	63 229	24 642 405
Investeringer 2018	15 377 389	2 002 612	106 600 589	1 030 000	1 537 629	126 548 219
Investeringer 2019	18 088 608	1 827 269	168 814 452	21 002 000	462 571	210 194 901
Investeringer 2020	12 306 925	354 630	37 322 386	9 272 975	1 496 099	60 753 015
Total investeringer 2014-2020	184 562 444	9 009 989	425 702 852	31 304 975	7 235 134	657 815 394

Slutføring av tidligere vedtatte prosjekter ble prioritert og det ble vedtatt flere nye større prosjekter for realisering i 2020. Følgende større saker har vært styrebehandlet, gjennom budsjettvedtak eller som egne saker:

- Byggemodning område 5-6; Husøy
- Masseuttak og utfylling i sjø; Husøy
- Rogfastmasse prosjekt; Husøy
- Bygg vedlikeholdsavdeling; Husøy
- Ytterligere oppgradering Vest kai; Killingøy
- Gjestebrygge; indre kai Haugesund
- Etablering av Havnekraft AS
- Grensekontrollstasjon, Husøy

Organisasjon, HMS og Arbeidsmiljø

Sykefraværet blant de ansatte var på 1,65 %. Det har i 2020 ikke vært noen ansatte som har vært langtidssykemeldt (dvs sykemeldt mer en 8 uker i 100 % stilling). HMS og internkontroll er ivarettatt som en kontinuerlig prosess gjennom hele driftsåret. Rapporteringssystemet er tilfredsstillende. Karmsund Havn har avtale med Norsk Bedriftshelsetjeneste AS, som følger opp med befaringer og dialogmøter.

Det er ikke registrert alvorlige hendelser med personskade på egne ansatte, men 1 ansatt skled og skadet skulderen, og 1 ansatt falt over bord ved vedlikehold av kaier. Ingen av disse medførte sykemeldinger. Det er videre ikke registrert skade på eksterne personer relatert til våre operasjoner, ansatte eller rutiner.

Antall faste ansatte var 23, og 22,5 årsverk. I 2020 er det 6 kvinner og 15 menn i 100 % stilling, og 2 kvinner og 0 menn i redusert stillingsprosent.

De to heleide datterselskapene har ingen ansatte, og konsernet har således alle sine ansatte i morselskapet Karmsund Havn IKS.

GDPR (personvernregler) trådte i kraft sommeren 2018, og selskapet har gjort tilpasninger for å tilfredsstille de nye kravene. Dette innebærer blant annet utnevning av personvernombud.

Selskapet har ikke sett behov for å iverksette spesielle tiltak for å fremme likestilling, men har fokus på dette ved utlysning av nye stillinger.

Selskapet avholder regelmessige informasjonsmøter og årlige medarbeidersamtaler med de ansatte. Videre tilbys alle ansatte helseforsikring, og det gis tilbud om «seniorpolitikk» for ansatte over 62 år som et virkemiddel for å få seniorer til å stå lengre i arbeid. Arbeidsmiljøet betraktes som godt.

Risiko

Selskapets finansielle instrumenter består av langsiktig gjeld til norske kredittinstitusjoner, samt innskudd på rentebærende konti i norske banker. Avdragsprofilene på lånene er langsiktige og sikrer dermed god likviditet framover. Karmsund Havn har som nevnt bundet renten på 39 % av lånekapitalen (pr 31/12-20).

Markedsrisikoen påvirkes av volumutviklingen innen godstransport, aktiviteter innenfor prosjekt, subsea- og offshore, cruiseanløp og av økonomiske svingninger i samfunnet. Dette gir svingninger i størrelsen på varestrømmer, som igjen påvirker våre driftsinntekter.

Markedsrisikoen for utleie er på kort sikt mindre konjunkturpåvirket enn havnedriften, men ved langvarige svingninger vil også inntekts- og resultatutviklingen innen utleie bli påvirket. Coronapandemien har herjet på verdensmarkedet i store deler av året 2020, og det er ingen tvil om at pandemien har påført mange næringer og bransjer store økonomiske svingninger. Viktigheten av å ha «flere bein å stå på», solide kundeforhold, og en god spredning i type kundesegmenter har vist seg å være svært fordelaktig for Karmsund Havn i denne tiden.

Konsernet og KH har videre en rekke gode virkemidler som kan taes i bruk ved behov, og som på kort tid kan frigi betydelig likviditet. Konsernet vurderes som solid og i stand til å takle utfordringer også i DS/TS.

Det ytre miljøet

Selskapets egen virksomhet forurensar ikke det ytre miljø. Lover og forskrifter som er knyttet til avfallshåndtering fra fartøyer ved offentlig kai og fra egen virksomhet, er ivarettatt på en forsvarlig måte. Det samme gjelder forhold knyttet til lossing og lasting samt mellomlagring av farlig gods. Etter forurensningsloven har Karmsund Havn bistandsplikt under aksjoner mot akutt forurensning. I tillegg har selskapet etter avtale med interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA), i en rekke år hatt ansvaret for driften av beredskapsorganets sekretariat. Denne avtalen utgår 30. juni 2021, og ansvaret overføres til Haugesund Brannvesen.

Bærekraft

Karmsund Havn har et stort fokus på bærekraft. Gjennom Intelliport-konseptet, fokuserer vi på å bruke ny teknologi til å finne mer bærekraftige løsninger for vår aktivitet. FNs bærekraftsmål er en selvsagt rettesnor i dette arbeidet. Selv om vi har et bevisst forhold til alle mål, er det spesielt 3 mål som peker seg ut i vårt arbeid. I tillegg til disse tre målene, mener Karmsund Havn at mål 17 - Samarbeid med andre for å nå bærekraftsmålene er helt essensielt. Blant annet har samarbeid i form av tilskuddsordninger fra Enova og Kystverket, vært avgjørende for flere av Karmsund Havns bærekraftsprosjekter. Karmsund Havn arbeider tett sammen med myndigheter, eiere, kunder, leverandører, rederier og andre aktører i havnene våre, for å finne mer bærekraftige løsninger sammen.

Mål nr. 9 - Innovasjon og Infrastruktur.

Selskapet har i 2020 fortsatt å fokusere på innovativ, og mer bærekraftig infrastruktur. Karmsund Havn har fra før av Norges største mobile havnekran, og valgte da den ble bestilt at kranen skulle kunne kjøres på strøm. I 2020 bestilte Karmsund Havn en kran til, og denne skal også kjøres på strøm.

Karmsund Havn har i 2020 også jobbet med ulike miljøsertifiseringer (Bream og Ceequal). Ved alle investeringer i ny infrastruktur, tilstreber Karmsund Havn å velge solid infrastruktur av høy kvalitet, som er tilrettelagt for ny teknologi og innovative løsninger.

Mål nr. 11 - Bærekraftige byer og samfunn

Karmsund Havn har aktivitet tett på byer og befolkede tettsteder. Det er derfor viktig for selskapet å bidra til å minske luftforurensning, støy og andre belastninger for naboer. Ved kjøp av havnekran investerte selskapet i ekstra isolering av motorrom, for at kranen skal støye minst mulig. Karmsund Havn har også blant annet investert i flere landstrømsanlegg, som fjerner lokal luftforurensning fra skip som er koblet til strøm når de ligger i havn. I 2020 etablerte Karmsund Havn og Haugaland Kraft et felles selskap, Havnekraft AS, for å intensivere satsingen på landstrøm. Havnekraft er i

gang med sitt første prosjekt; etablering av et 12,8 MW høyspent landstrømanlegg til cruise. Alt for å bidra til et mer bærekraftig samfunn.

Mål nr. 13 - Stopp klimaendringene

Det viktigste bidraget for å stoppe klimaendringene, er å redusere klimagassutslipp. Karmsund Havn jobber målrettet for å kutte CO₂-utslipp fra egen aktivitet, og for å legge til rette for at andre aktører i havnen skal gjøre det samme. I 2020 har Karmsund Havn blant annet gjort dette ved å bestille EL-bil til Havnevakten, noe som sparer 5,6 kg CO₂ utslipp pr år. Den nye Havnekranen skal også gå på strøm, og vil spare 53kg i CO₂ utslipp per time den opererer. Karmsund Havn arbeider også systematisk med holdningsarbeid rundt reduksjon i klimagassutslipp.

Trafikkutviklingen

Karmsund Havn er en av landets største havner, og Haugesund Cargo Terminals, Husøy er Vestlandets største trafikkhavn målt i godsomslag. Det har det siste året vært en solid oppgang i godsomslag over offentlig kai i vårt havneområde, men en reduksjon over privat kai. Nedgangen over privat kai skyldes blant annet redusert utskipning hos noen av regionens største industribedrifter, i all hovedsak fra prosessanlegget på Kårstø. Godsomslaget over offentlig kai har økt fra 867.499 tonn i 2019 til 1043.845 tonn i 2020, dette tilsvarer en oppgang på 20 %. Totalt sett har det vært en nedgang på godsmengde over offentlige og private havneanlegg i havneområdet fra 10,5 millioner tonn gods i 2019, til 10,1 millioner tonn gods i 2020. Containeraktiviteten over havneavsnittene ble i 2020 registrert til 34.947 TEU mot 33.812 TEU året før, noe som tilsvarer en vekst på 3 %.

Antall skipsanløp i hele havneområdet ble registrert til 36.900 i 2020 mot 35.161 i 2019. Dette tilsvarer en økning på 5 % og gjenspeiler primært en økende aktivitet innen offshore, oppdrett og fiskeri. De totale anløpsinntektene har derimot falt noe sammenlignet med fjoråret, dette skyldes i all hovedsak stopp i cruisetrafikken grunnet coronapandemien. Dette er skip med stor bruttotonasje og har dermed stor innvirkning på anløpsinntektene.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Containere (TEU)	6 900	12 296	13 680	20 892	28 024	31 278	33 812	34 947
Godsomsalg i tonn (privat)	10 024 030	11 559 262	10 697 478	11 080 986	11 042 268	9 977 117	9 639 911	9 016 258
Godsomsalg i tonn (off. kai)	916 402	1 012 850	1 049 177	1 045 478	1 107 750	933 436	867 499	1 043 845
Godsomsalg i tonn (offentlig og privat)	10 940 432	12 572 112	11 746 655	12 126 464	12 150 018	10 910 553	10 507 410	10 060 103
Antall anløp til KIH's sjøområde	38 240	41 199	40 403	55 647	53 507	54 024	35 161	36 900

Utviklingsmuligheter

For konsernet og KH er det ingen tvil om at Corona-pandemien vil sette preg på utviklingen også et stykke inn i 2021. Styret vil i tiden fremover prioritere en videreutvikling av Haugesund Cargo Terminals, Husøy. Samtidig vil styret arbeide for at den regionale hovedhavnen får den nødvendige status i overordnende beslutningsorganer, og ut fra det blir prioritert i forhold til en oppgradert veistruktur. Styret vil erverve nye arealer i området slik at arealknapphet for havnevirksomheten unngås.

Styret ønsker å styrke videre utvikling av Killingøybasen, og i samarbeid med offshorenæringen prioritere tilrettelegging for nye aktiviteter på Killingøy Øst. Samtidig skal det tas hensyn til at eksisterende etableringer på Killingøy etter hvert kan få et økt arealbehov. Karmsund Havn vil også vurdere etablering av aktivitet i andre havner i havneområdet i tiden som kommer.

Haugesund og Karmsund Havn har de senere årene markert seg som en attraktiv by i det europeiske cruisemarkedet, og byen har opplevd en jevn vekst i antall anløp av cruiseskip. I oppstartsåret 2013 hadde vi 7 anløp og 9.700 passasjerer. I 2020 var det booket inn 75 anløp og 151.000 passasjerer, men som følge av corona ble cruisemarkedet tilnærmet avlyst for 2020. Det er forventet at dette markedet vil ta seg fort opp igjen så snart pandemien er under kontroll, og veksten i antall bookinger for de neste årene til vår havn er betydelig. Det forventes en utvikling fremover som vil gi rundt 500.000 cruisepassasjerer årlig.

I forbindelse med cruisesatsingen fortsetter selskapet å jobbe aktivt for at de miljømessige konsekvenser økningen kan medføre skal bli så lave så mulig. Det er nå på plass et EPI-selskap (KH har 2,6% eierandel), som er en modell for å kvantifisere og rapportere skipenes miljøpåvirkning ved opphold i havn. Videre har havnen ved etablering av Havnekraft i samarbeid med Haugaland Kraft fokus på tilbud av landstrøm til cruisebåter og andre skip.

Konsernet og selskapet skal fortsette å ha fokus på miljøforebyggende tiltak, og ha som mål å fremstå med synlig profil som «grønn havn». Bærekraftige valg og tiltak skal prioriteres så langt det er mulig og økonomisk forsvarlig.

Haugesund 24.03.2021

Johan Rokstad
Styrets leder

Elisabeth Haldorsen
Nestleder

Tønnes Tønnesen
Styremedlem

Ellen Solstad

Sindre Matre

Tore Gautesen

Styremedlem

Styremedlem

Havnedirektør

Konsernregnskap Karmsund Havn IKS Resultatregnskap

MORSELSKAP			KONSERN
2019	2020	NOTE	2020
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
97 543	103 335	Salgsinntekt	103 335
41 616	7 992	Annen driftsinntekt	7 992
139 159	111 327	Sum driftsinntekter	111 327
7 837	8 723	Varekostnad	8 723
20 096	23 082	Lønnskostnad	23 082
32 928	36 885	Avskrivning på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	36 885
29 911	22 941	Annen driftskostnad	22 980
90 772	91 632	Sum driftskostnader	91 671
48 386	19 696	Driftsresultat	19 657
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
3 000	5 000	Inntekt på investering i datterselskap og tilknyttet selskap	8 317
0	0	Renteinntekt fra foretak i samme konsern	96
1 253	599	Annen finansinntekt	601
-13 912	-12 429	Annen finanskostnad	-12 429
-9 659	-6 830	Netto finansresultat	-5 415
38 728	12 865	Årsresultat før skattekostnad	14 242
1 316	1 577	Skattekostnad	1 590
37 412	11 288	ÅRSRESULTAT	12 651

Karmsund Havn IKS

Balanse pr 31.12.2020

MORSELSKAP			KONSERN
2 019	2 020		2 020
		EIENDELER	
		Anleggsmidler	
764 671	779 259	Vare driftsmidler	779 259
39 554	48 627	Finansielle anleggsmidler	51 816
0	0	Immaterielle eiendeler	11
804 225	828 086	Sum anleggsmidler	831 086
		Omløpsmidler	
34 831	38 119	Fordringer	38 025
41 472	36 798	Bankinnskudd, kontanter og lignende	37 943
76 304	74 916	Sum omløpsmidler	75 969
880 528	903 003	SUM EIENDELER	907 055
		EGENKAPITAL OG GJELD	
		Egenkapital	
1 300	1 300	Innskutt egenkapital	1 300
189 723	201 011	Opplyent egenkapital	205 047
191 023	202 311	Sum egenkapital	206 347
		Gjeld	
8 981	8 582	Avsetning for forpliktelser	8 582
549 859	563 320	Langsiktig gjeld	563 320
30 665	28 790	Kortsiktig gjeld	28 806
689 505	700 691	Sum gjeld	700 707
880 528	903 003	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	907 055

Haugesund 24.03.2021

Johan Rokstad
Styrets leder

Elisabeth Haldorsen
Nestleder

Tønnes Tønnesen
Styremedlem

Ellen Solstad
Styremedlem

Sindre Matre
Styremedlem

Tore Gautesen
Havnedirektør

Konsernregnskap

Karmsund Havn IKS

Kontantstrømoppstilling

MORSELSKAP			KONSERN
2019	2020		2020
38 728	12 865	Årsresultat før skattekostnad	14 242
0	0	Andel resultat tilknyttet selskap	-6 317
0	0	Periodens betalte skatt	0
32 928	36 885	Ordinære avskrivninger	36 885
-2 470	-395	Pensjonskostnad uten kontanteffekt	-395
-39 288	-4 875	Ikke operasjonelle aktiviteter	125
2 864	-3 288	Endring i kortsiktige fordringer	-3 223
-21 552	-3 453	Endring i kortsiktig gjeld	-3 453
<u>11 210</u>	<u>37 741</u>	Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	<u>37 866</u>
36 013	521	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	521
-176 772	-51 474	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-51 474
0	-9 273	Utbetalinger ved kjøp av finansielle anleggsmidler	-9 273
<u>-140 759</u>	<u>-60 226</u>	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	<u>-60 226</u>
169 195	58 889	Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	58 889
-39 939	-45 428	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-45 428
255	-651	Effekt av valutakursendringer på bankinnskudd, kontanter o.l.	-651
3 000	5 000	Mottatt utbytte	5 000
<u>132 511</u>	<u>17 810</u>	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	<u>17 810</u>
2 962	-4 675	Netto endring i bankinnskudd, kontanter og lignende	-4 550
38 509	41 472	Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr 01.01.	42 493
<u>41 472</u>	<u>36 798</u>	Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr 31.12	<u>37 943</u>

Konsernregnskap

Karmsund Havn IKS

Noter til regnskapet 2020

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1998 og god regnskapsskikk i Norge.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter Karmsund Havns IKS med datterselskaper hvor Karmsund Havn IKS har bestemmende innflytelse som følge av juridisk eller faktisk kontroll. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede regnskapsprinsipper for like transaksjoner i alle selskaper som inngår i konsernregnskapet. Alle vesentlige transaksjoner og mellomværende mellom selskaper i konsernet er eliminert. Investeringer i selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse (tilknyttede selskaper), behandles etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Betydelig innflytelse foreligger normalt når konsernet eier fra 20 til 50 prosent av den stemmeberettigede kapitalen. Aksjer i datterselskaper er eliminert i konsernregnskapet etter oppkjøpsmetoden. Dette innebærer at det oppkjøpte selskapets eiendeler og gjeld vurderes til virkelig verdi på kjøpstidspunktet, og eventuell merpris ut over dette klassifiseres som goodwill. For deleide datterselskaper er kun majoritetens andel av goodwill inkludert i balansen.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn. Omløpsmidler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost og avskrives over forventet levetid. Hovedregelen er lineær avskrivning, men anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Annen langsiktig gjeld og kortsiktig gjeld er vurdert til pålydende beløp.

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er i balansen omregnet til balansedagens kurs. Valutagevinster og -tap presenteres som Finansinntekter og Finanskostnader.

Immaterielle eiendeler

Utgifter til egen tilvirkning av immaterielle eiendeler, herunder utgifter til egen forskning og utvikling, balanseføres når det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene knyttet til eiendelene vil tilflyte selskapet og anskaffelseskost kan måles pålitelig.

Immaterielle eiendeler som er kjøpt enkeltvis, er balanseført til anskaffelseskost. Immaterielle eiendeler overtatt ved kjøp av virksomhet, er balanseført til anskaffelseskost når kriteriene for balanseføring er oppfylt. Immaterielle eiendeler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Immaterielle eiendeler nedskrives til gjenvinnbart beløp dersom de forventede økonomiske fordelene ikke dekker balanseført verdi og eventuelle gjenstående tilvirkningsutgifter.

Aksjer og andeler i tilknyttet selskap og datterselskap

Investeringer i datterselskaper vurderes etter kostmetoden. Investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom verdifallet ikke er forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskapene er inntektsført som annen finansinntekt. Tilsvarende gjelder Investeringer i tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet og egenkapitalmetoden i konsernregnskapet.

Eierandeler i felles kontrollert virksomhet vurderes etter bruttometoden både i selskapsregnskapet og i konsernregnskapet. Andelen av inntekter, kostnader, eiendeler og gjeld innarbeides linje for linje i regnskapet. Tallene spesifiseres per hovedgruppe i note til regnskapet.

Aksjer og investeringer i ansvarlige selskaper og kommandittselskaper hvor selskapet ikke har betydelig innflytelse, er vurdert etter kostmetoden. Investeringene nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Mottatt utbytte fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Ved varesalg:

Inntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når både risiko og kontroll i hovedsak er overført til kunden. Dette vil normalt være tilfellet når varen er levert til kunden. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet

Ved tjenestevalg:

Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når krav på vederlag oppstår. Dette skjer når tjenesten ytes, i takt med at arbeidet utføres.

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

Bankinnskudd, kontanter ol. inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Ved regnskapsføring av pensjon som er ytelsesplan, kostnadsføres forpliktelsen over opptjeningstiden i henhold til planens opptjeningsformel. Allokeringemetode tilsvare planens opptjeningsformel med mindre det vesentlige av opptjeningen skjer mot slutten av opptjeningsperioden. Lineær opptjening legges da til grunn. For pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon anvendes således lineær opptjening.

Estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsen og pensjons- midlene (korridor). Virkningen av planendringer med tilbakevirkende kraft som ikke er betinget av fremtidig ansettelse, innregnes i resultatregnskapet umiddelbart. Planendringer med tilbakevirkende kraft som er betinget av fremtidig ansettelse, fordeles lineært over tiden frem til ytelsen ikke lenger er betinget av fremtidig ansettelse.

For opptjeningsbaserte uføreytelser som er en separat plan, vil effekten av eventuelle estimatavvik og planendringer resultatføres umiddelbart. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsene og verdien av pensjonsmidler som er avsatt for betaling av ytelsene. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Måling av pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler gjennomføres på balansedagen. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene, og er beregnet av netto faktisk underfinansiering. AFP-forpliktelser innenfor LO/NHO-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning, men som regnskapsføres som en innskuddsbasert ordning da den ikke er målbar.

Kostnader regnskapsføres som hovedregel i samme periode som tilhørende inntekt. I de tilfeller det ikke er en klar sammenheng mellom utgifter og inntekter fastsettes fordelingen etter skjønnsmessige kriterier. Øvrige unntak fra sammenstillingsprinsippet er angitt der det er aktuelt.

Skattekostnaden sammenstilles med regnskapsmessig resultat før skatt. Skatt knyttet til egenkapitaltransaksjoner er ført mot egenkapitalen. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets direkte skattepliktige inntekt) og endring i netto utsatt skatt. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er presentert netto i balansen.

Investeringstilskudd er ført brutto i balansen og periodiseres over investeringsens økonomiske levetid som driftsinntekt. Mottatt tilskudd periodiseres sammen med de kostnadene de er ment å redusere. Investeringstilskudd fra Enova er ført med nettobeløp i balansen som reduksjon av anskaffelseskost på driftsmiddelet. Tilskuddet kommer indirekte til fratrekk i avskrivningene gjennom redusert anskaffelseskost av eiendelen.

Note 2		Salgsinntekt		
Morselskap				Konsern
2019	2020	Per virksomhetsområde:	2020	2019
6 003 963	5 748 683	Farledsavgift	5 748 683	-
678 300	472 500	Saksbehandlingsgebyr	472 500	-
8 705 070	11 016 593	Kaiavgift	11 016 593	-
4 645 298	5 345 652	Varevederlag	5 345 652	-
1 208 080	59 102	Passasjeravgift	59 102	-
17 079 801	21 270 995	Vederlag etter regulativ	21 270 995	-
59 222 028	59 421 841	Leieinntekter	59 421 841	-
36 013 001	520 599	Salg av anleggsmidler	520 599	-
5 603 071	7 471 369	Annen driftsinntekt	7 471 369	-
139 158 613	111 327 334	Sum	111 327 334	-

Note 3 Lønnskostnad, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm

Morselskap			Konsern
2019	2020		2019
16 817 647	18 341 054	Lønn	-
2 928 928	2 939 541	Folketrygdavgift	-
78 331	1 660 515	Pensjonskostnader (se note 9)	-
271 512	141 029	Andre ytelser	-
20 096 418	23 082 138	Sum	-
22,5	22,5	Antall årsverk sysselsatt i regnskapsåret	-
23,0	23,0	Antall ansatte personer i regnskapsåret	-

Ytelser til ledende personer	Lønn	Annen godtgjørelse
Daglig leder	1 659 178	255 057
Styret	520 200	-

Revisor

Godtgjørelse til Deloitte AS og samarbeidende selskaper fordeler seg slik:

Morselskap			2020	Konsern 2019
2019	2020			
99 000	129 800	Lovpålagt revisjon	168 550	-
9 500	96 100	Kjøp av andre tjenester	96 100	-

Note 6 Selvkostoppstilling

		Farvanns- forvaltning 2020	Saksbehandling 2020
Driftskostnader:			
Personalkostnader		4 260 963	423 049
Investeringer		1 538 290	
Vedlikehold		127 387	
Andre driftskostnader		4 210 703	330 262
Avskrivninger		225 102	
Rentekostnader		265 448	
Sum kostnader:		10 627 893	753 311
Inntekt:	farvannsavgift/saksbehandlingsgebyr	5 748 683	472 500
Resultat:		-4 879 210	-280 811
Sum siste 5 år:		2020	2019
Farvannsforvaltning	-16 371 991	-4 879 210	-3 100 675
Saksbehandling	-1 397 872	-280 811	-128 459
		2018	2017
		-2 704 056	-2 191 755
		-413 428	-331 863
			2016
			-3 496 295
			-243 311

Note 7 Datterselskap, tilknyttet selskap m.v.

Firma	Ansk.-tidspunkt	Konsolidert (ja/nei)	Forretnings- kontor	Stemmeandel	Eier- andel
Karmsund Havn Eiendom AS	19.06.2018	Ja	Haugesund	100 %	100 %
Karmsund Lufthavn Invest AS	26.06.2018	Ja	Haugesund	100 %	100 %
Garpeskjær Eiendom AS	10.02.2010	Nei	Haugesund	50 %	50 %
Lufthavndrift AS	15.08.2018	Nei	Haugesund	33 %	33 %
Husøyvegen 250 AS	18.06.2018	Nei	Karmøy	50 %	50 %
Havnekraft AS	13.03.2020	Nei	Haugesund	50 %	50 %
Haugesund Stevedoring AS	16.10.2017	Nei	Karmøy	5 %	5 %
EPI AS	18.12.2020	Nei	Bergen	3 %	3 %

Karmsund Havn IKS - Investeringer etter kostmetoden

Firma	Aksjekapital	Annen innskutt EK	Antall aksjer	Pålydende	Balanseført verdi
Karmsund Havn Eiendom AS	12 000 000	-	12 000	1 000	12 000 000
Karmsund Lufthavn Invest AS	15 033 000	-	50 110	300	15 033 000
Sum datterselskaper					27 033 000

Firma	Aksjekapital	Annen innskutt EK	Antall aksjer	Pålydende	Balanseført verdi
Haugesund Stevedoring AS	500 000	-	250	100	25 000
EPI AS	4 000 000	-11 395	260	854	221 975
Norsk Bane	10 159 000	-	10	1 010	10 100
Sum tilknyttede selskaper					257 075

Karmsund Havn Konsern - Investeringer etter egenkapitalmetoden

Resultatandel og balanseført verdi 31.12	Bokført verdi 01.01	Årets kapital- innskudd	Årets resultatandel	Utbytte/salg	Bokført verdi 31.12
Husøyvegen 250 AS	10 605 676	-	534 375	-	11 140 051
Lufthavndrift AS	3 779 363	5 001 000	-1 801 694	-	6 978 669
Garpeskjær Eiendom AS	26 806 064	-	7 608 188	-5 000 000	29 414 252
Havnekraft AS	-	4 050 000	-23 793	-	4 026 207
Sum	41 191 103	9 051 000	6 317 076	-5 000 000	51 559 179

Note 8 Egenkapital

	Karmsund Havn IKS	Karmsund Havn Konsern
Innskutt egenkapital 01.01.2020	1 300 000	1 300 000
Opptjent egenkapital 01.01.2020	189 723 283	192 396 126
Årets resultat	11 287 880	12 651 148
Sum egenkapital 31.12.2020	202 311 163	206 347 274

Note 9 Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Foretaket er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon, og har pensjonsordning som tilfredsstiller kravene i denne loven. Selskapets ytelsesbaserte pensjonsordninger gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsene er fondert gjennom et forsikringsselskap. Pensjonsforpliktelsen balanseføres. Alle innbetalinger til forsikringsselskapet, også innbetalinger til pensjonspremiefond, kostnadsføres.

Regnskapsføring av AFP-ordning

Pensjonsforpliktelser knyttet til AFP-ordningen balanseføres bare for den delen som ansatte har valgt å ta ut. Forpliktelse knyttet til fremtidig AFP-uttak balanseføres.

Morselskap 2019	2020	Antall personer omfattet av ordningen	2020	Konsern 2019
		<u>Ytelsesbasert ordning:</u>		
20	22	Aktive KLP	22	-
1	1	Aktive HKP	1	-
11	11	Pensjonister KLP	11	-
9	9	Pensjonister HKP	9	-
41	43	Totalt	43	-

Morselskap 2019	2020	Haugesund Kommunale Pensjonskasse - HKP:	2020	Konsern 2019
93 124	83 922	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	83 922	-
466 404	368 400	Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	368 400	-
-819 590	-711 986	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-711 986	-
25 295	13 440	Administrasjonskostnad/rentegaranti	13 440	-
-30 811	-153 098	Resultatført estimeringstap/(gevinst)	-153 098	-
-33 102	-35 811	Arbeidsgiveravgift netto pensjonskostnad inkl. adm.kost	-35 811	-
-1 170 337	-	Resultatført planendring	-	-
-1 469 017	-435 133	Netto pensjonskostnad etter arbeidsgiveravgift	-435 133	-

Morselskap 2019	2020	Kommunal Landspensjonskasse - KLP:	2020	Konsern 2019
2 422 009	2 600 778	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	2 600 778	-
858 498	811 038	Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	811 038	-
-1 061 708	-1 058 250	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-1 058 250	-
2 218 799	2 353 566	Netto pensjonskostnad	2 353 566	-
		Sum amortisert premieavvik		
101 942	109 576	Administrasjonskostnad/Rentegaranti	109 576	-
327 224	332 125	AGA netto pensj.kostn. Inkl. adm.kost.	332 125	-
-396 013	-	Resultatført planendring	-	-
2 251 952	2 795 267	Samlet kostnad (inkl. administrasjon)	2 795 267	-

Økonomiske forutsetninger KLP	2020	2019
Diskonteringsrente	1,70 %	2,30 %
Forventet lønnsregulering	2,25 %	2,25 %
Forventet pensjonsøkning	1,24 %	1,24 %
Forventet regulering av folketrygdens grunnbeløp (G)	2,00 %	2,00 %
Forventet avkastning på fondsmidler	3,10 %	3,80 %
Amortiseringstid	10	10

	HKP Fonderte	KLP Fonderte	Sum
Påløpte pensjonsforpliktelser	16 107 195	40 037 358	56 144 553
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	19 244 683	32 927 372	52 172 055
Periodisert arbeidsgiveravgift	-38 056	1 002 508	964 452
Netto pensjonsforpliktelse	35 313 822	73 967 238	109 281 060

Morselskap	HKP - Pensjonsforpliktelse		KLP - Pensjonsforpliktelse	
	2020	2019	2020	2019
Netto forpliktelse UB i fjor	312 128	2 204 305	7 914 176	8 491 592
Pensjonskostnad inkl. aga og adm.kost.	-435 133	-1 469 017	2 795 267	2 251 952
Aga innbetalt premie/tilskudd	-21 899	-52 292	-304 247	-349 642
Innbetalt premie	-163 064	-370 868	-2 265 426	-2 479 727
Netto forpliktelse UB 31.12.	-307 968	312 128	8 139 770	7 914 175

Statstilskudd kai er ført brutto i balansen og periodiseres over investeringsens økonomiske levetid som driftsinntekt. Mottatte driftstilskudd periodiseres sammen med de kostnader tilskuddet er ment å dekke. Investeringsstilskudd fra Enova er ført med nettobeløp i balansen som reduksjon av anskaffelseskost på driftsmiddelet. Tilskuddet kommer indirekte til fratrekk i avskrivningene gjennom redusert anskaffelseskost av eiendelen.

Note 14	Valuta
---------	--------

	2020	2019
Resultatført valutagevinst	6 821	254 864
Resultatført valutatap	657 680	-
Sum valutagevinst og -tap	-650 859	254 864

Det ble i 2020 realisert en valutatap i forbindelse med kjøp av ny autom. gate på Husøy. En mindre valutagevinst ble realisert ved sikring av euro ved kjøp av andel av ny havnekran.

Note 15 Bankinnskudd

Bankinnskudd, kontanter o.l. omfatter bundne skattetrekksmidler med kr. 1 210 702,00

Note 16 Havnestyrets disposisjon

Havnestyrets disposisjon er belastet med kr 93 051,96

Note 17 **Hendelser etter balansedagen**

Ved inngangen til 2021 har verden fortsatt ikke kontroll over coronapandemien. Det er forventet at utbruddet av corona vil få særs stor effekt på cruiseaktiviteten for Karmsund Havn også i 2021, og at denne aktiviteten mest sannsynlig vil normalisere seg først når pandemien er under kontroll. Karmsund Havn og Haugesund Cargo Terminals (Husøy) er imidlertid en del av landets kritiske infrastruktur og forsyningskjede (samfunnskritisk infrastruktur). Havnen er en del av EUs «Trans European Network» (transportkorridor) og har status som stamnetthavn. Over havnen går det betydelige mengder forbruksvarer, matvarer, medisiner, utstyr til helseinstitusjoner og kjemikalier. Derfor holder Karmsund Havn og Haugesund Cargo Terminals fullt åpent i den ekstraordinære situasjonen, som Norge befinner seg i nå.

Karmsund Havn har tett dialog med sine kunder, og følger utviklingen nøye i tiden framover. Flere av havnens kunder vil bli vesentlig påvirket av situasjonen, og KH konsernet må forvente at det kan bli inntektstap kommende år. Bedriften har god likviditet, noe som er viktig i en tid med mye usikkerhet og forsinkelser. Videre har bedriften utarbeidet gode beredskapsrutiner og bemanningsplaner dersom det skulle bli behov. For flere opplysninger se styrets beretning.

Note 18 **Fortsatt drift**

I samsvar med regnskapsloven § 3-3 a bekreftes det at forutsetningene om fortsatt drift er til stede.

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo"[™] - sikker digital signatur.
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Tore Gautesen

Havnedirektør

Serienummer: 9578-5993-4-2747967

IP: 82.134.xxx.xxx

2021-03-26 11:11:42Z

Sindre Matre

Styremedlem

Serienummer: 9578-5993-4-1631782

IP: 79.161.xxx.xxx

2021-03-26 11:16:12Z

Elisabeth Valborg Haldorsen

Nestleder

Serienummer: 9578-5997-4-13159

IP: 79.160.xxx.xxx

2021-03-26 12:49:09Z

Ellen Solstad

Styremedlem

Serienummer: 9578-5997-4-26158

IP: 79.160.xxx.xxx

2021-03-26 16:11:06Z

Johan Rokstad

Styrets leder

Serienummer: 9578-5994-4-513883

IP: 79.161.xxx.xxx

2021-03-26 17:06:52Z

Tønnes Bernhard Tønnesen

Styremedlem

Serienummer: 9578-5999-4-1232720

IP: 79.160.xxx.xxx

2021-03-26 17:21:03Z

Dokumentet er signert digitalt, med Penneo.com. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>

Til representantskapet i Karmsund Havn IKS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Karmsund Havn IKS' årsregnskap som viser et overskudd i selskapsregnskapet på kr 11 287 880 og et overskudd i konsernregnskapet på kr 17 651 148. Årsregnskapet består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2020, resultatregnskap og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2020, resultatregnskap og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettsvisende bilde av den finansielle stillingen til Karmsund Havn IKS per 31. desember 2020 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettsvisende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Karmsund Havn IKS per 31. desember 2020 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav***Konklusjon om årsberetningen***

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Haugesund, 23. mars 2021
Deloitte AS

Else Holst-Larsen
statsautorisert revisor

Karmsund Havn IKS

Eierskapskontroll
Haugesund kommune

Juni 2021

www.kpmg.no

Forord

Etter vedtak i kontrollutvalget i Haugesund kommune 23.02.2021 sak 06/21 har KPMG gjennomført en eierskapskontroll av Karmsund Havn IKS. Denne rapporten er svar på kontrollutvalgets bestilling.

Oppbygging av rapporten

Våre vurderinger og anbefalinger går frem av rapportens sammendrag på påfølgende side. En kort skildring av Karmsund Havn IKS, samt både de lokale og de nasjonale rammene for selskapet er gitt i kapittel 2 før det i kapittel 3 er en konkret gjennomgang av de enkelte problemstillingene i eierskapskontrollen.

Vi vil takke Karmsund Havn IKS og Haugesund kommune for god hjelp i arbeidet vårt med eierskapskontrollen.

Sammendrag

Vurderinger

Låneopptak

Forvaltningsrevisjon har ikke gjort funn som tyder på at låneopptak i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak og forutsetninger i kommunestyret i Haugesund.

Den begrensningen selskapet har for opptak av lån etter selskapsavtalen omfatter ikke låneopptak i datterselskapene. Dersom kommunen ønsker å begrense selskapets mulighet til å ta opp lån i datterselskapene bør kommunen vurdere å endre selskapsavtalen.

Selskapet sin økonomiplan behandles i eiermøtene, men forvaltningsrevisor vurderer at behandlingen av økonomiplan ikke er i samsvar med kravene i IKS-loven § 20. Mangelen er i realiteten avhjulpet med den faktiske behandlingen, men saksbehandlingskravene i IKS-loven må etter forvaltningsrevisors syn likevel oppfylles.

Struktur og investeringer

Forvaltningsrevisors vurdering er at formålet med luftahavndriften faller utenfor formålet for Karmsund Havn IKS slik det er definert i samarbeidsavtalen for selskapet. Formuleringen «*det sjøbaserte transportnettverket må sees i sammenheng med andre transportsystemer for veitrafikk og luftfart for å oppnå mest mulig sømløs transport av personer og varer*» i eierskapsstrategiens angivelse av eiermotiv tyder etter vårt syn på at luftfart ligger i samme kategori overfor havneselskapet som veitrafikk. Investeringer i lufthavns trafikk på Helganes kan slik sett sammenlignes med investeringer i forbindelse med E134/E39 eller riksveinettet i regionen.

Forvaltningsrevisor er kjent med betydningen av lufthavn for havner. Det er heller ikke ukjent at havner investerer i ekstern infrastruktur for å sikre havnen som en transport-HUB. Vurderingen av Karmsund Havn IKS sin investering i lufthavnen innebærer ikke en vurdering av hva en havn kan eller bør investere i. Vurderingen er utelukkende knyttet til begrensninger selskapets avtalte formål (i selskapsavtalen) setter for virksomheten og betydningen av formålet i samsvar med IKS-loven.

IKS-lovens system er at styret skal gjøre den endelige vurderingen av om virksomheten opererer innenfor formålet i avtalen. Det er styrets ansvar å vurdere om lufthavndrift er innenfor formålet til selskapet eller ikke. Dersom styret er kommet til at lufthavndrift ikke er omfattet av formålet er det videre styrets ansvar å enten avvise investeringen eller be deltakerkommunene endre formålet til selskapet.

I eierskapsstrategien til Karmsund Havn IKS er det lagt opp til at vurdering av formålet kan gjøres av representantskapet og at representantskapet kan tillate virksomhet som faller utenfor formålet. Representantskapet har gjort en vurdering av lufthavndriften og gitt sin tilslutning til driften. Ønsket om investeringen i lufthavndrift stammer fra ordførerne i deltakerkommunene i form av et brev til Karmsund Havn IKS. Brevet er opplyst å komme fra eierne. Vi har ikke fått tilsendt dokumentasjon på at dette er behandlet i kommunestyret.

IKS-loven er overordnet eierskapsstrategien og det er derfor forvaltningsrevisors vurdering at samsvaret mellom eierskapsstrategien og IKS-loven, må sikres med at eierskapsstrategien følger IKS-lovens system.

Det er forklart for forvaltningsrevisor at det har blitt gjennomført politiske sonderinger utenfor de formelle, demokratiske organer som indikerer at det i realiteten har vært politisk dekning for investeringen. Forvaltningsrevisor vil likevel peke på at avtaler og forståelser som oppnås utenfor de formelle politiske organer ikke oppfyller kravene til saksbehandling i relevant lovverk.

Forvaltningsrevisor er av den oppfatning at saksbehandlingen ikke oppfyller allmenne forventninger til god eierstyring. Kommunestyret må i sine forventninger kunne legge til grunn at IKS lovens bestemmelser i relasjon til endring av formål må etterleves, selv om eierskapsstrategien på dette punktet har inntatt en delegasjonsfullmakt.

Vi presiserer at våre vurderinger utelukkende er gjort i forhold til om kommunestyrets interesser er ivaretatt i forhold til at utvidelse av formålet skulle vært behandlet i bystyret. Det faller utenfor mandatet i denne rapport å vurdere konsekvenser av at IKS-lovens bestemmelser om endring av formål etter vår mening ikke er fulgt.

Forvaltningsrevisor har ikke vurdert bruk av havnekapitalen, da det er vurdert å være utenfor mandatet for eierskapskontrollen.

Sikkerhetsstillelse

Forvaltningsrevisor har ikke gjort funn som tyder på at sikkerhetsstillelse for låneopptak i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak i kommunestyret i Haugesund.

Deltakeransvar

Forvaltningsrevisjon har ikke gjort funn som tyder på at deltakeransvaret og -risikoen i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak og interesser i kommunestyret i Haugesund.

Oppfølging av risiko

Forvaltningsrevisor er på bakgrunn av mottatt dokumentasjon av den oppfatning at risikoer i Karmsund Havn IKS ikke følges formelt opp av formannskapet eller kommunestyret i Haugesund kommune, og at kommunen heller ikke etterlever målsetningen om å behandle en årlig eierberetning.

Beslutningskjeden

Forvaltningsrevisor har i løpet av eierskapskontrollen avdekket tre forhold hvor den er grunn til å peke på manglende samsvar mellom den konkrete saksbehandlingen og krav som stilles i IKS-loven eller vedtak fattet av bystyret.

Rapportering etter målsetningen i eierskapsmeldingen av 2017

Det er avdekket at rapporteringen som finner sted mellom selskapet og kommunestyret er mangelfull i forhold til kommunen sin eierskapsmelding av 2017 og at det er i leddet mellom kommunestyret og representantskapet det mangler rapportering.

Etablering av virksomhet utenfor IKS-en sitt avtalte formål

Forvaltningsrevisor peker på at det er manglende samsvar mellom rutiner beskrevet i eierskapsstrategien om fravikelse av formålet i selskapet og IKS-loven sitt krav om behandling av formål i kommunestyret.

Formell behandling av økonomiplan for selskapet i samsvar med IKS-loven

Som det kommer frem over er det også manglende samsvar mellom kravene til behandling av økonomiplan i IKS-loven og prosessen i selskapet. Forvaltningsrevisors vurdering er at måten økonomiplanen behandles i selskapet er betryggende, men ikke formelt i samsvar med kravene i IKS-loven. Selskapet er blitt gjort

kjent med vurderingen og har opplyst om at de vil følge de formelle kravene i IKS-loven ved neste budsjettbehandling.

Anbefalinger

Vi anbefaler:

- ✓ Haugesund kommune å forankre formålet, med tanke på lufthavndrift, i deltakerkommunestyrene ved å gjøre nødvendige endringer i selskapsavtalen.
- ✓ Haugesund kommune å etablere rutiner for rapportering fra Karmsund Havn IKS til kommunestyret i samsvar med målsettingen i eierskapsmeldingen av 2017.
- ✓ Karmsund Havn IKS å etablere rutiner for å sikre korrekt formell behandling av økonomiplan i representantskapet i samsvar med IKS-loven.

I den grad formålet er ment å omfatte deltakelse, låneopptak eller investeringer i andre selskaper bør det tydeliggjøres i selskapsavtalen.

Fagkonferanse 1.-2. juni 2021 – Digital

Velkommen til fagkonferansen 2021, 1.-2. juni

Den årlige fagkonferansen 1.- 2. juni, skal arrangeres digitalt. Beslutningen ble tatt av styret 15. mars. Programmet vil tilpasses til et digitalt opplegg. Vi kommer tilbake med mer informasjon om organiseringen av arrangementet

Program:

Dag 1: 09.00 til ca. 12.00

- Samspillet mellom stat og kommune i en krisetid
- Hvordan har kontrollutvalget i en ny sammenslått kommune funnet sin rolle i et år med pandemi?
- Henvendelser til kontrollutvalget – til besvær eller begjær?

Dag 2: 09.00 til ca. 12.30

- Hva er “kommunal økonomisk bærekraft” og hvordan angår det kontrollutvalget?
- Evaluering av valg til kontrollutvalg
- Kommunalt barnevern i et internasjonalt søkelys
- Habilitet i kommuner – kan vi snakke om rollekarusell? Saker som har vært omtalt i media

Detaljert program blir lagt ut når det er klart

Konferanseavgift:

- Kr 2 900 (ikke medlem kr 3 300)
- Kr 1 900 for en dag (ikke-medlem 2 300)

Påmelding: løpende

Saksbehandler: Morten Sørensen
Rådmann:

--	--	--

ROGALAND REVISJON IKS – GODKJENNING AV SELSKAPSAVTALE, SAMARBEIDSAVTALE OG EIERSTRATEGI

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommune går inn som eier i Rogaland Revisjon IKS fra og med 01.07.2021.
2. Karmøy kommune sitt innskudd og eierdel i Rogaland Revisjon IKS på kroner 481.600 og eierdel på 8,19 % blir dekket med overføring fra kommunens disposisjonsfond.
3. Kommunestyret godkjenner selskapsavtale datert 01.07.2021 (vedlegg 1) og samarbeidsavtale datert 01.07. 2021 (vedlegg 2).
4. Kommunestyret godkjenner en forenklet eierstrategi for Rogaland Revisjon IKS, som beskrevet i dette saksframlegget.

Saksutredning

Gjeldende revisjonsavtaler med private selskap som utfører regnskaps- og forvaltningsrevisjon for kommunene på Haugalandet utløper 1/7-2021. Samtlige kommuner; Haugesund, Karmøy, Sveio, Tysvær, Sauda, Etne, Bokn, Vindafjord og Utsira har i vedtak høsten 2020 søkt om opptak som eier i Rogaland Revisjon IKS.

Dagens eierkommuner i Rogaland Revisjon IKS har med egne kommunestyrevedtak godkjent utvidelse med kommunene på Haugalandet.

Gjeldende sak gjelder formell godkjenning av selskapsavtale og samarbeidsavtale med Rogaland Revisjon IKS, samt finansiering av innskudd og eierdel i Rogaland Revisjon IKS.

Bakgrunn for saken

Karmøy kommunestyre gjorde i sitt møte 21/9-2020 dette vedtak:

118/20 Valg av revisjon fra 01.07.21 - konkurransebasert eller interkommunalt samarbeid

Karmøy kommunestyre velger å gå inn i et interkommunalt samarbeid om levering av revisjonstjenester gjennom å søke opptak som eier i Rogaland Revisjon IKS fra 01.07.21. Selskapet vil da bli kommunens oppdragsansvarlig revisor innen regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og

eierskapskontroll i årene framover. Rådmannen legger fram sak om den nye selskapsavtalen og finansiering av innskudd senere i høst eller på nyåret 2021.

Haugaland Kontrollutvalgssekretariat har i brev av 16.11.2020 til Rogaland Revisjon IKS oversendt vedtakene fra by-/kommunestyrene i Bokn, Etne, Haugesund, Karmøy, Sauda, Sveio, Tysvær, Utsira og Vindafjord om å søke opptak som deltakere i selskapet fra 1. juli 2021 (vedlegg 1A-1J). I samsvar med selskapets strategi stiller både styret i Rogaland Revisjon IKS og representantskapet seg positive til utvidet eierskap fra kommunene på Haugalandet.

Sak om opptak av nye deltakere i et interkommunalt selskap skal i henhold til selskapsavtale behandles av samtlige eiere sine kommunestyre. Opptaket er avhengig av godkjenning hos samtlige nåværende eierkommuner i selskapet.

Kommunedirektørene/rådmennene i de åtte kommunene på nord-Jæren, samt fylkeskommunen har i fellesskap saksbehandlet søknadene fra kommunene på Haugalandet.

Kommunestyrene/fylkestinget i nåværende eierkommuner har godkjent søknadene. Det er foretatt nødvendige oppdateringer av selskapsavtalen og samarbeidsavtalen, som med dette legges fram for kommunestyret i Karmøy til godkjenning.

Saks- og faktaopplysninger

Søknad om opptak fra ni by-/kommunestyre

Det er kontrollutvalgene i hver av de ni kommunene som i henhold til kommunelovens bestemmelser har saksforberedt valg av revisjon for kommunen. De respektive ni by-/kommunestyrene behandlet sak om valg av levering av revisjonstjenester høsten 2020. Alternativene som forelå var å fortsette med en konkurransebasert løsning og gå ut på ny forespørsel ved utløpet av inneværende avtale eller søke om deltakelse i interkommunalt samarbeid i Rogaland Revisjon IKS. De omsøkte ni by-/kommunestyrene vedtok å søke deltakelse i interkommunalt samarbeid fra 01.07.2021 om leveransen av revisjonstjenestene.

Kontroll og tilsyn med kommunens virksomhet er jamfør kommuneloven lagt til kontrollutvalget. Utvalget utøver bestillerrollen overfor kommunens revisor når det gjelder forvaltningsrevisjon. De ni kontrollutvalgene på Haugalandet får i dag sine sekretariattjenester fra Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS. Nåværende eierkommuner i Rogaland Revisjon IKS sine kontrollutvalg får tilsvarende tjenester fra Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IS, mens fylkeskommunen har valgt å ha eget sekretariat hos seg.

Med utvidelsen av nye deltakere i Rogaland Revisjon IKS og det faktum at Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IKS må omdannes som følge av ny kommunelov, gjør at det er behov for å se nærmere på en hensiktsmessig framtidig løsning for sekretariattjenestene til eierkommunene i Rogaland Revisjon IKS. Det er naturlig å utføre dette arbeidet høsten 2021, og etter at kommunestyrene i nye deltakerkommuner har behandlet saken om å gå inn i Rogaland Revisjon IKS som eiere.

Målet for arbeidet er å finne fram til effektive og hensiktsmessige løsninger for så vel kontrollutvalgene som Rogaland Revisjon IKS samt alle eierkommunene.

Eierbrøk og kapitalinnskudd ved inntreden i selskapet

Opptak av nye deltakere reguleres av bestemmelser i Selskapsavtalen og Samarbeidsavtalen i Rogaland Revisjon IKS.

Selskapskapitalen og størrelsen på engangsinnbetalingen er med på å fastsette hvilken eierandel kommunen har i selskapet. Selskapskapitalen før utvidelse med nye kommuner er pålydende kroner 4.050.000, etter at Suldal gikk inn med eierdel på kroner 50.000.

Eierbrøken i selskapet ble ved etableringen fastsatt slik (jmfør Samarbeidsavtalen):

Av totalt kapitalinnskudd skyter Rogaland fylkeskommune inn kroner 1.000.000 som tilsvarer 25 % eierandel. Resterende kroner 3.000.000 fordeles på deltakerkommunene i henhold til folketallet per 01.01.2003 som blir deltakerkommunenes eierandel i selskapet. Ved Time kommune sin uttreden av selskapet i 2005 ble eierbrøken justert for Time sin andel og reberegnet med grunnlag i folketallet pr 01.01.2005, med noen tilpasninger.

Dette betyr at det er kapitalinnskuddet per kommune, folketallet pr 01.01.2005 og fordelingen mellom henholdsvis fylkeskommunen og primærkommunene som har betydning for fastsettelsen av eierbrøken.

Eierbrøken har hittil hatt betydning ved stemmegivning i representantskapet. Driften har ikke aktualisert spørsmål som for eksempel utbytte der eierbrøk har betydning.

I tråd med selskapsdokumentene og med kronebeløp på 12,80 per innbygger medfører opptaket av de ni nye kommunene følgende endringer i eierandel:

Kommune	Selskaps- kapital	Eierandel Oppr. %	Eierandel 01.01.2017	Eierandel 01.01.2020 ¹	Eierandel 01.07.2021
Kvitsøy	6 000	0,15	0,14	0,14	0,11
Forsand	11 600	0,29	0,31		
Hjelmeland	32 000	0,80	0,76	0,76	0,60
Bjerkreim	28 400	0,71	0,68	0,68	0,54
Finnøy	32 400	0,81	0,77		
Lund	35 600	0,89	0,87	0,87	0,68
Sokndal	37 600	0,94	0,92	0,92	0,72
Rennesøy	35 600	0,89	0,93		
Randaberg	103 600	2,59	2,52	2,52	1,98
Gjesdal	101 600	2,54	2,57	2,57	2,02
Strand	116 800	2,92	2,89	2,89	2,28
Eigersund	151 600	3,79	3,72	3,72	2,93
Hå	166 400	4,16	4,10	4,10	3,22
Sola	226 800	5,67	5,50	5,50	4,33
(nye) Sandnes	636 000	15,90	15,97	16,28	12,81
(nye) Stavanger	1 278 000	31,95	31,59	33,29	26,20
Rogaland	1 000 000	25,00	24,69	24,69	18,71

¹ Endring som følge av ny kommunestruktur fra 01.01.2020

Fylkeskommune					
Suldal	50 000	0	1,08	1,08	0,85
Selskapskapital før utvidelse	4 050 000	100 %	100 %	100 %	
Karmøy	481 600				8,19
Haugesund	404 200				6,88
Tysvær	120 100				2,04
Vindafjord	104 100				1,77
Sauda	61 800				1,05
Sveio	60 000				1,02
Etne	50 000				0,85
Bokn	9 860				0,17
Utsira	2 730				0,05
Sum økning av selskapskapital	1 294 390				22,02
Selskapskapital etter utvidelse	5 344 390				100 %

Dette gir primærkommunene 81,29 % og Rogaland fylkeskommune 18,71 % eierandel i selskapet fra 01.07.2021.

Innbetalingen av kapitalinnskuddet er en engangsutgift for de nye kommunene som går inn som eiere. Utgiften skal regnskapsføres i investeringsregnskapet.

Nåværende eierkommuner har i fellesskap tatt til orde for at beregningsmåten for opptak av nye deltakere, samt eierstrategi og selskapsavtale skal tas opp til drøfting og revisjon for å forenkle beregninger ved opptak/uttreden, samt modernisering av styringsdokumentene. Initiativ til å ta fatt i dette kommer til høsten, slik at samtlige eierkommuner involveres i arbeidet.

Øvrige utgifter og økonomisk ansvar

Det følger av IKS-loven at deltakerne i selskapet er pro rata ansvarlige for selskapets gjeld og forpliktelser, det vil si økonomisk ansvar i samsvar med eierbrøken.

Av selskapsavtalen § 12 til Rogaland Revisjon IKS følger at lånerammen er begrenset oppad til kroner 4 millioner totalt. Virksomhetens art gjør at behovet for lånefinansiering er lavt og per dags dato er ikke rammen disponert. Ser vi på regnskapet så hefter likevel selskapet for netto pensjonskostnader og kortsiktig gjeld. Dette utgjør en finansiell risiko, men dekkes inn ved en solid finansiell beholdning i bank. Regnskapet ser dermed bra ut, men det er viktig at finansiell risiko følges opp i representantskapet.

Selskapet fakturerer timeforbruket i samsvar med timepris som fastsettes i årlig økonomiplanbehandling. Ved etableringen av selskapet ble det fastsatt som prinsipp at eierkommunene prioriterer å fastholde en moderat timeprisutvikling over tid, i stedet for en utbyttestrategi. Faktisk timeprisutvikling bekrefter eiernes forventning. Samtidig har fondsoppbyggingen vært på et moderat nivå og står nå i rimelig forhold til hva det må forventes at selskapet har av opparbeidede midler til selv kunne foreta utskiftning av teknisk utstyr som er

nødvendig for en effektiv tjenesteproduksjon i en personell- og kompetanseintensiv virksomhet, som revisjonen er.

Det tilligger by-/kommunestyret i den respektive eierkommune å fastsette den årlige budsjettrammen for kontrollutvalget og dets virksomhet. Inkludert i budsjettrammen er revisjonstjenestene som kjøpes fra Rogaland Revisjon IKS.

Det påløper ingen ytterligere faste utgifter for eierkommunene knyttet til deltakelsen i Rogaland Revisjon IKS.

Eierstrategi

Kommunenes viktigste eiermotiv i Rogaland Revisjon IKS er best mulig kvalitet i revisjonstjenesten til en lavest mulig pris. I tillegg til Rogaland fylkeskommune, er det nå til sammen 23 kommuner, som eier og kjøper revisjonstjenester av selskapet. Det forventes at god innsikt og kunnskap i offentlig sektor vil gi synergier i revisjonsarbeidet i både kvalitet og pris. Revisjonstjenester bør evalueres med jevne mellomrom, og kommunens eierskap i selskapet vil være avhengig av at selskapet leverer tilfredsstillende revisjonstjenester til kommunen.

Selskapsavtalen regulerer eierskapet mellom deltakerkommunene, og viser at selskapets kjernevirksomhet og formål er å utføre de lovpålagte revisjonsoppgaver for deltakerne. Selskapet kan også utføre andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne, samt utføre revisjonsoppdrag og rådgivning for andre selskaper.

Karmøy kommune blir den fjerde største deltakerkommunen etter Stavanger kommune (26,2 prosent), Rogaland fylkeskommune (18,71 prosent) og Sandnes kommune (12,81 prosent). Dette gir ikke Karmøy betydelig eierinnflytelse, men kommunen vil likevel bli en toneangivende eier.

Selskapsformen er interkommunalt selskap (IKS) og reguleres av Lov om interkommunale selskaper. Loven definerer eierne som «deltakere», og gir et økonomisk delt ansvar for selskapets forpliktelser i henhold til eierandel. Selskapsavtalen gir deltakerne sikkerhet som begrenser selskapets låneopptak til 4 millioner kroner. Karmøy kommunes risikoeksponering vil da være tilsvarende innskuddet på 481.600 kroner samt med vår eierandelen av lånerammen, det vil det si 360.400 kroner. Totalt gir det 842.000 kroner. Det vises i tillegg her til tidligere avsnitt om selskapets netto pensjonsforpliktelse og kortsiktig gjeld.

Når eiermotivet er høy kvalitet på tjenestene til lavest mulig pris, er det naturlig å sette et avkastningskrav til selskapet, om ikke direkte så iallfall indirekte. Regnskapet de siste årene viser egenkapitalrentabilitet (ROE) på mellom 39 – 43 prosent, og en totalrentabilitet (ROCE) mellom 12,8 – 13,6 prosent. Selskapet har de siste årene blitt drevet med et godt driftsresultat på rundt 3,5 millioner kroner, eller rundt 11 prosent. Selskapet har opparbeidet en egenkapital på kroner 4,2 millioner, og sammen med innskutt selskapskapital gir summen på 8,2 millioner kroner, som gir en egenkapitalandel på 29,3 prosent. Det er vanskelig å se at selskapet bør ha ekspansiv vekst strategi, eller har et stort kapitalbehov.

Selskapsavtalen har ingen bestemmelser om utbytte. Det er styret som foreslår utdeling av utbytte og vedtaket gjøres av deltakerne i representantskapet. Karmøy kommune bør derfor arbeide for at selskapet utdeler størst mulig utbytte, i samsvar med kommunens eiermotiv. Det vil kunne gi viktige styringssignaler til styret om å arbeide for best mulig kostnadseffektive revisjonstjenester.

Selskapet har både et klart definert formål og en klart definert målgruppe (kommunene). Risikoeksponeringen er også begrenset av kommunens eierandel i selskapet. Det forventes derfor ikke noen særlig krevende eierstyring og særlige behov for eiermøter ut over de formelle møtene i representantskapet.

Rådmannens konklusjon

Alle de ni søkerkommunene har i dialog med Rogaland Revisjon IKS vært klare i forventning til kvalitet, lærings- og forbedringsfokus i forvaltningsrevisjoner som utføres av selskapet.

Gjennom å inngå som eier i Rogaland Revisjon IKS og med det en utvidelse av selskapet gis det i enda større grad mulighet til å bidra til kunnskapsdeling på tvers av kommunene, erfaringsgrunnlaget for sammenligninger øker og mulighetene for å hente ut «beste praksis» for bruk i blant annet forvaltningsrevisjoner styrkes. Flere av eierkommunene står i et betydelig omstillingsarbeid for å tilpasse virksomheten til de økonomiske rammene kommunen har. I dette arbeidet er kunnskapsdeling og læring på tvers et vesentlig verktøy for å arbeide målrettet og til oppnå resultater på både kort og lang sikt.

I løpet av høsten 2021 er det behov for både å utføre et arbeid med hensyn til framtidig løsning for sekretariatsfunksjon for kontrollutvalgene som følge av utvidelsen og tilpasninger til ny kommunelov, samt behov for å revidere/modernisere både selskapsavtalen og samarbeidsavtalen.

I tråd med forventning om utvikling av selskapet, og selskapets egen strategi om kvalitet og utvikling av en dyktig kommunerevisjon, tilrår rådmannen at Karmøy kommune går inn som eier i Rogaland Revisjon IKS fra 01.07.2021. Innskuddskapitalen på kroner 481.600 dekkes av kommunens disposisjonsfond.

Vedlegg:

1. Selskapsavtale datert 01.07.2021
2. Samarbeidsavtale datert 01.07.2021
3. Regnskap for Rogaland Revisjon IKS for 2020